Programmabegroting 2025

Terug naar deze inhoudsopgave?
Dat kan op iedere pagina via dit icoon.

INHOUD

Kerngegevens
Aanbiedingsbrief
Financieel perspectief

PROGRAMMA'S

1. Bestuur en ondersteuning
2. Veiligheid
3. Verkeer, vervoer en waterstaat
4. Economie
5. Onderwijs
6. Sport, cultuur en recreatie
7. Sociaal domein
8. Volksgezondheid en milieu
9. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

PARAGRAFEN

A. Lokale heffingen
B. Weerstandsvermogen en risicobeheersing
C. Onderhoud kapitaalgoederen
D. Financiering
E. Bedrijfsvoering
F. Verbonden partijen
G. Grondbeleid
H. Interbestuurlijk toezicht
I. Wet open overheid

FINANCIËLE BEGROTING

Overzicht incidentele baten en lasten
Overzicht van structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves
Overzicht mutaties reserves 2025-2028
Recapitulatiestaat
Investeringsprogramma
Overzicht kosten overhead
Raadsbesluit

BIJLAGE

Overzicht baten en lasten per taakveld

KERNGEGEVENS

Omschrijving	31 december 2022 (werkelijk)	31 december 2023 (werkelijk)	1 januari 2025
A. SOCIALE STRUCTUUR			
Aantal inwoners	16.210	16.233	16.190[1]
waarvan van 0 t/m 3 jaar	511	510	536
van 4 t/m 16 jaar	2.181	2.105	2.059
van 17 t/m 64 jaar	9.227	9.276	9.186
van 65 jaar en ouder	4.291	4.342	4.409
Aantal periodieke bijstandsgerechtigden	483	441	442
Aantal inwoners werkzaam in sociaal werkvoorzieningschap	65	64	59
B. FYSIEKE STRUCTUUR			
Oppervlakte gemeente	38.768 ha	38.768 ha.	38.768 ha.
waarvan binnenwater	170 ha.	170 ha.	170 ha.
oppervlakte land	2.496 ha.	2.496 ha.	2.496 ha.
historische stads- of dorpskern	(45 ha.)	(45 ha.)	(45 ha.)
buitenwater	36.103 ha.	36.103 ha.	36.103 ha
Aantal woningen	8.320	8.340	8.349[2]
waarvan in Harlingen	7.816	7.835	7.843
in Midlum	284	284	284
in Wijnaldum	220	221	222
Aantal woonschepen	16	17	17
Lengte van waterwegen	6.000 m	6.000 m	6.000 m
C. FINANCIËLE STRUCTUUR			
Gewone uitgaven	70.572.015	75.365.845	83.545.457
Opbrengst OZB	3.857.137	4.022.476	5.055.500
Algemene uitkering gemeentefonds	39.891.924	41.981.888	45.803.000
Vaste schuld	51.666.666	45.666.666	40.666.666
Reserves	30.905.759	33.628.819	36.402.270
Voorzieningen	10.221.378	8.063.257	7.731.198

1. Deze gegevens zijn gebaseerd op de stand per 1 juli 2024.

2. Dit gegeven is gebaseerd op de stand per 22 juli 2024.

AANBIEDINGSBRIEF

Beste leden van de Raad,
Hierbij bieden wij u de programmabegroting voor 2025 aan. De derde begroting in deze nieuwe raadsperiode bevat onze plannen voor het komende begrotingsjaar. Bij het opstellen van deze begroting hebben wij aandacht besteed aan de transparantie, de toegankelijkheid en de leesbaarheid ervan. Wij vertrouwen er op dat deze begroting u in staat stelt om uw kaderstellende en controlerende rol op een adequate manier inhoud te geven

Begrotingsuitkomst

In 2026 voert het Rijk een korting door op de algemene uitkering, het zogenaamde ravijnjaar. Het begrotingssaldo van Harlingen laat in 2026 t.o.v. 2025 dan ook een flinke dip zien. De gemeente staat dan ook voor een financiële uitdaging. Toch is het gelukt om een begroting 2025 op te stellen met een positief saldo. Dit ondanks het ravijnjaar 2026 en de daaruit voortvloeiende tekorten in 2026 en 2027. Ook 2028 sluit met een positief saldo.
Voorop staat dat de gemeente Harlingen wil blijven investeren in onze stad en onze dorpen. Daarnaast willen we graag de voorzieningen op hetzelfde niveau houden. We houden rekening met nieuwe en autonome ontwikkelingen. Omdat het structurele budget van € 100.000 voor de raad vorig jaar onbenut is gebleven, is dit budget wederom voor de raad beschikbaar.
Naast het inpassen van nieuwe en autonome ontwikkelingen in de begroting, is er ook ruimte gemaakt om de structurele meerkosten van ruim € 900.000 van de diverse geactualiseerde beheerplannen op te nemen. Om deze ruimte te vinden zijn er een aantal maatregelen genomen om de inkomsten te verhogen.
In 2024 wordt gestart met een analyse naar de mogelijkheden om kosten te verlagen. We kijken daarbij met name naar of bepaalde taken beëindigd kunnen worden met het doel om de tekorten in 2026 en 2027 weg te werken en ruimte te scheppen voor nieuw beleid.
Op deze manier blijft er ruimte om te kunnen blijven investeren in onze gemeente en nieuwe initiatieven vanuit de raad voor nu en in de toekomst te ontplooien.
In de begrotingssaldi is ruimte voor uitvoering van bestaande wettelijke taken en het kunnen blijven doen van investeringen voor onze bedrijven en inwoners.
Begrotingsruimte is gevonden door onderstaande maatregelen.

Nieuwe begrotingsruimte

Omschrijving	2025	2026	2027	2028
Structureel ruimte ramen onder BCF-plafond	300.000	300.000	300.000	300.000
Stijging aantal inwoners: hogere algemene uitkering	100.000	200.000	200.000	200.000
Verhoging opbrengst OZB woningen/ niet-woningen	400.000	400.000	400.000	400.000
Verhogen parkeertarief langparkeren en parkeergarage	539.000	539.000	539.000	539.000
Totaal extra ruimte in de begroting	**1.339.000**	**1.439.000**	**1.439.000**	**1.439.000**

Toelichting

Structureel ruimte ramen onder het BCF-plafond
De gemeente krijgt ieder jaar een deel van het BTW compensatiefonds uitgekeerd, omdat het geraamde bedrag niet volledig is opgesoupeerd door gemeenten. Eigenlijk valt dit te beschouwen als een structurele opbrengst. Deze opbrengst is tot op heden niet structureel opgenomen in de begroting. Omdat het wettelijk is toegestaan, en de VNG dit ook aanbeveelt in de notitie over de begroting 2025 en verder, is voorzichtigheidshalve structureel € 300.000 in de begroting 2025 opgenomen. Dit bedrag beloopt ongeveer 50%/60% van de totale verwachte vrijval BCF.

Hogere algemene uitkering
In de raming van de algemene uitkering werd in de begroting altijd een stabiel inwonertal meegenomen (geen groei, maar ook geen daling van het inwonertal). In verband met een aantal grote bouwplannen (o.a. Spaansen, Almenum) is hiervan afgeweken en is rekening gehouden met een stijgend aantal inwoners in de begroting van de komende jaren.

Verhoging opbrengst OZB woningen
In de begroting 2025 is een hogere opbrengst voor de OZB opgenomen. We willen een meeropbrengst van de OZB realiseren van in totaal € 400.000. Bij een gelijkblijvende OZB waarde is het voorstel om de OZB-woningen te laten stijgen met 12% en de OZB -niet woningen met 8%.Dit komt boven op de stijging van 1% die al eerder door de raad was geaccordeerd en de correctie voor inflatie die altijd wordt toegepast

Dit is een incidentele ingreep om de korting die vanuit het Rijk wordt toegepast als de WOZ- waarden stijgen te compenseren. Omdat dit in het verleden niet is gebeurd leidt dit tot een ongewenste scheefgroei. De afgelopen jaren ontvingen we een lagere algemene uitkering omdat deze niet werd gecompenseerd door hogere OZB- opbrengsten. Gezien het langjarige financiële perspectief van de gemeente is dit onwenselijk mede gezien de grote investeringen die er gaan plaatsvinden in zowel de openbare ruimte, haven, huisvesting als ook in de cultuur. Een aanpassing van de OZB is ook alleszins verdedigbaar omdat de woonlasten in Harlingen ten opzichte van het gemiddelde (in Friesland) nog steeds relatief laag zijn.

Verhogen parkeertarief langparkeren en parkeergarage
In de begroting 2025 is een meeropbrengst opgenomen voor de parkeertarieven. Het tarief voor het niet reserveren van het langparkeerterrein wordt verhoogd van € 8,50 naar € 10,00 per dag en voor het reserveren van € 7,50 naar € 8,50 per dag. Voor het reserveren van de parkeergarage wordt het tarief van € 15,50 verhoogd naar € 20,00. In 2024 en 2025 vinden (lopende) investeringen in het langparkeren plaats . Het betreft hier een investering van plm. € 5 miljoen in de looproute-parkeren, en de herinrichting parkeerterrein Harlingerstraatweg (P1). Deze investeringen maken het noodzakelijk om de tarieven de komende jaren aan te passen.

Nieuwe (onontkoombare) ontwikkelingen
Vanwege nieuwe ontwikkelingen hebben we een structureel bedrag van € 593.152 opgenomen. Dit neemt toe tot een bedrag van € 764.450 in 2028.
Deze nieuwe ontwikkelingen bestaan grotendeels uit uitgaven die noodzakelijk zijn om het zelfstandig voortbestaan van de gemeente te garanderen. Het betreft hier uitgaven in het kader van ICT en formatie.

Ontwikkelingen meerjarig perspectief
In deze begroting is de meicirculaire 2024 verwerkt. In deze circulaire wordt informatie gegeven over de hoogte van de uitkering uit het gemeentefonds voor de jaren 2024 tot en met 2029. In het ravijnjaar 2026 volgt er een korting op de algemene uitkering. Het begrotingssaldo van Harlingen laat in 2026 t.o.v. 2025 dan ook een flinke dip zien. De gemeente staat dan ook voor een financiële uitdaging. Het accres voor loon- en prijsontwikkelingen zou vanaf 2027 worden bepaald op basis van de prijs van het bruto binnenlands product (pbbp), waardoor het gemeentefonds op een reëel ‘niveau’ blijft. In deze circulaire is dit vervroegd naar toepassing vanaf 2024. De overgang van de huidige ‘trap-op trap-af’ systematiek naar de Bbp-systematiek wordt in de jaren 2024-2029 (gedeeltelijk) gecompenseerd.

Sinds 2015 worden gemeenten geconfronteerd met een korting op het gemeentefonds, die oploopt tot € 975 miljoen in 2026. Deze korting is opgelegd omdat gemeenten door gedwongen opschaling kosten zouden besparen. Sinds 2019 is een stand van de opschalingskorting bereikt van € 300 miljoen. In de meicirculaire 2024 is de oploop van de opschalingskorting vanaf 2026, een structurele uitname van € 675 miljoen, geschrapt en weer in het gemeentefonds gestort.

In het coalitieakkoord Rutte IV is een aanvullende besparing op Jeugdzorg opgenomen die oploopt naar structureel € 511 mln. vanaf 2027. De geraamde besparing van € 500 mln. in 2025 kan nog niet geeffectueerd worden, omdat de maatregelen die tot besparing moeten leiden nog niet zijn gerealiseerd. Daarom wordt incidenteel € 500 mln. toegevoegd aan de algemene uitkering van het gemeentefonds. In de budgettaire bijlage bij het hoofdlijnenakkoord van het nieuwe kabinet Schoof is opgenomen dat de besparing van € 511 miljoen op jeugdzorg ook voor 2026 en verder vervalt. Dit is echter nog niet definitief en dus ook niet in de meicirculaire opgenomen. De provinciaal toezichthouder gaf voor de jaren 2026 en 2027 toestemming om hiervoor een stelpost op te nemen ‘nog te ontvangen rijksbijdrage jeugdzorg’ van 100% van het gemeentelijk aandeel. De gemeente Harlingen heeft deze stelpost opgenomen voor 100%. Voor 2028 blijft onduidelijk of gemeenten 100% mogen ramen of 75% aangezien deze jaren nog niet opgenomen zijn in de richtlijnen van de provinciaal toezichthouder. De gemeente Harlingen houdt vooralsnog 75% aan.

Er zijn een tweetal uitgangspunten in de algemene uitkering die we hebben veranderd ten opzichte van voorgaande jaren:

- Gemeenten krijgen ieder jaar een deel van het BTW compensatiefonds (BCF) uitgekeerd van het Rijk, omdat het geraamde bedrag nooit helemaal volledig wordt gebruikt door gemeenten. Eigenlijk is dit een structurele opbrengst. Tot op heden is deze opbrengst niet structureel opgenomen in onze begroting. In deze begroting is dat wel gedaan. Het is wettelijk toegestaan en het wordt nu ook door de VNG aanbevolen. Voorzichtigheidshalve is hiervoor € 300.000 meegenomen, ongeveer 50% tot 60% van de totale verwachte vrijval BCF.
- In het verleden gingen we in de raming van de algemene uitkering in de begroting altijd uit van een stabiel inwoneraantal (geen groei, geen daling). In deze begroting gaan we uit van een geleidelijke stijging in verband met een aantal grote bouwplannen (o.a. Spaansen, Almenum). De raming van de algemene uitkering stijgt hiermee van € 100.000 in 2025 tot € 200.000 vanaf 2026.

Wij stellen u voor:

1. De programmabegroting 2025 vast te stellen;
2. De kredieten uit het investeringsprogramma beschikbaar te stellen;
3. In te stemmen met de meerjarige uitkomsten tot en met 2028.

FINANCIEEL PERSPECTIEF

Uitgangspunten begroting

Bij de samenstelling van de begroting 2025 en meerjarenraming 2026 – 2028 zijn onder andere de volgende uitgangspunten gehanteerd:

Algemene uitkering gemeentefonds	berekening op basis van de meicirculaire 2024
Salarissen	1 juli 2024 (conform de cao afspraken)
Investeringen	1e jaar ½ jaar rente, 2e jaar volledige kapitaallast
Rentepercentage nieuwe investeringen	3%
Belastingen, tarieven etc.	verhoging met geschatte inflatie van 3,5%

Voor een volledige opsomming van uitgangspunten wordt verwezen naar de in de raadsvergadering van 5 juni 2024 vastgestelde Kadernota begroting 2025. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Lokale heffingen.

Uitgangspunten meerjarenraming

Bij de samenstelling van de meerjarenraming is uitgegaan van de begroting 2025. De ramingen zijn vervolgens doorgetrokken naar de jaren 2026, 2027 en 2028. De becijferingen kunnen voor een deel worden beschouwd als extrapolatie van de ramingen van de primitieve begroting, waarbij rekening is gehouden met:

- stijging van inkomsten, zoals uit belastingopbrengsten.
- ontwikkelingen algemene uitkering gemeentefonds.
- lagere rentelasten in verband met vermindering boekwaarde door afschrijving.

de ramingen zijn gedaan op basis van lopende prijzen, hetgeen betekent dat met loon- en prijsstijgingen rekening is gehouden. Deze kostenstijgingen worden zowel gecompenseerd door uit het gemeentefonds te ontvangen salaris- en prijscompensatie als door de normale trendmatige aanpassingen van de eigen belastingopbrengsten.

Uitkomst begroting 2025 / meerjarenraming 2026 – 2028

Rekening houdende met bovengenoemde uitgangspunten is de uitkomst van de begroting en meerjarenraming als volgt:

(bedragen X € 1.000)

Begrotingsjaar	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Saldo baten en lasten	-1.701	-2.435	-2.007	-687
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	3.241	1.751	1.643	848
Begrotingssaldo	**1.540**	**-684**	**-364**	**161**
Incidentele baten en lasten (saldo)	0	0	0	0
Structureel begrotingssaldo	**1.540**	**-684**	**-364**	**161**

Een specificatie van de incidentele baten en lasten is terug te vinden in het overzicht van incidentele baten en lasten dat achterin in deze programmabegroting is opgenomen.
De jaarlijks beschikbare onvoorziene structurele uitgaven bedragen € 35.000. Aanwending van deze post kan alleen indien voldaan wordt aan al de 3 O's: onvoorzienbaar, onvermijdbaar en onuitstelbaar.

Incidentele baten en lasten

Om vast te kunnen stellen dat er sprake is van een structureel begrotingsevenwicht is het van belang dat inzicht bestaat in welke geraamde baten en lasten incidenteel zijn en welke structureel. Op grond van artikel 19 BBV moeten de incidentele baten en lasten limitatief per programma en meerjarig inzichtelijk worden gemaakt. Achterin deze begroting is het verplichte overzicht opgenomen.

Nieuwe (onontkoombare) ontwikkelingen

De nieuwe beleidswensen zijn geïntegreerd in de begroting. De besluitvorming hierover is tegelijk met de vaststelling van de begroting. Een aantal van deze wensen zijn onontkoombaar en vloeien derhalve voort uit het zelfstandig voorbestaan van de gemeente. Voor een toelichting verwijzen we u naar de programma's.

Voor de navolgende nieuwe wensen staan (structurele) budgetten in de begroting:

Omschrijving	Investering	2025	2026	2027	2028
Uitvoering centrumvisie en uitvoeringsprogramma herinrichting Grote Bredeplaats (aanvullend)	500.000	7.500	35.000	34.400	33.800
Uitvoering centrumvisie en uitvoeringsprogramma herinrichting Voorstraat	2.000.000	30.000	140.000	137.600	135.200
Grip op informatievoorziening-uitbreiding formatie		185.000	185.000	185.000	185.000
Sociaal werker Toegang ter versterking van de Toegang Gebiedsteam		72.000	72.000	72.000	72.000
Inrichting Entrepotgebouw	75.000	1.125	9.750	9.525	9.300
Structurele aanpak participatie licentiekosten		8.000	8.000	8.000	8.000
Erfgoed subsidieregeling formatie		18.000	18.000	18.000	18.000
Formatie gebouwenbeheer		93.000	93.000	93.000	93.000
Schooltuinieren		36.780	36.780	36.780	36.780
Toekomstige Schuilstraat en omgeving	211.400	3.171	16.912	16.595	16.278
Uitvoeringsbudget cultuurcoördinator		7.000	7.000	7.000	7.000
Restauratie opwaardering Stationsbrug	117.400	1.761	11.349	11.114	10.879
Extra budget Stichting Leergeld		10.000	10.000	10.000	10.000
Verhoging fractievergoedingen		8.000	8.000	8.000	8.000
Jaarlijkse heidag raad		5.000	5.000	5.000	5.000
Externe ondersteuning raad		2.500	2.500	2.500	2.500
Verduurzaming veldverlichting Harlingen	121.000	1.815	11.697	11.455	11.213
Evenementenvisie		100.000	100.000	100.000	100.000
Verhogen bijdrage Topsportfonds		2.500	2.500	2.500	2.500
Totalen	**3.024.800**	**593.152**	**772.488**	**768.469**	**764.450**

Tot slot zijn voor diverse activiteiten/projecten eenmalige kredieten in de begroting verwerkt, te weten:

Omschrijving	2025	2026	2027	2028
Activiteiten:				
Arcadia	41.000			
Cultuureducatie, ontwikkelkosten	15.000			
Cultuureducatie, uitvoeringskosten	25.000	25.000	25.000	25.000
Erfgoed en duurzaamheid 2025	50.000			
Erfgoed subsidieregeling	260.000			
Omroep Zilt	10.000	10.000		
Tijdelijke uitbreiding formatie grondzaken	13.000			
Uitvoering Taalbeleid	12.500	12.500	12.500	
Uitvoeringsbudget citymarketing Harlingen Welkom aan Zee	50.000	50.000		
Uitvoering centrumvisie en uitvoeringsprogramma, diverse maatregelen	200.000	200.000	200.000	
Uitvoering centrumvisie en uitvoeringsprogramma, proceskosten, uitwerken visie, concrete maatregelen	100.000			
Woningmarktmonitor	50.000			
Revitalisering en vergroenen wijken en kernen	324.000	324.000	324.000	
Beheer Badhuus, formatie	50.000	50.000		
Opstellen Omgevingsbeleid	100.000	100.000	100.000	100.000
Baggeren verontreinigde grond in de Zuiderhaven, jachthaven Leeuwenbrug	60.000			
Cofinanciering Maritieme Visserij Experience, 5 projecten en projectleider	435.000			
Cofinanciering Maritieme Visserij Experience, SPUK coördinator	20.000	20.000	20.000	20.000
Maritieme Ontwikkeling Havenplaatsen	22.000			
Verkeersveiligheid Groot Ropens	134.800			
Gezondheid bomen	21.500	21.500	21.500	
Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO)	88.000	88.000	88.000	88.000
Present	15.000	15.000	15.000	15.000
Raadscommunicatie	30.000	30.000		
Totalen	**2.126.800**	**946.000**	**806.000**	**248.000**

Reserves en voorzieningen

Bij de samenstelling van de begroting zijn de reserves en voorzieningen als volgt geraamd:

Omschrijving	Saldo 01-01-2025	Toevoeging	Onttrekking	Saldo 31-12-2025
Algemene reserves	14.356.538	200.000	3.748.800	10.807.738
Bestemmingsreserves	8.137.001	1.419.000	693.260	8.862.741
Dekkingsreserves	13.908.731	1.208.830	1.626.906	13.490.655
Voorzieningen	7.731.198	1.387.869	1.452.761	7.666.306
Totaal	**44.133.468**	**4.215.699**	**7.521.727**	**40.827.440**

De algemene reserves bestaan uit (geraamde stand per 1 januari 2025):
de algemene reserve weerstandsvermogen € 5.000.000
de algemene investeringsreserve € 9.356.538
In de kolom ‘onttrekking’ zijn de beschikkingen over de algemene investeringsreserve voor o.a. nieuwe projecten opgenomen.
De belangrijkste mutaties in de kolom ‘toevoeging’ bij de bestemmingsreserves betreffen de reserve woningbouw (voor een toelichting wordt verwezen naar het overzicht incidentele baten en lasten) en de jaarlijkse dotaties aan de reserve monumentenstichting. Bij de dekkingsreserve betreft dit de reserve onderwijshuisvesting.
De belangrijkste mutatie in de kolom ‘onttrekking’ bij de bestemmingsreserves betreffen de beschikking over de reserve monumentenstichting, de reserve sociaal domein en de reserve stads- en dorpsvernieuwing.
De dekkingsreserves worden jaarlijks aangewend voor het dekken van een deel van de uitgaven in de exploitatiebegroting. Dit betreft de afschrijvingen, de onderwijshuisvesting en de zwembad ’t Derde Haad.
De mutaties voorzieningen betreffen voornamelijk het groot onderhoud van de kapitaalgoederen.

Investeringen

In de begroting 2025 en meerjarenraming 2026 – 2028 reserveren we gelden voor diverse projecten en investeringen. Achter in deze begroting vindt u een volledig (gecomprimeerd) overzicht van het investeringsprogramma, met daarin ook opgenomen de nieuwe beleidswensen.

Omschrijving	Investering	structureel	uitvoering
Materieel reiniging, tractie, onderhoud	697.415	94.680	2025 t/m 2028
Materieel groenvoorziening	637.375	97.345	2025 t/m 2028
Materieel VVH	27.600	5.336	2025
Riolering (GRP)	2.693.834	106.839	2025 t/m 2028
Optimaliseren openbare toiletvoorziening	75.000	5.190	2025
Geluidsinstallatie raadszaal	46.680	700	2028
Inrichting entrepotgebouw	75.000	9.300	2025
Auto's bodedienst	121.540	17.493	2025-2026
Aanschaf 6 elektrische bedrijfsauto's	170.000	32.584	2025
Herinrichtingswerkzaamheden Grote Bredeplaats	200.000	13.840	2025
Herinrichting aansluiting Stationsweg-Kerkpoortsbrug	59.000	4.543	2025
Maatregelen verkeersveiligheid Oude Trekweg	200.000	15.400	2025
Elektrische palen Grote Bredeplaats	200.000	19.067	2025
Centrumvisie: herinrichting Grote Bredeplaats (aanvullend)	500.000	33.800	2025
Centrumvisie: herinrichting Voorstraat	2.000.000	135.200	2025
Toekomstbestendige Schuilstraat en omgeving	211.400	16.278	2025
Vervangen lichtmasten	150.000	14.300	2025
Restauratie opwaardering Stationsbrug	117.400	10.879	2025
Vervangen vloer bordes zwembad	60.000	5.720	2025
Verduurzaming veldverlichting Harlingen	121.000	11.213	2025
Totaal	**8.363.244**	**649.707**	

PROGRAMMA 1
BESTUUR EN ONDERSTEUNING

Burgemeester Ina Sjerps, wethouders Erik de Groot, Hendrik Sijtsma en Paul Schoute

Speerpunten	
1	Bouwen aan een toekomstbestendige dienstverlening.

Nieuwe ontwikkelingen

Onderwerp	Investering	2025	2026	2027	2028
Grip op informatievoorziening-uitbreiding formatie		185.000	185.000	185.000	185.000
Inrichting Entrepotgebouw	75.000	1.125	9.750	9.525	9.300
Structurele aanpak participatiekosten, licentiekosten		8.000	8.000	8.000	8.000
Formatie gebouwenbeheer		93.000	93.000	93.000	93.000
Tijdelijke uitbreiding formatie grondzaken		13.000			
Verhoging fractievergoedingen		8.000	8.000	8.000	8.000
Jaarlijkse heidag raad		5.000	5.000	5.000	5.000
Externe ondersteuning raad		2.500	2.500	2.500	2.500
Raadscommunicatie		30.000	30.000		
	75.000	**345.625**	**341.250**	**311.025**	**310.800**

Toelichting nieuwe ontwikkelingen

Grip op informatievoorziening
Het adviesrapport 'Grip op IV' is opgesteld om de informatievoorziening toekomstbestendiger te maken. Dit vraagt om het uitbreiden van de formatie voor beheer, onderhoud en vernieuwing van de informatievoorziening.

Inrichting Entrepotgebouw
Om de multifunctionele cultuurfunctie van het Entrepotgebouw te realiseren zijn eerder kredieten beschikbaar gesteld voor de verduurzaming en bouwkundige aanpassingen. De kosten voor basisvoorzieningen voor licht en geluid en losse inrichting waren hierin nog niet meegenomen.

Structurele aanpak participatiekosten
Met de notitie van Code naar Praktijk versterken we participatie in Harlingen. De noodzakelijke structurele middelen zetten we in voor het digitale platform CitizenLab.

Formatie gebouwenbeheer
Door capaciteitstekort zijn achterstanden in het onderhoud van gemeentelijke gebouwen ontstaan. Projecten als huisvesting ambtelijke organisatie, loodsen Willemshaven, kleedruimtes Zeerobben en ingebruikname Badhuus hebben veel tijd gekost. Om achterstanden in te lopen en tegemoet te komen aan onze ambities zetten we extra formatie in om het team gebouwenbeheer structureel te versterken.

Grondzaken
Het team grondzaken werkt aan het op orde brengen van een contractenbeheersysteem. Hierin worden alle contractuele en financiële verplichtingen inzichtelijk gemaakt. Om deze werkzaamheden goed te kunnen afronden in 2025 is tijdelijke extra inzet nodig. Daarmee voldoen we in 2025 aan de eis van de accountant voor een transparante en sluitende administratie voor grondzaken.

Fractievergoedingen
Het presidium heeft besloten de fractievergoedingen te verhogen volgens de prijsontwikkelingen.

Jaarlijkse heidag raad
Voor de jaarlijkse heidag van de raad nemen we met ingang van de begroting 2025 structureel budget op.

Externe ondersteuning raad
Voor externe ondersteuning van de raad, op onder andere juridisch gebied, verhogen we het bestaande budget.

Raadscommunicatie
Volgens het Hoofdlijnenakkoord wil de gemeenteraad werken aan een nieuwe politieke en democratische cultuur waarbij ze inwoners meer betrekken bij beslissingen van de raad. Ook wil de gemeenteraad zijn werk zichtbaarder maken voor inwoners om zo het vertrouwen in de lokale democratie te vergroten. Hiervoor wil de raad aan de slag gaan met raadscommunicatie. Dit vraagt om extra budget.

Speerpunt 1

Bouwen aan een toekomstbestendige dienstverlening

In het Hoofdlijnenakkoord is dienstverlening een prominent onderdeel. De gemeenteraad wil deze raadsperiode de kwaliteit van de dienstverlening verbeteren.

Wat gaan wij er in 2025 voor doen?
We gaan ook in 2025 verder met de Aanpak dienstverlening 2024 – 2027. Hierin is specifiek aandacht voor de bereikbaarheid van de gemeente voor telefonische en digitale vragen en vragen aan het loket. Voor onze dienstverleningskanalen hanteren we de geactualiseerde servicenormen. Persoonlijk contact blijft altijd mogelijk. Om sneller antwoord te kunnen geven op vragen voorzien we het KCC van betere informatie en versterken we de bereikbaarheid van teams.
Digitale dienstverlening verbeteren we onder andere door meer e-formulieren en eenvoudigere communicatie via de website. Met de afdeling communicatie spannen we ons in om standaardbrieven en mails op taalniveau B1 te krijgen. In 2025 trainen we medewerkers in eenvoudig taalgebruik. Ook onderzoeken we welke veilige taal-apps beschikbaar zijn om dit te vergemakkelijken.

Periodieke rapportages moeten ons inzicht geven in de kwaliteit van onze dienstverlening bijvoorbeeld over de afhandeling van terugbelverzoeken. Ook vergelijken we onze dienstverlening met die van andere gemeenten door mee te doen aan ‘waarstaatjegemeente.nl’

Harlinger indicatoren

Privacy

Indicator	2021	2022	2023	2024*
Aantal gemelde datalekken	6	5	7	2

**stand per 11 juli 2024*

Algemene indicatoren

Indicator	Eenheid	Bron	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	10,24	11,41	12
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	10,87	10,27	10,90
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	Eigen begroting	€ 1.261,65	€ 1.141,35	€ 1.331,96
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	Eigen begroting	29,20% € 3.705.833	8,73% € 1.286.793	5,39% € 883.760
Overhead	% van totale lasten	Eigen begroting	12,27%	14,61%	13,78%

Financiën

X €1000	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	14.410	18.090	15.933	16.498	17.266	17.310
Baten	50.696	50.071	52.965	51.978	53.389	54.775
Resultaat voor bestemming	**36.286**	**31.981**	**37.032**	**35.480**	**36.123**	**37.465**
Onttrekking aan reserves	1.035	1.872	228	161	327	23
Toevoeging aan reserves	-9.537	-179				
	-8.502	**1.693**	**228**	**161**	**327**	**23**
Mutaties reserves						
Resultaat na bestemming	**27.784**	**33.674**	**37.260**	**35.641**	**36.450**	**37.488**

Kaderstellende beleidsnota's

Bestuur	
Verordening op de Rekenkamercommissie	2024
Participatiecode	2022
Inspraakverordening	2012
Referendumverordening	2012
Verordening op het burgerinitiatief gemeente Harlingen	2012
Reglement van orde van de Raad en commissies	2023
Akkoord op hoofdlijnen 2022-2026	2022
Uitvoeringsprogramma Akkoord op Hoofdlijnen 2022- 2026	2022
Verordening Auditcommissie Harlingen	2018
Organisatieverordening	2022
Dienstverlening	
Visie op de dienstverlening "Op weg naar 2025 gemeente Harlingen"	2017
Kwaliteitshandvest 2017	2017
Informatiebeleidsplan	2017
Archiefverordening	2023
Financiën	
Controleverordening	2023
Treasurystatuut	2010
Nota weerstandsvermogen en risicobeheersing	2015
Financiële verordening gemeente Harlingen	2024
Harlingen, pragmatisch in control	2021

PROGRAMMA 2
VEILIGHEID

Burgemeester Ina Sjerps

Speerpunten	
1	Een veilige omgeving voor mensen die wonen, werken en recreëren in Harlingen.

Speerpunt 1

Een veilige omgeving voor mensen die wonen, werken en recreëren in Harlingen.

Het Integraal Veiligheidsplan 2024 – 2027 beschrijft de prioriteiten voor openbare orde en veiligheid. De concrete acties voor 2025 staan in het uitvoeringsplan 2024 - 2025. Dit jaar werken we aan het nieuwe uitvoeringsplan voor 2026 en 2027.

In 2025 werken we aan de uitvoering van de plannen voor de Regio Deal ‘In nije tiid’. Het verdiepend onderzoek naar ondermijning is daarvoor grotendeels de basis. We werken hiervoornauw samen met het Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC) en partners als politie en Openbaar Ministerie.

Met het programma Hackshield, een game voor kinderen van 8-12 jaar, willen we kinderen cyberweerbaar maken. Individueel en via lespakketten op de basisscholen.
De samenwerking met het sociaal domein gebeurt via de aanpak mensenhandel en de doorzorg ex-gedetineerden. Bij complexe casussen zijn de lijnen kort.

Medewerkers met een functie in de rampenbestrijding krijgen trainingen volgens de oefenkalender van de Veiligheidsregio.

Haven
De haven van Harlingen moet een veilige plek zijn en blijven. Daarom gaan we verder met trainingen om de signalen van ondermijning te herkennen en weerbaarder te worden tegen criminelen. Deze trainingen zijn bedoeld voor meerdere doelgroepen zoals havenmedewerkers, scholieren van de maritieme academie en eigen medewerkers. Aanvullend hierop maken we flyers en meldkaarten en richten we een website in met informatie over het herkennen en melden van ondermijnende criminaliteit.

Op basis van een verkenning van mogelijkheden voor maatregelen en fysieke barrières in de haven kunnen we in 2025 concrete maatregelen nemen. Denk hierbij aan cameratoezicht, hekwerken, digitaal nachtregister, innovatieve beveiligingsmaatregelen en gezamenlijke controles.

Evenementen
Om organisatoren te ondersteunen is in 2024 het servicepakket voor evenementen ontwikkeld. In 2025 breiden we dit pakket uit met extra kaartmateriaal. Ook kunnen organisatoren terecht bij het evenementenspreekuur

Wat gaan wij er in 2025 voor doen?

- Uitvoeren van acties en prioriteiten uit het Uitvoeringsplan Integrale Veiligheid.
- Voortzetten van het project Hackshield.
- Doorgaan met het uitwerken van de Regio Deal.

Harlinger indicatoren

Veiligheid

Indicator	2021	2022	2023	2024*
Whatsapp groepen buurtpreventie	21	21	20	20

**stand per 11 juli 2024*

Algemene Indicatoren

Indicator	Eenheid	Bron	Harlingen 2021	Harlingen 2022	Harlingen 2023	Gemeente < 25.000 2023
Verwijzingen Halt	Aantal per 1000 jongeren (12 t/m 18 jr)	Bureau Halt 2022	6	11	7	9
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	CBS 2022	0,9	1,9	1,5	1,0
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	CBS 2022	2,5	2,8	3,1	2,5
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	CBS 2022	0,3	0,9	0,9	1,1
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	CBS 2022	5,4	6,3	5,6	4,0

Financiën

X €1000	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	1.957	2.057	2.173	2.229	2.285	2.335
Baten	102	37	161	161	161	161
Resultaat voor bestemming	**-1.854**	**-2.020**	**-2.011**	**-2.068**	**-2.124**	**-2.174**
Onttrekking aan reserves	16	185				
Toevoeging aan reserves						
Mutaties reserves	**16**	**185**				
Resultaat na bestemming	**-1.838**	**-1.835**	**-2.011**	**-2.068**	**-2.124**	**-2.174**

Kaderstellende beleidsnota's

Integraal Veiligheidsplan 2024-2027	2023
Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Fryslân	2024
Preventie en handhavingsplan alcohol	2023
Plan van aanpak drugs	2022
Beleidsregels Wet Bibob	2023
Beleidsregels wet aanpak woonoverlast	2024
APV	2023
Coffeeshopbeleid	2019
Uitvoeringskader evenementen`	2023
Terrassenbeleid	2018
Regionaal Beleidsplan Veiligheid Noord-Nederland	2023
Evenementenvisie Harlingen	2024

PROGRAMMA 3 VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT

Wethouders Hendrik Sijtsma en Paul Schoute

Speerpunten	
1	Een veilige verkeersafwikkeling.
2	Een goede bereikbaarheid van de stad en dorpen.
3	Een evenwichtig en gebruiksvriendelijk parkeeraanbod afgestemd op de functies wonen, winkelen, werken, recreëren en langparkeren waarbij de leefbaarheid van de stad en dorpen gewaarborgd is.

Nieuwe ontwikkelingen

Onderwerp	Investering	2025	2026	2027	2028
Toekomstbestendige Schuilstraat en omgeving	211.400	3.171	16.912	16.595	16.278
Verkeersveiligheid Groot Ropens		134.800			
Baggeren verontreinigde grond in Zuiderhaven, jachthaven Leeuwenbrug		60.000			
Cofinanciering Maritieme Visserij Experience, 5 projecten en programma's		435.000			
Cofinanciering Maritieme Visserij Experience, SPUK coördinator		20.000	20.000	20.000	20.000
Maritieme Ontwikkeling Havenplaatsen		22.000			
Uitvoering centrumvisie uitvoeringsprogramma, herinrichting Grote Bredeplaats (aanvullend)	500.000	7.500	35.000	34.400	33.800
Uitvoering centrumvisie en uitvoeringsprogramma, herinrichting Voorstraat	2.000.000	30.000	140.000	137.600	135.200
Uitvoering centrumvisie en uitvoeringsprogramma, diverse maatregelen		200.000	200.000	200.000	
Uitvoering centrumvisie en uitvoeringsprogramma, proceskosten, uitwerken visie, concrete maatregelen		100.000			
Restauratie opwaardering Stationsbrug	117.400	1.761	11.349	11.114	10.879
Beheer Badhuus formatie		50.000	50.000		
	2.828.800	**1.064.232**	**473.261**	**419.709**	**216.157**

Toelichting nieuwe ontwikkelingen

Toekomstbestendige Schuilstraat en omgeving
In 2025 krijgen de Gerrit Schuilstraat en de aanliggende hofjes Horscamp, Cronenburglaan, Roniaweg nieuwe riolering. De wateroverlast in de drie hofjes door hevige buien bestrijden we door het ‘piek’ water op te vangen. Voor de Gerrit Schuilstraat is ca. € 50.000 subsidie ontvangen voor extra verkeersveiligheid.

Verkeersveiligheid Groot Ropens
De buurt Groot Ropens / Weidevogelbuurt is een risicolocatie in het “Strategisch Plan Verkeersveiligheid Gemeente Harlingen”. Dit komt onder andere door de snelheid van auto’s in combinatie met fietsers. We verminderen de risico’s met extra snelheidsremmende maatregelen. Voor een deel van de kosten hebben we een subsidie van het Rijk ontvangen.

Baggeren verontreinigde grond in Zuiderhaven, jachthaven Leeuwenbrug
In de Zuiderhaven is nog verontreinigde grond aanwezig op de voormalige plek van de werven. Dit leidt tot extra baggerkosten. Hiermee was geen rekening gehouden in de beheersovereenkomst met de Port of Harlingen. Daarom is een eenmalig budget benodigd.

Visserij Ontwikkel Plan
In 2023 stelde het Rijk 30 miljoen euro beschikbaar voor visserijbedrijven en gemeenschappen die worden geraakt door ingrijpende veranderingen in de Noordzeevisserij. Gemeente Harlingen heeft hiervoor een Visserij Ontwikkel Plan (VOP) opgesteld. Dit plan bestaat uit vijf regionale deelplannen en twee bovenregionale deelplannen voor beleving en onderwijs. Om in aanmerking te komen voor een rijksbijdrage is cofinanciering vereist. Daarnaast is budget nodig voor de jaarlijkse coördinatie en verantwoording van deze (specifieke, SPUK) rijksbijdrage.

Maritieme Ontwikkeling Havenplaatsen
Het programma Maritieme ontwikkeling Havenplaatsen is onderdeel van het uitvoeringsprogramma Agenda Waddengebied. Havenplaatsen zoals Harlingen kunnen hiermee projecten realiseren en daarvoor een bijdrage ontvangen vanuit het Investeringskader Waddengebied/Waddenfonds. De coördinatie van de uitvoering gebeurt door de Vereniging van Waddenzeegemeenten (VWG). Hiervoor is een deelnemersbijdrage vereist.

Uitvoering centrumvisie en uitvoeringsprogramma’s
In juli 2024 is de centrumvisie en het bij behorende uitvoeringsprogramma door de gemeenteraad vastgesteld. De visie beschrijft kansen, ideeën, ambities en de gewenste ontwikkelrichting voor het centrum van Harlingen. In het uitvoeringsprogramma zijn de deelprojecten en acties uitgewerkt inclusief een planning en een indicatie van de kosten voor dit jaar en de daaropvolgende jaren. Hiermee willen we van het centrumgebied een fijne plek maken om te verblijven en te ondernemen.
In 2024 starten we met de uitvoering en werken we concrete voorstellen uit voor de inrichting van de Grote Bredeplaats en de Voorstraat. De centrumvisie is hierbij kaderstellend. Vanaf 2025 willen wij de eerste grote deelprojecten in de openbare ruimte zichtbaar maken.
Voor de verschillende acties uit het uitvoeringsprogramma is een uitvoeringskrediet nodig. Voor de herinrichting van de Grote Bredeplaats gaat het om een aanvullend krediet van € 500.000 euro. De kosten voor de herinrichting van de Voorstraat bedragen € 2.000.000. Naast de kosten voor de herinrichting is voor de jaren 2025, 2026 en 2027 een budget van € 200.000 nodig voor diverse maatregelen zoals de aanpak van stegen, een inpandige fietsenstalling, meer verlichting en groen, nieuwe routing en bewegwijzering en het realiseren van de gewenste verkeersstructuur.
Ook is een eenmalig budget van € 100.000 nodig voor proceskosten en het verder uitwerken van de visie in gebiedsplannen.

Restauratie opwaardering Stationsbrug
De Stationsbrug wordt gerestaureerd en verstevigd zodat de brug bestand is tegen het toenemende verkeer. Tegelijkertijd brengen we vier lantaarns aan zoals deze vroeger aanwezig waren en verwijderen we de westelijke voetbrug. Hiermee wordt de Stationsbrug meer herkenbaar in het straatbeeld.
Met een nieuwe voetgangersbrug in het verlengde van het zebrapad voor het station maken we de verbinding tussen Harmenspark, Zuidoostersingel en Stationsgebied meer uitnodigend. Deze nieuwe brug krijgt een vergelijkbare vormgeving als de naast gelegen houten voetgangersbrug inclusief fraaie kunstzinnige leuningen.

Beheer Badhuus
Beheer en exploitatie van het Badhuus komen terug bij gemeente Harlingen. Daarnaast wordt het gebruik van het Entrepotgebouw intensiever en loopt het contract in 2029 af voor het beheer van de loodsen in de Willemshaven. Voor het beheer van Badhuus en het Entrepotgebouw is tot 2026 extra formatie nodig. We onderzoeken ondertussen of een combinatie van het beheer van Badhuus en Entrepotgebouw mogelijk is.

Speerpunt 1

Een veilige verkeersafwikkeling

Het is belangrijk dat de stad, de dorpen en het buitengebied goed bereikbaar, veilig en leefbaar zijn. We gaan in 2025 door met het veiliger maken van de wegen door regulier onderhoud waar nodig te combineren met achterstallig onderhoud. Verkeersveiligheid krijgt een impuls doordat we risicolocaties uit het “Strategisch Plan Verkeersveiligheid Gemeente Harlingen” veiliger maken.

Het structurele budget ‘klein verkeersleed’ zetten we in om adequaat te reageren op meldingen en klachten van inwoners over infrastructuur.

Wat gaan wij er in 2025 voor doen?
- Bermverharding aanbrengen op de Siverdaleane en Lange Lijnbaan.
- Herinrichten Gerrit Schuilstraat en omgeving.
- Verkeersveilig maken Groot Ropens.
- Uitwerken vrijliggend fietspad Ludingaweg.
- Kleine verkeersaanpassingen uit het budget ‘klein verkeersleed’.

Speerpunt 2

Een goede bereikbaarheid van de stad en dorpen

Een goede bereikbaarheid verbetert de leef- en woonomgeving en draagt bij aan economische vitaliteit. Naast goede bereikbaarheid zijn veiligheid en leefbaarheid van belang. In het kader van het Hoofdlijnenakkoord 2022-2026 verbeteren we de verblijfskwaliteit van de binnenstad. Hiervoor hebben we in 2024 een centrumvisie met uitvoeringsprogramma gemaakt. De actiepunten hieruit pakken we op. Zo starten we in 2025 met het aantrekkelijker maken van de Waddenpromenade. Daarbij houden we rekening met de zomerdrukte en voeren het project daarom in meerdere fases uit. Ook ontwikkelen we het langparkeren. We onderzoeken hoe de parkeerterreinen het beste via de Zuidwalweg ontsloten kunnen worden en hoe we deze willen inrichten, zodat ook hier de kwaliteit en beleving voor eilandgangers verbetert en er ruimte komt voor het opwekken van zonne-energie.

Wat gaan wij er in 2025 voor doen?
- Uitvoeren uitvoeringsprogramma Centrumvisie Harlingen;
- Herinrichten van de Waddenpromenade;
- Doorontwikkelen inrichting en ontsluiting langparkeerterreinen.

Speerpunt 3

Een evenwichtig en gebruiksvriendelijk parkeeraanbod afgestemd op de functies wonen, winkelen, werken, recreëren en langparkeren waarbij de leefbaarheid van de stad en dorpen gewaarborgd is.

We monitoren het parkeren op straat met behulp van gegevens van parkeerautomaten, parkeergedrag en parkeerdruk. Dit geeft ons de mogelijkheid om zo nodig het parkeerbeleid bij te stellen. Daarnaast komen voor parkeren acties uit de centrumvisie zoals het verminderen van het aantal parkeervergunningen. Dit vraagt wel om alternatieven aan de randen van de binnenstad. Het eerder uitgevoerde onderzoek naar extra parkeercapaciteit aan de randen van de stad biedt hiervoor input. In 2025 beoordelen we hoe we invulling kunnen geven aan de resultaten van dit onderzoek in combinatie met de keuzes uit de centrumvisie.

Wat gaan we er in 2025 voor doen?
- Monitoren van het parkeren op straat en dit optimaliseren waar nodig.
- Invulling geven aan meer parkeerruimte aan de randen van het stadshart.
- Exploitatie eiland gerelateerd parkeren en bruine vloot parkeren voortzetten en verder optimaliseren.

Harlinger indicatoren

Wegen

Indicator	omschrijving	2021	2022	2023	2024
Onderhoudsniveau wegen	Het bedrag aan achterstallig onderhoud per m2 areaal	€ 2,44	€ 2,30	€ 2,31	€ 2,47

Financiën

X €1000	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	9.503	10.706	11.950	11.353	11.300	11.061
Baten	7.162	7.708	8.320	8.312	8.312	8.312
Resultaat voor bestemming	**-2.341**	**-2.998**	**-3.630**	**-3.041**	**-2.988**	**-2.749**
Onttrekking aan reserves	1.160	2.010	1.709	933	882	682
Toevoeging aan reserves	-590	-1.057	-178	-178	-178	178
Mutaties reserves	**570**	**953**	**1.531**	**755**	**704**	**504**
Resultaat na bestemming	**-1.771**	**-2.045**	**-2.099**	**-2.286**	**-2.284**	**-2.245**

Kaderstellende beleidsnota's

Verkeer en vervoer	
Gladheidsbestrijdingsplan gemeente Harlingen	2022-2023
Mobiliteitsvisie	2020
Beheerplan openbare verlichting	2020 - 2024
Beheerplan Wegen	2020 - 2024
Beheerplan Bruggen en Duikers	2020 - 2035
Beheerplan kades en walbeschoeiingen	2020 - 2035
Beheerplan gebouwen	2020 - 2035
Parkeren	
Parkeerverordening	2024
Evaluatie langparkeren	2023
Recreatieve havens en economische haven	
Masterplan Toegangspoort Friesland	2011
Havenverordening	2012
Ruimtelijk programma van Eisen	
Toegangspoort Harlingen	2013
Haveninrichtingsplan Harlingen	2013
Cope rapport haven Harlingen	2013
Havenplan Nieuwe Willemshaven	2014
Cruise Port Harlingen	2014
Beheerplan Baggeren binnenwateren Harlingen	2020 - 2035
Havenbeheerplan	2018 - 2037
Havenvisie Port of Harlingen	2019
Riolering	
Gemeentelijk Rioleringsplan	2019 - 2023
Fries Bestuursakkoord waterketen (FBWK3)	2021 - 2025

PROGRAMMA 4
ECONOMIE

Wethouder Paul Schoute

Speerpunten	
1	Een goed vestigingsklimaat voor bedrijven.
2	Bevordering toerisme
3	Actief sturen op samenwerking in het Waddengebied
4	Programma Harlingen uitwerken en realiseren.

Nieuwe ontwikkelingen

Onderwerp	2025	2026	2027	2028
Uitvoeringsbudget citymarketing Harlingen Welkom aan Zee	50.000	50.000		
	50.000	**50.000**		

Toelichting nieuwe ontwikkelingen

Uitvoeringsbudget citymarketing Harlingen Welkom aan Zee
Met het citymarketingplan 'De Harlinger Aanpak' voor de periode tot en met 2030 is de huidige werkwijze voor citymarketing geformaliseerd en de positionering aangescherpt. Ook is een uitvoeringsprogramma opgesteld. De komende jaren willen we uitvoering blijven geven aan het actieprogramma en daarmee aan de citymarketing Harlingen Welkom aan Zee. Hiervoor willen we opnieuw een uitvoeringsbudget Citymarketing van € 50.000 inzetten. Daarmee kunnen we de huidige aanpak voortzetten en nieuwe impulsen geven aan Harlingen Welkom aan Zee. Dit is in lijn met het citymarketingplan 'De Harlinger Aanpak' en de Ontwikkelagenda Recreatie en Toerisme. Met de diverse marketingactiviteiten blijven we Harlingen op de kaart zetten als aantrekkelijke bestemming. Het uitvoeringsbudget is ook bedoeld voor meer structurele kosten zoals de jaarlijkse kosten van de toeristische website en promotiemateriaal.

Speerpunt 1

Een goed vestigingsklimaat voor bedrijven.

Bestuurlijke overleggen met de ondernemersverenigingen gaan in 2025 door. Met de oprichting van een nieuw gemeentebreed ondernemersfonds is ook een nieuwe stichting en bestuur ontstaan. De ondersteuning van de gemeente wordt geleidelijk afgebouwd. Ondernemers worden actief betrokken bij onderwerpen op het gebied van ruimte, veiligheid en duurzaamheid.

In de uitvoering van het citymarketingplan 2023-2030 'De Harlinger Aanpak' ligt de focus primair op de toeristische marketing. Waar het kan en wenselijk is zetten we Harlingen neer als fijne plek om te ondernemen en te werken. Dit doen we onder andere met ondernemersportretten en een zakelijke nieuwsbrief. Ook sluiten we met onze citymarketing aan bij gebiedsgerichte processen. Denk daarbij aan de promotie van het centrum. Ontwikkelingen die bijdragen aan versterking van het economische klimaat lichten we uit via onze marketingkanalen.

Met de centrumvisie Harlingen en het bijbehorende uitvoeringsprogramma willen we komen tot een optimale ruimtelijk-functionele invulling van het kernwinkelgebied. Hiermee willen we zo goed mogelijk bijdragen aan het (economisch) functioneren, de leefbaarheid en uitstraling van het centrum.

In het project Participatie Acceleratie Collectief (PAC) werken meerdere partijen samen om mensen met afstand tot de arbeidsmarkt aan werk te helpen. Dit gebeurt volgens het open/ social hiring concept. Daarbij worden bepaalde werkzaamheden en taken voor het in dienst nemen van personeel met een kwetsbare arbeidsmarktpositie, overgenomen door gemeente Harlingen en partners. Het gaat bijvoorbeeld om werving, het opstellen van contracten en het aanmelden bij het doelgroepregister. Ook de inzet van een job coach, loonwaardemeting, aanvraag van loonkostensubsidie en een No Riskpolis bij ziekte zijn hier onderdeel van. Daarnaast kan Pastiel kandidaten detacheren bij een werkgever. In 2025 willen we dit groeiend collectief verder uitbreiden.

Bedrijventerrein Oostpoort 3 is gereed voor uitgifte door de Exploitatiemaatschappij. In 2025 verwachten wij het eerste bedrijf hier te verwelkomen. Het Rijk en de provincies werken samen aan het landelijke traject

“Grip op grootschalige bedrijfsvestiging”. Daarbij dienen de provincies zicht te krijgen op de ruimtevraag van grootschalige bedrijven. De provincie pakt dit samen met de gemeenten op. Bij het opstellen van de Omgevingsvisie bepalen we hoe om te gaan met de toekomstige ruimtebehoefte. We gaan door met het ondernemersprogramma en helpen starters en kleine zelfstandigen met een cursus en (na)begeleiding.

Bij het opstellen van de Omgevingsvisie bepalen we hoe om te gaan met de toekomstige ruimtebehoefte. Welke soorten bedrijven zullen zich in de toekomst in Harlingen willen vestigen, wat is hun omvang en welke voorzieningen zijn er nodig? We gaan door met het ondernemersprogramma en helpen starters en kleine zelfstandigen met een cursus en (na)begeleiding.

Samen met het Rijk en de regio werken we aan de regiodeal voor Noordwest-Friesland (NWF). Deze Regiodeal is een gezamenlijke inspanning van de gemeenten Harlingen, Waadhoeke, Leeuwarden, de provincie Fryslân en Wetterskip Fryslân. Daarbij wordt samengewerkt met onderwijs en bedrijfsleven. De Regiodeal geeft een impuls aan het woon- en vestigingsklimaat in Noardwest-Fryslân en zorgt daarmee voor een hogere levenskwaliteit en welvaart binnen de regio. De drie hoofdlijnen van de deal omvatten een vitale Economie, kwaliteit van leven en natuur in balans. In 2025 werken we aan de uitvoering en ontwikkeling van de verschillende businesscases.

Met het sociaal – economisch actieprogramma (SEAP) zetten we binnen de programmalijn ‘Veerkrachtige economie’ van de Regiodeal in op innovatie en ondernemerschap, onderwijs en arbeidsmarkt, versterken van woon- en vestigingsklimaat en slimmer samenwerken. In 2025 krijgt SEAP via de Regiodeal verdere invulling door middel van de businesscases ‘Hands on Valley’ en ‘Leven lang leren’.

Het project Brede Welvaart is gekoppeld aan het SEAP en wordt uitgevoerd door het Fries Sociaal Planbureau. Middels een monitor wordt de regionale situatie in beeld gebracht ten aanzien van ‘Brede Welvaart’. Het project wordt in Noordwest-Fryslân verband uitgevoerd en levert informatie op voor verschillende beleidsvelden. Elk jaar wordt afgesloten met een Brede Welvaart Scan, waarbij er ook een relevante thema wordt uitgediept.

Wat gaan wij er in 2025 voor doen?

- Intensief contact onderhouden met ons bedrijfsleven.
- Citymarketing inzetten om het vestigingsklimaat en de werkgelegenheid te versterken.
- Werken aan de verblijfskwaliteit van het kernwinkelgebied.
- Doorgaan met het project Participatie Acceleratie Collectief (PAC).
- Bestaande en nieuwe bedrijven ondersteunen bij verplaatsing en uitbreiding en het creëren van ruimte voor de toekomst.
- Samen met het Rijk en de regio werken aan de Regiodeal voor Noordwest-Friesland (NWF).
- Doorwerken aan het SEAP via Regiodeal programmalijn ‘veerkrachtige economie’ met de onderdelen Hands on Valley en Leven lang leren.
- Het project Brede Welvaart verbinden met het SEAP

Speerpunt 2

Bevordering toerisme

Als enige zeehaven van Friesland hebben we veel te bieden aan inwoners en verblijfsgasten van buiten. We hebben een unieke ligging aan het UNESCO Waddenzee Werelderfgoed, een levendige haven en monumentale binnenstad. De komende jaren willen we het toerisme verder bevorderen. Want een sterke, bruisende sector draagt bij aan het in stand houden van onze voorzieningen en het vergroten van de aantrekkingskracht op nieuwe voorzieningen. Economie en leefbaarheid gaan zo hand in hand. Om onze ambities uit de ontwikkelagenda Recreatie en Toerisme 2024-2030 te behalen versterken we de verblijfssector en het aanbod dagrecreatie, passend bij de aard en schaal van Harlingen. Daarbij zetten we ons aanbod zo goed mogelijk in de etalage met duidelijke verbindingen en netwerken, zowel online als offline. We werken daarbij nauw samen met betrokken partijen.

We streven naar (cruise)toeristen die langer verblijven en meer besteden in Harlingen. Dit leidt tot werkgelegenheid en een gunstiger vestigingsklimaat. Hiervoor zetten we in op meer promotie. We spelen daarbij in op de groeiende interesse voor cultuur, historie en bijzondere verhalen. Afgelopen jaren nam de belangstelling en waardering van cruisetoeristen toe. We werken aan een verdere

toename in 2025.

Met het citymarketingplan ‘De Harlinger Aanpak’ willen we Harlingen zo goed mogelijk positioneren onder bezoekers, inwoners en ondernemers. In 2025 geven we verder uitvoering aan dit plan, in lijn met het nieuwe beleid op Recreatie en Toerisme. Zo beheren we de website Harlingen Welkom aan Zee, zetten we (online) campagnes op om Harlingen gericht te promoten en kleden we de openbare ruimte mooi aan. We ontwikkelen verhalen die Harlingen op de kaart zetten en verbeteren de (toeristische) informatievoorziening. We werken met de marketing van de stad ook expliciet aan de ambities binnen de evenementen- en centrumvisie.

De Regiodeal helpt om projecten te versnellen bijvoorbeeld voor de vitaliteit van logiesaccommodaties, toeristische data en regiomarketing. Om de beleving en toegankelijkheid van de Waddenzee te verbeteren werken we aan ‘Op paad lâns ’t Waad’. Dit is een doorgaande fietsroute langs de waddenkust met bijbehorende voorzieningen.

De haven maakt Harlingen aantrekkelijk voor verschillende doelgroepen. Hier willen we meer gebruik van maken. De basisvoorzieningen voor de chartervaart, cruisevaart, jachten en kleine bootjes moeten daarvoor op orde te zijn. Het gaat dan om voorzieningen als hellingen, vuilwatertanks, bunkerplaats en sanitaire voorzieningen.

Wat gaan wij er in 2025 voor doen?

Lokaal:
- Uitvoering geven aan de ontwikkelagenda Recreatie en Toerisme 2024-2030.
- Het citymarketingplan 2023-2030 ‘De Harlinger Aanpak’ uitvoeren en campagne voeren om Harlingen te promoten.
- De informatievoorziening aan toeristen en bezoekers verbeteren.
- Investeren in voldoende toeristisch-recreatief aanbod.
- Bekijken hoe en waar we de openbare ruimte mooi aankleden en beleefbaar maken.
- De aanleg van betere stroomvoorzieningen in de Willemshaven onderzoeken.
- We geven uitvoering aan het Visserij Ontwikkel Plan, aan de recreatieve Visserij Experience, inclusief het Vispad.

Regionaal:
- Via de Regiodeal regionaal samenwerken aan (gemeenschappelijke) toeristische ambities.
- Uitvoering geven aan het project ‘Op paad lâns ’t Waad’.
- Vanuit de Waddenagenda en Fries Programma Waddenkust samenwerken met de kustregio aan gezamenlijke toeristische ambities. Daarbij uitvoering geven aan het deelprogramma Recreatie & Toerisme van de Waddenagenda.

Speerpunt 3

Actief sturen op samenwerking in het Waddengebied

De afgelopen jaren werkten Rijk en regio intensief samen aan een zorgvuldige en gecoördineerde aanpak voor beleid en beheer van het Waddengebied. Dit heeft geresulteerd in de Waddenagenda 2022-2050.
De negen Waddengemeenten zijn in de Waddengovernance vertegenwoordigd door de Vereniging van Waddenzeegemeenten (VWG). Met de nieuwe Waddengovernance en de vaststelling van de “Agenda voor het Waddengebied 2050” en het uitvoeringsprogramma krijgt de VWG nieuwe verantwoordelijkheden. De vertegenwoordigende wethouders spreken namens alle kustgemeenten.
De VWG kan ondersteunen en coördineren bij de uitvoering van deze Agenda.
Er liggen stevige vraagstukken op het gebied van milieuverontreiniging, natuurontwikkeling, landschap, visserij, landbouw, mobiliteit en bereikbaarheid, waterveiligheid, delfstoffenwinning etc. De VWG informeert de gemeentelijk adviseurs en wethouders over actualiteiten en brengt waar nodig namens hen standpunten, wensen en bedenkingen in.
De VWG is voortrekker van het programma Maritieme Havenontwikkeling. We werken hierin samen aan gedeelde en eigen opgaven van de vijf waddenzeehavens Den Helder, Den Oever, Lauwersoog, Delfzijl en Harlingen. Wij nemen aan dit proces intensief deel om de belangen van onze zeehavenstad en het omliggende gebied te behartigen.

Wij doen verder mee aan het Frysk Programma Waddenkust, dat is gestart met het traject Koehool-Zurich, waar Harlingen middenin ligt. Via gezamenlijke lobby zetten we in op subsidie voor het inventariseren van mogelijkheden om aan de doelen van de Programmatische aanpak grote wateren te voldoen.

Het bevaarbaar houden van Vaargeul Boontjes blijft onze aandacht houden. Door een stevige lobby vanuit de gemeente Harlingen, de VWG en de Port of Harlingen is de MKBA (maatschappelijke kosten baten analyse) uitgebreid met een stakeholdersonderzoek. Daaruit is een proef ontstaan die tot stand is gekomen door samenwerking tussen de Waddenvereniging en bedrijven in onze haven.

Wat gaan we er in 2025 voor doen?

- Actief deelnemen aan het uitvoeringsprogramma Gebiedsagenda Wadden 2050.
- De Vereniging van Waddenkustgemeenten benutten als kennisbron en lobbyist.
- We benutten het IKW/Waddenfonds en de Provincie als lobby voor PAGW-verkenningssubsidie.
- Deelnemen aan het Fries Programma Waddenkust deel Zurich-Koehool.
- De Baggerproef in vaargeul de Boontjes volgen en waar nodig actie ondernemen.

Speerpunt 4

Programma Harlingen uitwerken en realiseren

Binnen Programma Harlingen,onze samenwerking met Provincie en Wetterskip, draagt de gemeente bij aan het bereiken van doelen op het gebied van duurzaamheid, klimaatadaptatie, biodiversiteit, inclusiviteit, bereikbaarheid en werkgelegenheid.

Port of Harlingen wordt als stakeholder intensief betrokken bij verschillende onderwerpen zoals slibneerslag in de voorhaven, bereikbaarheid en een mogelijke verbeterde toegang tot de economische haven. Ook zoeken we de afstemming met andere stakeholders.

Het onderzoek naar strategische mobiliteit in de toekomst is afgerond. Hieruit is naar voren gekomen dat de huidige functies op de huidige plek toekomstbestendig genoeg zijn voor de verwachte verkeersstromen. Een overgang voor voetgangers over de sluis bij toekomstige sluisaanpassing wordt als overweging meegegeven. Het verziltingsonderzoek door het Wetterskip loopt nog. Er zal een inventarisatie plaatsvinden op het gebied van brede welvaart, hierin blijven we verbinding zoeken met buurgemeenten en de Regiodeal.

Na de afwijzing van de Europese subsidie (Interreg) hebben de drie partijen van Programma Harlingen zelf geld beschikbaar gesteld voor de ontwikkeling van het Integraal Gebieds Ontwerp – Kustzone Harlingen. Dit is aangevuld met financiering vanuit het Investeringskader Waddengebied en het Waddenfonds. Het onderzoek dient als voorwerk en input voor het ontwerp. Op basis van dit ontwerp maken we een gedegen en haalbaar plan voor de komende 10-15 jaar. Dit plan komt op inclusieve wijze tot stand, waarbij de raad actief wordt betrokken.
Het plan maakt onze stad toekomstbestendiger en biedt oplossingen voor onder andere de slibproblematiek in de voorhaven, versterkt onze dijk en pieren en verbindt deze met de stad. Het maakt de kustzone meer biodivers, met een duurzame klimaatadaptieve parkeervoorziening en inrichting van de Waddenpromenade, met een strategische plek voor de sluis et cetera

Wat gaan wij er in 2025 voor doen?

- Input leveren aan de uitwerking van het Integraal gebiedsontwerpplan(IRO), en de oplevering hiervan.
- Werken via de vier transitielijnen.
- Aanvraag bij Investeringskader Waddengebied voor de Waddenpromenade.
- In contact blijven met mogelijke subsidieverstrekkers. Mogelijkheden voor Europese subsidies worden momenteel geïnventariseerd door onze Europa verkenner.
- Samenwerking en verbinding borgen en versterken met onze partners en andere stakeholders.
- Werken in afstemming met het programma Maritieme Havenplaatsen.
- De belangen van Harlingen behartigen binnen de diverse programma’s.

Harlinger indicatoren programma 4

Toerisme

Indicator	2021	2022	2023	2024
Aantal overnachtingen B&B en verblijven	31.229	37.119	23.875	24.400
Aantal overnachtingen in hotels	41.609	44.889	56.490	57.732
Aantal overnachtingen campings en overig	33.058	37.576	37.315	38.135
Totaal aantal overnachtingen	**105.896**	**119.584**	**117.680**	**120.267**

**de daling in 2023 en 2024 in de cijfers van het aantal overnachtingen B&B en verblijven ten opzichte van eerdere jaren is te verklaren dat het aantal overnachtingen van een aantal pensions is meegerekend in de cijfers van de hotels.*

Indicator	2021	2022	2023	2024	2025*
Aantal riviercruises	24	76	45	56	62
Aantal zeecruises		2	10	7	8

**calls 2025 aangemeld tot juli 2024*

Economie

Indicator	2021	2022	2023	2024
Leegstaande winkelpanden in de binnenstad	23	18	19	21

Algemene indicatoren

Indicator	Eenheid	Bron	Harlingen 2021	Harlingen 2022	Harlingen 2023	Gemeente <25.000 2023
Functiemenging*	%	Meerdere 2022	47,2%	48,3%	48,4%	49,8%
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 65 jaar	LISA 2022	167,8	175,9	183,2	187,3

** Deze indicator weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen (0% is alleen werken en 100% is alleen wonen)*

X €1000	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	1.330	3.492	1.143	1.057	977	988
Baten	478	2.197	297	297	297	297
Resultaat voor bestemming	**-852**	**-1.295**	**-846**	**-760**	**-680**	**-691**
Onttrekking aan reserves	428	620	190	90		
Toevoeging aan reserves						
Mutaties reserves	**428**	**620**	**190**	**90**		
Resultaat na bestemming	**-424**	**-675**	**-656**	**-670**	**-680**	**-691**

Kaderstellende beleidsnota's

Kansen verzilveren, een sociaaleconomisch actieprogramma voor Harlingen en Waadhoeke (SEAP)	2021
Sociaal Economische Actieprogramma 2 - Uitvoeringsplan SEAP2	2024
Centrumvisie	2024
Ontwikkelagenda Recreatie en Toerisme	2024

PROGRAMMA 5
ONDERWIJS

Wethouder Hendrik Sijtsma

Speerpunten	
1	Kinderen van Harlingen in hun ontwikkeling ondersteunen door goed, gezond en passend onderwijs te bieden.
2	Bestrijden van laaggeletterdheid.

Nieuwe ontwikkelingen

Onderwerp	2025	2026	2027	2028
Schooltuinieren	36.780	36.780	36.780	36.780
Uitvoering taalbeleid	12.500	12.500	12.500	
Extra budget Stichting Leergeld	10.000	10.000	10.000	10.000
	59.280	**59.280**	**59.280**	**46.780**

Toelichting nieuwe ontwikkelingen

Schooltuinieren
In 2023 heeft Integraal Kind Centrum 't Wad succesvol deelgenomen aan een pilot rondom schooltuinieren. Leerlingen, docenten en schoolleiders waren zeer positief over de lessen. Schooltuinieren verrijkt de educatie over voedsel en natuur en draagt eraan bij dat kinderen gezonder en duurzamer gaan eten. In 2024 nemen nog twee kindcentra aan het schooltuinieren deel. We willen dat alle zes scholen in de gemeente schooltuinonderwijs krijgen. Hiervoor is structureel budget nodig van € 36.780 per jaar.

Uitvoering taalbeleid
De nota Taalbeleid Harlingen is gericht op meertaligheid in Harlingen in het algemeen en het Harlingers in het bijzonder. Een meertaligheidscoördinator houdt de nota actueel en zorgt voor de uitvoering van het taalbeleid. Als onderdeel van de uitvoering van het taalbeleid komt er een platform van betrokkenen. Dit platform buigt zich over nieuwe en terugkerende activiteiten en initiatieven op het gebied van Harlingers en meertaligheid. Voorbeelden hiervan zijn de spreuken en gedichten op banners onder bruggen en de uitgave van een boekje Gedachten aan Zee dat Harlingen als meertalige gemeente laat zien.

Voor de uitvoering van het taalbeleid en het ondersteunen van initiatieven is een apart budget wenselijk. In 2027 evalueren we de inzet hiervan en bepalen of een structureel bedrag nodig is.

Stichting Leergeld
Door een gestage groei van het aantal kinderen en het toenemende aantal aanvragen is er druk op het budget Stichting Leergeld. Dit maakt dat meer budget nodig is dan de reguliere indexatie.

Speerpunt 1

Kinderen van Harlingen in hun ontwikkeling ondersteunen door goed, gezond en passend onderwijs te bieden

Onderwijs is de sleutel voor de ontwikkeling van kind én samenleving. We willen dat kinderen in Harlingen in een gezonde en aantrekkelijke omgeving naar school gaan, zo veel mogelijk in de buurt en in samenhang met andere voorzieningen. Daarom faciliteert de gemeente het best mogelijke onderwijs zodat ieder kind zich maximaal kan ontplooien.
Alle basisscholen zijn Integrale Kindcentra die onderdak geven aan basisonderwijs, voorschoolse educatie voor peuters en kinderopvang. Ouders brengen hun kinderen naar een vertrouwde en veilige plek met goede opvang en scholing in een modern schoolgebouw.
Elk kind moet de kans hebben zonder achterstand naar het basisonderwijs te gaan. Waar nodig wordt logopedie en opvoedingsondersteuning aangeboden. Peuters die iets meer aandacht nodig hebben krijgen VVE (voor- en vroegschoolse educatie) of kunnen terecht bij de Peuterplusvoorziening in het Vierkant. We willen een passend onderwijsaanbod voor leerlingen op verschillende niveaus. Het gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid, waar dit alles deel van uitmaakt voeren we samen uit met de schoolbesturen, de peuteropvang-organisaties en de GGD.

- We zorgen voor doorlopende leer- en ontwikkellijnen.
- We bevorderen positieve gezondheid
- We bieden optimale ondersteuning door inzet sociaal team
- We werken samen met onze ketenpartners en ouders betrekken we bij onze activiteiten

- Op al onze IKC's worden 16 uren VVE aangeboden.
- VVE en peuteropvang is van kwalitatief hoog niveau.
- Ouders betalen een inkomensafhankelijke bijdrage voor peuteropvang.
- Er is extra aandacht voor de ontwikkeling van kleuters in groep 1 en 2.
- Meer tijd voor preventief werken van de jeugdteammedewerkers in de kindcentra.

Ook de twee instellingen voor Voortgezet Onderwijs (RSG Simon Vestdijk en Maritieme Academie) spelen een belangrijke rol in de ontwikkeling van jongeren uit Harlingen en de nabije omgeving. Ook deze scholen kunnen rekenen op brede steun.

Wat gaan wij er in 2025 voor doen?

- Het bereik monitoren van VVE en reguliere peuters.
- Resultaatafspraken maken met de Integrale Kindcentra.
- Voor het onderwijs inzetten op zorg en preventie en schoolbesturen uitnodigen voor cofinanciering van extra maatregelen op het snijvlak van onderwijs, sport en zorg.
- In regionaal verband intensief samenwerken om gezamenlijke problemen te bespreken, af te stemmen en hierop te anticiperen.
- De peuterplusvoorziening structureel maken.
- Extra inzetten op VVE en peuteropvang.
- Samen met de scholen blijven werken aan het terugdringen van schoolverzuim en vroegtijdig schoolverlaten met behulp van de regionale methodische aanpak schoolverzuim.
- Cultuur- en muzieklessen worden in elke klas van het basisonderwijs vast onderdeel van het lesprogramma. Invulling hiervan gebeurt samen met de muziekschool, verenigingen en het onderwijsveld.
- De zorgstructuur moet naadloos aansluiten op de hulpverlening die kinderen thuis ontvangen. Jeugdteamleden en onderwijsprofessionals moeten voldoende tijd hebben om samen te werken. Jaarlijks wordt de inzet van de jeugdteammedewerker met de scholen geëvalueerd en aangepast waar nodig. Ook inzetten op zorg- en onderwijsarrangementen voor die kinderen en jongeren die dit nodig hebben.
- Deelname aan het 04- project (ouders, overheid, onderwijs, ondernemers) zodat jongeren zich goed kunnen oriënteren op een vervolgopleiding.
- Er komen geen bezuinigingen op het leerlingenvervoer voor kinderen die noodgedwongen aangewezen zijn op (speciaal) onderwijs buiten de gemeente.
- Zwemonderwijs voor alle basisschoolleerlingen.
- De gemeente blijft samen met het onderwijs en jongerenwerk voorlichtings- en weerbaarheidscampagnes aanbieden die aansluiten bij de behoeftes van jongeren.

Speerpunt 2

Bestrijden van laaggeletterdheid

Van de 16-65-jarigen inwoners is ongeveer 11% laaggeletterd. Zo'n duizend inwoners hebben moeite met lezen, schrijven, rekenen en/of het omgaan met een computer. We vinden het als gemeente belangrijk dat deze inwoners herkend en geholpen worden om hun zelfredzaamheid te vergroten.

Wat gaan we er in 2025 voor doen?

- Professionals en vrijwilligers trainen in het herkennen en doorverwijzen van laaggeletterden. Hierdoor kunnen laaggeletterde inwoners op de juiste leerplek terechtkomen.
- Cursussen digitale vaardigheden en taaltrajecten aanbieden in het DigiTaalHuis om de basisvaardigheden te verbeteren.
- Samen met inwoners, vrijwilligers en professionals focussen we ons op activiteiten die positieve gezondheid stimuleren en de eigen kracht en het sociaal netwerk van inwoners versterken.
- Blijven onderzoeken hoe we laaggeletterden beter kunnen bereiken.
- De samenwerking met onze ketenpartners voortzetten.
- Bijeenkomsten organiseren om blijvend aandacht te vragen voor dit onderwerp.

Algemene indicatoren

Indicator	Eenheid	Bron	Harlingen 2021	Harlingen 2022	Harlingen 2023	Gemeente < 25.000 inw. 2023
Absoluut verzuim*	Aantal per 1000 leerlingen	DUO /Ingrado 2023	6,2	5,3	3,2	6,1
Relatief verzuim**	Aantal per 1000 leerlingen	DUO /Ingrado 2023	13	17	77	21
Vroegtijdige schoolverlaters zonder startclassificatie	% deelnemers van het VO en MBO onderwijs	DUO /Ingrado 2023	1,7%	1,8%	3,1%***	1,9%***

** Het aantal leerlingen dat niet staat ingeschreven op een school*

***Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven maar ongeoorloofd afwezig is*

**** Voorlopige cijfers*

Financiën

X €1000	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	2.506	2.955	2.785	2.785	2.785	2.773
Baten	670	625	644	660	677	677
Resultaat voor bestemming	**-1.836**	**-2.330**	**-2.141**	**-2.125**	**-2.108**	**-2.096**
Onttrekking aan reserves	1.143	1.335	1.025	1.025	1.025	1.013
Toevoeging aan reserves	-1.166	-1.199	-1.209	-1.225	-1.241	-1.257
Mutaties reserves	**-23**	**136**	**-184**	**-200**	**-216**	**-244**
Resultaat na bestemming	**-1.859**	**-2.194**	**-2.325**	**-2.325**	**-2.324**	**-2.340**

Kaderstellende beleidsnota's

Verordening leerlingenvervoer	2019
Integraal Huisvestingsplan	2011
Verordening Onderwijshuisvesting	2011
IKC-notitie 2014-2015	2014

PROGRAMMA 6
SPORT, CULTUUR EN RECREATIE

Wethouders Hendrik Sijtsma, Erik de Groot, Paul Schoute en Ina Sjerps

Speerpunten	
1	Bijdrage leveren aan het cultureel imago en klimaat voor de eigen inwoners en bezoekers.
2	Het ondersteunen van kunst en cultuur in de openbare ruimte.
3	Het entrepotgebouw geschikt maken voor culturele en maatschappelijke activiteiten.
4	Toewerken naar een integraal huisvestingsplan voor sport en cultuur.
5	Deelname aan sport en cultuur stimuleren, met name onder jongeren.
6	Vanuit actuele vraagstukken en samen met betrokken partners het cultureel erfgoed van Harlingen toekomst geven.
7	Het groener maken van de binnenstad.
8	Het organiseren van mooie evenementen in Harlingen

Nieuwe ontwikkelingen

Onderwerp	Investering	2025	2026	2027	2028
Erfgoed en duurzaamheid		50.000			
Erfgoed subsidieregeling formatie		18.000	18.000	18.000	18.000
Erfgoed subsidieregeling		260.0000			
Cultuureducatie, ontwikkelkosten		15.000			
Cultuureducatie, uitvoeringskosten		25.000	25.000	25.000	25.000
Uitvoeringsbudget cultuurcoördinator		7.000	7.000	7.000	7.000
Arcadia		41.000			
Omroep Zilt		10.000	10.000		
Gezondheid bomen		21.500	21.500	21.500	
Revitalisering en vergroenen wijken en kernen		324.000	324.000	324.000	
Verhogen bijdrage Topsportfonds		2.500	2.500	2.500	2.500
Evenementenvisie		100.000	100.000	100.000	100.000
Verduurzaming veldverlichting Harlingen	121.000	1.815	11.697	11.455	11.213
	121.000	**875.815**	**519.697**	**509.455**	**163.713**

Toelichting nieuwe ontwikkelingen

Erfgoed en duurzaamheid
We willen werken met de lijst van aanbevelingen en wensen gericht op duurzaamheid in relatie tot erfgoed. Met deze lijst willen we het eenvoudiger maken voor eigenaren en initiatiefnemers. Voor de introductie van deze wensenlijst is budget noodzakelijk.

Erfgoed subsidieregeling en subsidieregeling
In Harlingen zijn 242 gemeentelijk monumenten en 425 beeldbepalende panden. In combinatie met de rijksmonumenten kenmerken ze voor een groot deel de cultuurhistorie in onze gemeente. Om dit te behouden stellen welstand en monumentenzorg voorwaarden bij onderhoud, restauratie en verduurzaming van deze panden. We willen een subsidieregeling inrichten om als gemeente bij te dragen in aanvullende kosten. Deze tegemoetkoming stimuleert eigenaren om goed te zorgen voor hun monument. De subsidievoorwaarden kunnen dienen om als gemeente monumenteigenaren te adviseren en te monitoren op onderhoud en restauratie van de panden.
Omdat eigenaren van rijksmonumenten gebruik kunnen maken van de rijksregelingen, is de regeling gericht op gemeentelijk monumenten. Het opnemen van beeldbepalende panden en panden in het beschermd gezicht kan worden onderzocht. De subsidieregeling vraagt een eenmalig budget dat gebaseerd is op het aantal monumenten en het aanbieden van subsidie in termijnen.
Voor het inrichten van de subsidieregeling, het beoordelen van de aanvragen, het verstrekken van de subsidie, toezicht op het proces en de beschikking is formatie nodig.

Cultuureducatie
Het huidige programma cultuureducatie willen we uitbreiden met een doorlopende leerlijn voor kinderen en jongeren van 2 t/m 18 jaar. Hiermee maken kinderen van peuterspeelzaal en kinderopvang tot en met het voortgezet onderwijs kennis met alle cultuurdisciplines: theater, erfgoed, dans, muziek, literatuur, film, beeldende kunst, etc. De doorlopende leerlijnen zijn gericht op kennismaking, participatie en talentontwikkeling. Hiervoor zijn eenmalig ontwikkelkosten nodig en structureel een uitvoeringsbudget.

Cultuurcoördinator
De cultuurcoördinator zorgt sinds 2023 voor de uitvoering van verschillende onderdelen van de cultuurnota. Ze heeft een verbindende rol tussen de gemeente en het culturele veld en tussen instellingen, verenigingen, cultuurmakers en -liefhebbers. Dit vergt veelvuldig structureel overleg op diverse niveaus. Ze organiseert daarnaast informatieve bijeenkomsten en een culturele denktank. Voor de uitvoering van al deze activiteiten is extra budget nodig.

Arcadia
We organiseren in 2025 een mooi, in het oog springend cultureel evenement in de binnenstad van Harlingen. Lokale kunstenaars bouwen samen met inwoners en voorbijgangers in de periode mei – augustus 100 dagen aan een groot kunstwerk. We zoeken voor dit project een centraal gelegen, goed toegankelijke locatie die we voor 100 dagen kunnen gebruiken of huren.
Om het project kracht bij te zetten organiseren we een of meerdere spectaculaire culturele evenementen.
We liften hierbij mee op de publiciteit, kennis en expertise van Arcadia.
Voor de totale geraamde kosten van € 50.000 is al eerder € 9.000 beschikbaar gesteld.

Omroep Zilt
Omroep Zilt ontvangt als een van de 22 omroepen extra rijksmiddelen voor het aanstellen van professionele verslaggevers. Keerzijde hiervan is dat de rijksbijdrage die de gemeente voor de omroep ontvangt niet toereikend is voor de hogere exploitatiekosten door de groei van het personeel. Naar verwachting komt er vanaf 2027 structureel een hogere bijdrage vanuit het Rijk voor alle streekomroepen. Tot die tijd heeft Omroep Zilt jaarlijks € 10.000 extra nodig.

Gezondheid bomen
Om natuurlijke manieren voor het bestrijden van bomenziektes te kunnen toepassen is extra budget nodig. Het gaat met ingang van 2025 om een budget van € 21.500 per jaar voor een periode van drie jaar.

Revitalisering en vergroening wijken en kernen
De kwaliteit van veel bomen in wijken en dorpen is onvoldoende. De raad vroeg daarom in een motie om maatregelen. Om hieraan tegemoet te komen nemen we meerdere maatregelen zodat de bomen vooral beter kunnen wortelen. Het plan is om jaarlijks ongeveer 60 bomen te revitaliseren en de omgeving rond de bomen te vergroenen.

Topsportfonds
Met onze Topsportregeling ondersteunen we talentvolle sporters om zich te kunnen ontwikkelen tot topsporters op nationaal of internationaal niveau. Inmiddels weten de getalenteerde sporters het fonds goed te vinden. Voor het sportseizoen 2023-2024 deden 14 sporters een aanvraag. Dit vraagt om een verruiming van het budget om alle sporters financieel te kunnen ondersteunen.

Evenementenvisie
Met de nieuwe evenementenvisie hebben we de doelstellingen vastgesteld. Met behulp van vier verschillende strategielijnen werken we aan de realisering hiervan. Ook staan de overkoepelende toetsingscriteria gespecificeerd. De evenementenvisie vormt de basis voor het subsidiebeleid voor evenementen. Het overgrote deel van de kosten voor evenementen wordt betaald door sponsoren en bezoekers. Daarnaast is gemeentelijk budget voor evenementensubsidies onmisbaar. Om tegemoet te kunnen komen aan stijgende kosten van evenementen, willen we het budget te verhogen met structureel € 100.000 per jaar. Daarmee kunnen we, met de subsidieregeling voor evenementen, een hoger subsidieplafond aanhouden. Zo kunnen we bestaande en nieuwe initiatieven mogelijk blijven maken. Dit is in lijn met de strategielijnen van de nieuwe visie.

Verduurzaming veldverlichting Harlingen
De verlichting van sportvelden is verouderd en aan vervanging toe. Het is de bedoeling om in 2025 een dubbelslag te maken door in te zetten op duurzame ledverlichting en daarmee ook een grote kostenpost voor de verenigingen te verlagen. Het gaat hierbij om de verlichting van het B-veld en het pupillenveld van FC Harlingen, evenals het B-veld en het pupillenveld van ZMVV Zeerobben en het omzetten van veld A en het vervangen van de slechte kwaliteit led van veld B van de hockeyclub.

Speerpunt 1

Bijdrage leveren aan het versterken van het culturele imago en klimaat voor de eigen inwoners en bezoekers

De gemeenteraad wil dat er meer aandacht voor cultuur komt. Een goed cultureel klimaat zorgt voor een prettige leefomgeving, een aantrekkelijk vestigingsklimaat, sociale cohesie en een economische impuls. Initiatiefnemers van culturele activiteiten, kunstenaars en culturele instellingen willen beter op de hoogte gebracht worden van elkaars bezigheden. Inwoners op hun beurt willen beter inzicht in het culturele aanbod. Bestaande en nieuwe culturele activiteiten die het imago van Harlingen als culturele zeehavenstad versterken krijgen ondersteuning. De gemeente wil in het culturele veld een meer ondersteunende en verbindende rol gaan spelen.

Wat gaan wij er in 2025 voor doen?
- Uitvoering geven aan de Beleidsnota Cultuur 2022-2028.
- De cultuurcoördinator organiseert minimaal twee keer per jaar een bijeenkomst voor ons culturele veld.
- Er komt een digitale ontmoetingsplaats op de nieuwe website Kunst en Cultuur met daarop al het culturele aanbod in Harlingen.
- De Culturele denktank opzetten.
- De programmeur zorgt voor imagoversterkende, cultureel kwalitatieve evenementen verspreid over het jaar in de stad en in de dorpen.

Speerpunt 2

Het ondersteunen van kunst en cultuur in de openbare ruimte

Kunst en cultuur in de openbare ruimte maken de stad aantrekkelijker. De gemeente ondersteunt hiervoor maatschappelijke initiatieven en werkt de beleidsnota cultuur op dit gebied verder uit.

Wat gaan wij er in 2025 voor doen?

- De cultuurcoördinator draagt bij aan het ondersteunen, verbinden en versterken van partijen binnen het culturele veld van onze gemeente en aan de zichtbaarheid hiervan.
- Onder begeleiding van lokale kunstenaars bouwen onze inwoners 100 dagen lang aan een groot kunstwerk in kader van Arcadia.
- Na het realiseren van DOK5 verder werken aan de 'cultuurhub' Willemshaven als de rode, verbindende draad tussen de Westerzeedijk, Willemshaven en Waddenpromenade naar de binnenstad en dorpen.

Speerpunt 3

Het entrepotgebouw geschikt maken voor culturele en maatschappelijke activiteiten

De afgelopen jaren is er flink geïnvesteerd in het Entrepotgebouw om culturele en maatschappelijke activiteiten mogelijk te maken.

Wat gaan wij er in 2025 voor doen?

- In 2025 worden de bouwkundige aanpassingen inclusief de aanleg van verwarming van het Entrepotgebouw afgerond. Het beheer en onderhoud van het Entrepotgebouw wordt verder vormgegeven

Speerpunt 4

Toewerken naar een integraal huisvestingsplan voor sport en cultuur

De gemeente streeft naar een integraal huisvestingplan voor sport. De mogelijke samenwerking tussen verenigingen, op het gebied van bestuur, vrijwilligers en accommodaties krijgt in dit plan vorm en inhoud. In onze gemeente is een duidelijke behoefte aan podia, ontwikkelplekken en locaties voor cultuuronderwijs.

Wat gaan wij er in 2025 voor doen?

- Op basis van de locatiebehoefte vanuit het culturele veld de mogelijkheden op bestaande locaties in kaart brengen.

Speerpunt 5

Deelname aan sport en cultuur stimuleren, met name onder jongeren

Het is belangrijk dat iedereen kan sporten en bewegen. Het percentage niet-sporters ligt in Harlingen boven het landelijk gemiddelde (55% Harlingen, 49% Nederland). Om dit percentage omlaag te krijgen blijven we investeren in sportstimulering. Vanuit GALA streven we naar gezonde en vitale inwoners, daarom zetten we interventies in om onze inwoners meer te laten bewegen en sporten. Een ander belangrijk doel is het versterken van de vitaliteit van sportverenigingen.

Wat willen we bereiken?

- Samenwerking van culturele en sportverenigingen op het gebied van bestuur, vrijwilligers en accommodaties.
- Een inzichtelijk sport- en beweeg- en cultuuraanbod aanbod voor alle doelgroepen.
- Alle inwoners profiteren van de positieve effecten van kunst, cultuur, sport en bewegen.
- Een doorlopende leerlijn kunst- en cultuureducatie ontwikkelen voor kinderen en jongeren van 2 t/m 18 jaar.
- Een culturele maakplaats realiseren waar jongeren buiten schooltijd talenten op het gebied van kunst en cultuur verder kunnen ontwikkelen.
- Een 'eigen' fysieke ruimte als oefenruimte voor (jongeren) bandjes realiseren.

Wat gaan we er in 2025 voor doen?

- De clubondersteuner ondersteunt en adviseert sportclubs bij bestuurlijke organisatorische problemen, om het sport- en beweegaanbod toekomstbestendig(er) te maken en te verbreden en geeft advies op maat.
- TeamFRL gaat actief bezig om sport, bewegen en een gezonde levensstijl te stimuleren bij jong en oud. Zij stellen een nieuw activiteitenplan op met concrete acties en speerpunten.
- Samen met de nieuwe partners van sportakkoord II verder bouwen aan de ambities van het sportakkoord II. Spilorganisaties uit de sectoren sport, welzijn, onderwijs en zorg worden hier actief bij betrokken.
- Het sportaanbod wordt zowel schriftelijk als digitaal inzichtelijk gemaakt.
- De cultuurcoördinator ondersteunt en adviseert de verenigingen op maat.

- De cultuur coördinator maakt inwoners met een kleine beurs attent op de mogelijkheid mee te doen aan kunst & cultuur
- Starten met de doorlopende leerlijn Zeezinnig (cultuuronderwijs) in het basisonderwijs en deze doorontwikkelen naar een leerlijn voor voortgezet onderwijs.
- Culturele locatiebehoeften (maakplaats, repetitieruimte, opslag) afstemmen met beschikbare panden of (buiten)ruimtes, al dan niet in bezit van de gemeente.
- Cultuuraanbod digitaal en fysiek zichtbaar maken.

Speerpunt 6

Vanuit actuele vraagstukken en samen met de betrokken partners het cultureel erfgoed van Harlingen toekomst geven.

De informatievoorziening over erfgoed en monumenten blijft een punt van aandacht. We gaan verder met de digitale registratie van monumentengegevens en het aanbieden van informatie voor monumenteigenaren en andere betrokkenen. De Omgevingswet vergroot het belang om eigenaren van monumenten of andere geïnteresseerden goed te informeren. Duurzaamheid en monumenten blijft hierbij een actueel thema. Na een evaluatie van de beleidsregels voor zonnepanelen, energiebesparing en verduurzaming, kijken we of het nodig is om de regels aan te passen of nieuw beleid te maken.
We richten ons in 2025 ook op de borging van erfgoed in de omgevingsplannen. In 2025 willen we uitwerking geven aan het erfgoedbeleid. Het gaat dan onder andere om de uitkomsten van de kerkenvisie Harlingen en de kernwaardes uit de Landschapsbiografie.
Bij onze grote ontwerpopgaves hebben we aandacht voor goede omgang met cultuurhistorische waarden. Waar mogelijk versterken we deze.
Tijdens Open Monumentendag staat erfgoed volop in de belangstelling. De werkgroep erfgoedpartners die de dag organiseert weet jaarlijks veel bezoekers te trekken. Dit laat zien dat aandacht voor erfgoed belangrijk blijft. Waar mogelijk zoeken we de verbinding met andere gemeentes en willen we het onderling contact versterken.

Wat gaan wij er in 2025 voor doen?

- Extra aandacht voor digitale registratie van monumenten en het toegankelijk maken van digitale informatie voor monumenteneigenaren.
- Overgang van erfgoedregels en borging in de verschillende omgevingsplannen.
- Aandacht voor goede omgang van cultuurhistorische waarden bij actuele ontwerpopgaves.
- De uitwerking van bouwsteen Erfgoed (erfgoedbeleid).
- Versterken samenwerking (regionale) gemeenten op het gebied van erfgoed.
- Aandacht voor erfgoed tijdens de open monumentendag.

Speerpunt 7

Het groener maken van de binnenstad

Om het groen in de binnenstad te revitaliseren zijn in diverse straten maatregen genomen om bestaande bomen te behouden en te revitaliseren door het aanbrengen van extra ondergrondse groeiruimte. Te slechte bomen worden vervangen door nieuwe vitale bomen zodat de binnenstad zijn groene karakter behoud. Daarnaast is gekeken of groen kan worden toegevoegd door boomspiegels te vergroten en in te planten. In het afgelopen groeiseizoen is de helft van de bomen aan de Zuiderhaven stadszijde gerevitaliseerd.

Wat gaan wij er in 2025 voor doen?

- In het groeiseizoen 2024/2025 worden de resterende bomen aan de Zuiderhaven stadszijde gerevitaliseerd. Ook komt er een nieuw plan om ook de Schritsen weer een vitaal groen karakter terug te geven.

Speerpunt 8

Het organiseren van mooie evenementen in Harlingen

Evenementen zijn belangrijk voor de gemeente Harlingen omdat ze bijdragen aan levensgeluk, de trots en de saamhorigheid tussen onze inwoners. Met de nieuwe evenementenvisie en subsidieregeling evenementen wil de gemeente een impuls geven aan het evenementenklimaat binnen de gemeente. Doel hiervan is om een goed evenementenaanbod te faciliteren voor het plezier en de verbinding tussen inwoners, bezoekers en ondernemers. De gemeente stimuleert daarbij de vernieuwing van bestaande evenementen, maar koestert ook gewaardeerde tradities, zodat er een goed evenwicht is.

Wat gaan wij er in 2025 voor doen?

- We geven uitvoering aan de evenementenvisie gemeente Harlingen
- We richten een toetsingscommissie evenementen op en beoordelen subsidieaanvragen op basis van de nieuwe subsidieregeling en de toetsingscriteria
- We organiseren bijeenkomsten met de sector waarbij we onder meer de nieuwe systematiek rondom subsidiëring van evenementen evalueren
- Waar nodig passen we de subsidieregeling evenementen, het uitvoerinsgbeleid evenementen en/of de APV aan. Dit doen we op basis van de ervaringen de praktijk.

Harlinger indicatoren programma 6

Sport

Indicator	2021	2022	2023	2024
Subsidie aan sportverenigingen per inwoner	€ 1,89	€ 2,10	€ 2,20	€ 2,87

Cultuur

Indicator	2021	2022	2023	2024
Bezoekers Hannemahuis	10.680	8.540	16.010	14.000
Aantal uitleningen bibliotheek	65.000	78.411	77.350	85.000

Algemene indicatoren

Indicator	Eenheid	Bron	Harlingen 2016	Harlingen 2020	Harlingen 2022	Gemeente < 25.000 inw. 2022
Niet sporters	%	CBS/RIVM 2016-2022	52,0%	55,2%	57,3%	47,9%

Financiën

X €1000	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	6.002	7.833	6.711	6.362	6.160	5.906
Baten	1.294	1.377	1.021	1.004	901	901
Resultaat voor bestemming	**-4.708**	**-6.456**	**-5.690**	**-5.358**	**-5.259**	**-5.006**
Onttrekking aan reserves	1.295	2.319	1.080	659	594	304
Toevoeging aan reserves	-522	-400	-41		-41	
Mutaties reserves	**773**	**1.919**	**1.039**	**659**	**553**	**304**
Resultaat na bestemming	**-3.935**	**-4.537**	**-4.651**	**-4.699**	**-4.706**	**-4.702**

Kaderstellende beleidsnota's

Sportbeleid en activering en sportaccommodaties	
Kadernota Sport en Bewegen Harlingen 2017-2021	2017
Cultuur, musea, cultureel erfgoed en media	
Beleidsnotitie archeologie	2015
Beleidsplan Hannemahuis 2021-2024	2021
Beleidsplan 2023-2026 Bibliotheken Noord Fryslân	2023
Kunst- en cultuurvisie en uitvoeringsplan	2022
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	
Toeristische visie Harlingen	2018
Groen Kwaliteitsvisie	2017

PROGRAMMA 7
SOCIAAL DOMEIN

Wethouders Paul Schoute, Erik de Groot en Hendrik Sijtsma

Speerpunten	
1	Ieder kind mag zijn wie het is en hoe het is. Kinderen groeien op in gezondheid, welzijn en veiligheid met perspectief op een zelfstandig leven naar ieders mogelijkheden.
2	Doelstelling van de WMO is dat mensen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen wonen en dat zij goed mee kunnen doen in de maatschappij. De ondersteuning van inwoners met een beperking, chronische psychische of psychosociale problemen vindt zoveel mogelijk plaats in de eigen vertrouwde leefomgeving.
3	We streven een inclusieve arbeidsmarkt na waarin iedereen meedoet.
4	Iedere statushouder integreert, participeert en bouwt een eigen bestaan op in onze gemeente.
5	Voorkomen en oplossen van schulden: een duurzame aanpak

Nieuwe ontwikkelingen

Onderwerp	2025	2026	2027	2028
Sociaal werker Toegang ter versterking van de Toegang gebiedsteam	72.000	72.000	72.000	72.000
Present	15.000	15.000	15.000	15.000
	87.000	**87.000**	**87.000**	**87.000**

Toelichting nieuwe ontwikkelingen

Sociaal werker Toegang ter versterking van de Toegang gebiedsteam
In 2024 bestond de Toegang Gebiedsteam Harlingen uit twee sociaal werkers. Dit bleek erg kwetsbaar om de dienstverlening te garanderen. Zeker in het licht van toenemende hulpvragen en het streven om onderzoeken binnen zes weken af te ronden. Het is dan ook wenselijk om de Toegang structureel te versterken met extra formatie.

Present
Stichting Present brengt vragers en aanbieders van vrijwilligerswerk bij elkaar. Daarnaast heeft Present de ambitie om diverse projecten te starten in gemeente Harlingen. Present heeft het in de loop der jaren drukker gekregen met de hoofdactiviteit. Om dit uit te kunnen blijven voeren, zijn de uren van de algemeen coördinator en de projectcoördinator eerder opgehoogd uit eigen middelen. Dit houdt de stichting echter niet vol.
De preventieve activiteiten van Present zijn belangrijk voor onze gemeente. In het Regioplan Friesland (FRIZA) staat tenslotte het doel om kwalitatieve zorg toegankelijk en betaalbaar te houden centraal. Dat vraagt om een transformatie van de zorg en inzet op de beweging naar de voorkant en preventie. Gemeenten spelen hierbij een belangrijke rol. Om de basistaken van Present te kunnen garanderen is een structurele verhoging van de subsidie nodig.

Speerpunt 1

Ieder kind mag zijn wie het is en hoe het is. Kinderen groeien op in gezondheid, welzijn en veiligheid met perspectief op een zelfstandig leven naar ieders mogelijkheden.

Jongeren in Harlingen moeten kunnen opgroeien tot sociale, weerbare en gezonde inwoners. Hun omgeving – ouders, kinderopvang, school en verenigingen – speelt hierbij een fundamentele rol. Als gemeente zetten we elke levensfase in op preventie en ondersteuning. Ondanks deze inzet blijft er een relatief hoge druk op de jeugdzorg doordat steeds meer jeugdigen hiervan gebruik maken. Deze toename komt door veranderingen binnen de jeugdzorg zelf en veranderingen in de maatschappelijke context en aanverwante domeinen.

Wat gaan we er in 2025 voor doen?

Aansluiten bij Hervormingsagenda Jeugd
Hoofddoelen van deze agenda zijn het bieden van betere en tijdige zorg en ondersteuning, op de juiste plek en wanneer dit nodig is. Daarmee willen we een beheersbaar en duurzaam financieel houdbaar stelsel creëren. Voor specialistische jeugdhulp werken wij samen met Sociaal Domein Fryslân (SDF). Op lokaal niveau geven wij zelf vorm aan een stevig lokaal team en toegang, de inrichting van complementaire jeugdhulp en het verstevigen van de ketensamenwerking in het (preventieve) jeugdveld. Deze ontwikkelingen komen samen in ons Preventief Jeugdbeleid. Ook de acties die hieruit voortvloeien staan hierin beschreven.

Verstevigen lokaal team en toegang
We verstevigen lokale teams. Een team dat samen met ouders en jongeren onderzoekt wat echt nodig is. Het team verleent toegang tot hulp en biedt ook zelf lichte ondersteuning. Dit is gericht op het versterken van het dagelijks leven en de veerkracht van gezinnen en jongeren. Dit gebeurt samen met de ketenpartners in het (preventieve) jeugdveld. We zorgen daarbij voor voldoende kennis en expertise en verbinding met specialistische jeugdhulp.

Intensiveren van de domein overstijgende aanpak
Door het versterken van de ketensamenwerking op de verschillende leefgebieden van de jeugd, komt er samenhang en afstemming in de hulp en ondersteuning. We geven daarmee uitvoering aan het project “Optimalisering ketensamenwerking Jeugd”. Het doel van het project is te komen tot een sluitende en effectieve ketensamenwerking voor 0 – 23 jarigen. Samen met onze ketenpartners willen we een doordachte aanpak voor preventie ontwikkelen die aansluit op de lokale maatschappelijke vraagstukken. Deze integrale samenwerking heeft als doel het normale leven en de sociale basis te versterken, problemen vroegtijdig te signaleren en erger te voorkomen.

Inzetten op normaliseren
In het kader van het provinciale transformatieprogramma ‘Foar Fryske Bêrn” willen we het opvoedkundig klimaat versterken en onnodige verwijzingen naar professionele hulp (aldus medicalisering) voorkomen. Daarvoor moeten we talenten en verschillen tussen kinderen omarmen en waarderen.

Zo vroeg mogelijk er bij zijn
Alle kinderen verdienen de best mogelijke start van hun leven. De eerste 1000 dagen van preconceptie tot peuterleeftijd (-9 maanden tot 2 jaar) blijken niet alleen bepalend voor een gezonde groei. Ze leggen ook de basis voor een optimale ontplooiing op latere leeftijd en beïnvloeden de kansen binnen het onderwijs en op de arbeidsmarkt. Vaak over meerdere generaties. Een goede start voor ieder kind is dan ook de ultieme vorm van preventie.

Verhogen en versterken van de ouderparticipatie
Ouders en opvoeders zijn in beginsel de eerste verantwoordelijke en worden nadrukkelijk uitgenodigd mee te denken en mee te doen bij hulpvragen en als professionele ondersteuning nodig is. Zij zijn aanwezig bij het bespreken van het kind, om ervaringskennis en gezinsomstandigheden te delen.
Hiermee beogen we draagvlak voor de geboden ondersteuning te vergroten.

Wat willen we in 2025 bereiken?

- Er is een gezamenlijke visie ontwikkeld in het (preventieve) jeugddomein die aansluit op lokale maatschappelijke vraagstukken.
- De integrale samenwerking tussen ketenpartners draagt bij aan een stevige (preventieve) sociale basis.
- Ouders worden, indien nodig, zo vroeg mogelijk ondersteund bij het opvoeden en opgroeien van kleine kinderen.
- Minder kinderen krijgen gespecialiseerde jeugdhulp.
- Ouders zijn meer betrokken bij het inzetten van ondersteuning bij het kind.
- In 2025 ligt er een plan voor (outreachend) jongerenwerk dat aansluit op de behoeften van de jongeren in gemeente Harlingen.

Speerpunt 2

Doelstelling van de WMO is dat mensen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen wonen en dat zij goed mee kunnen doen in de maatschappij. De ondersteuning van inwoners met een beperking, chronische psychische of psychosociale problemen vindt zoveel mogelijk plaats in de eigen vertrouwde leefomgeving.

Gemeente Harlingen staat de komende jaren voor meerdere uitdagingen zoals vergrijzing, krapte op de arbeidsmarkt (o.a. in de zorg), toename van complexere hulpvragen en meer aanvragen huishoudelijke hulp. Daarbij is de verwachting dat de eigen bijdragen financieel weinig opleveren mede omdat veel van onze inwoners een laag inkomen hebben.
Het is belangrijk dat we investeren in preventie. Door vroegtijdig preventie kunnen we duurdere en complexe zorg voorkomen of uitstellen. Dit doen we onder andere door het vergroten van de sociale samenhang in dorpen en wijken, ontmoeting stimuleren, mantelzorgers en vrijwilligers ondersteunen en op zoek te gaan naar innovatieve interventies.
In 2025 bepalen we hoe de sociale infrastructuur eruit moet zien in de toekomst. Daarmee wordt duidelijk waar we exact op inzetten.

Wat gaan we er in 2025 voor doen?

- Opstellen Uitvoeringsagenda Woonzorgvisie.
- Uitvoering Project dagactiviteiten en begeleiding.
- De toegankelijkheid van algemene voorzieningen verbeteren.
- We bieden welzijnswerk.
- Vrijwilligers en mantelzorgers krijgen ondersteuning.
- Er zijn meerdere initiatieven om eenzaamheid tegen te gaan.
- We werken aan een dementievriendelijke gemeente.
- We voeren het GALA-plan uit.
- De functie sociaal werker bemoeizorg wordt verder doorontwikkeld.
- Met ketenpartners maken we afspraken over het Convenant 'Weer Thuis'.

Woonzorgvisie
In de toekomst wordt een groeiende huisvestingsopgave voor de ouderenzorg verwacht. Gemeente Harlingen werkt daarom met een meerjarige woonzorgvisie voor ouderen en anderen aandachtsgroepen. Deze woonzorgvisie wordt in 2025 uitgewerkt naar instrumenten, uitvoeringsagenda en toetsingskaders.

De woonzorgvisie is de basis voor prestatieafspraken en een uitvoeringsprogramma met concrete plannen. Deze afspraken maken we met woningcorporaties, particuliere verhuurders, zorgaanbieders, zorgkantoor, huisartsen en andere partijen in het fysieke en sociale domein.

Project dagactiviteiten en begeleiding
Dagactiviteiten en begeleiding worden vanuit de Wmo aangeboden en ingekocht via de Dienst. In dit project staat de vraag centraal hoe we de ondersteuning beschikbaar, betaalbaar en van goede kwaliteit houden. Deze vragen zijn bepalend voor het inkoopproject dat we zijn gestart rond Begeleiding, Dagactiviteit en Kortdurend Verblijf. In 2025 vraagt dit traject veel aandacht.

Betere toegankelijkheid algemene voorzieningen
In 2025 zetten we in op meer sociale samenhang en verbinding in dorpen en wijken door de toegankelijkheid van de algemene voorzieningen te verbeteren en de sociale basis te versterken. Dit gaat vooraf aan de Wmo en draagt bij aan het versterken van de zelfredzaamheid en participatie. De verwachting is dat een goede sociale infrastructuur het beroep op de Wmo kan verlagen.

Het bieden van welzijnswerk
Welzijnswerk vergroot het welbevinden van mensen, laat hen deelnemen aan de samenleving en versterkt de sociale samenhang. Door vroegtijdige interventies willen we voorkomen dat problemen zich verergeren en later zwaardere hulp/zorg nodig is.

Ondersteuning vrijwilligerswerk en mantelzorg
Uitgangspunt van de Wmo is dat mensen langer thuis blijven wonen met behulp van het eigen sociale netwerk en zo nodig ondersteuning van de gemeente. Mantelzorgers en vrijwilligers spelen daarbij een belangrijke rol. Gemeente Harlingen stelt hen zo goed mogelijk in staat hun vrijwillige inzet met plezier te doen. In 2025 geven we een vervolg aan het uitvoeringsplan mantelzorg ondersteuning. Ook bieden we passende ondersteuning voor mantelzorgers.

Eén tegen eenzaamheid
Gemeente Harlingen organiseert en financiert in het kader van het landelijke convenant "Eén tegen eenzaamheid" verschillende activiteiten en initiatieven. Daarnaast is er jaarlijks tijdens de "Week tegen eenzaamheid" aandacht voor dit onderwerp.

Dementievriendelijke gemeente
Dementievriendelijke gemeenten zetten zich in om mensen met dementie en hun mantelzorgers zo lang mogelijk te laten meedoen in de samenleving. Op basis van de uitkomsten van een inventarisatie in 2024 kijken we in 2025 hoe de gemeente dementievriendelijker kan worden.

Gezond en actief leven akkoord (GALA)
Met het GALA werken we aan een gerichte lokale en regionale aanpak op het gebied van preventie, gezondheid en sociale basis. Een gezonde samenleving staat hierbij centraal. Op het gebied van preventie werken we aan een stevige basis voor de periode tot en met 2026. Voor de Wmo zijn de thema's valpreventie, eenzaamheid en mentaal welbevinden van belang.

Doorontwikkeling functie sociaal werker bemoeizorg
In 2024 startten de sociaal werker bemoeizorg en sociaal werker bemoeizorg met coördinerende taken. De sociaal werker bemoeizorg gaat op inwoners af en zet zich in op het snijvlak zorg en veiligheid. De sociaal werker bemoeizorg met coördinerende taken is daarnaast voorzitter van diverse overlegvormen

en verantwoordelijk voor het naleven van diverse samenwerkingsafspraken met partijen. Voor de inwoner is de sociaal werker met coördinerende taken verantwoordelijk voor het afbakenen en of het doorverwijzen/opschalen van zorg indien nodig. In 2025 wordt de functie verder doorontwikkeld mede op basis van de eerste resultaten.

Convenant 'Weer Thuis'
Jaarlijks vindt een evaluatie plaats van de lokale afspraken uit het Convenant Weer Thuis 2021 met de Bouwvereniging, huurdersvereniging en gemeente Harlingen. Het is de ambitie om mensen, die dakloos zijn of beschermd wonen te begeleiden naar zelfstandig wonen.

Speerpunt 3

We streven een inclusieve arbeidsmarkt na waarin iedereen meedoet.

In 2025 zetten we ons in voor een inclusieve arbeidsmarkt die iedereen de kans biedt mee te doen. Door het stimuleren van de overgang van uitkering naar werk, willen we het aantal uitkeringsgerechtigden blijvend verlagen. De "menselijke maat" staat hierbij voorop. Onze stimulerende maatregelen voorzien in begeleiding en nazorg. Hierdoor voorkomen we terugval in de bijstand en creëren we duurzame werkgelegenheid. Via het regionale netwerk van overheid, ondernemers en onderwijs blijven we ons inzetten voor kwetsbare jongeren.

Met deze verschillende initiatieven bouwen we aan een veerkrachtige en inclusieve arbeidsmarkt, waarin iedereen de kans krijgt om zijn of haar talenten te benutten en bij te dragen aan onze gemeenschap.

Wat gaan we er in 2025 voor doen?

- Betaald werk krijgt de hoogste prioriteit in onze re-integratieprogramma's.
- Afspraken tussen de Dienst Noardwest-Fryslân, Pastiel en de gemeente vastleggen in dienstverleningsovereenkomsten en jaarplannen.
- Voor degenen voor wie werk op korte termijn nog niet haalbaar is, komt er een passend instrumentarium om hen met kleine stappen dichter bij de arbeidsmarkt te brengen.
- Een stijging van het aantal banen voor mensen met een beperking, zodat meer van hen actief kunnen deelnemen aan de lokale arbeidsmarkt.

Speerpunt 4

Iedere statushouder integreert, participeert en bouwt een eigen bestaan op in onze gemeente.

Maatwerk en dualiteit
Werk speelt een sleutelrol in de integratie van nieuwkomers. Het stimuleert taalontwikkeling, zelfvertrouwen en de vorming van een waardevol netwerk. Door werk worden nieuwkomers zelfstandiger en kunnen ze actiever bijdragen aan onze samenleving. We zorgen er daarom voor dat statushouders de kans krijgen om aan het werk te gaan. Met maatwerk en een duale aanpak werken we zo aan een inclusieve en dynamische toekomst.

Wat gaan we er in 2025 voor doen?

- Statushouders zoveel mogelijk binnen de wettelijke termijn van een woning en ondersteuning voorzien.
- Alternatieve vormen van huisvesting ontwikkelen om iedereen van een passende woonplek te voorzien.
- Nauw samenwerken met onze ketenpartners om het gehele inburgeringstraject soepel en efficiënt te laten verlopen.
- Het proces van AZC naar volledige inburgering continu verbeteren en versnellen.
- Regie voeren over het inburgeringstraject en bieden intensieve begeleiding van brede intake tot en met een persoonlijk plan voor inburgering en participatie.
- Het faciliteren van diverse leerroutes zodat iedereen op zijn eigen niveau kan leren.
- De module arbeidsmarkt en participatie en het participatieverklaringstraject worden actief aangeboden om statushouders te helpen hun plek in de maatschappij te vinden.
- Inzetten op maatwerk en dualiteit door vanaf het begin taalonderwijs en participatie te combineren.

Speerpunt 5

Voorkomen en oplossen van schulden: een duurzame aanpak

Door vroegsignalering blijven we alert en kunnen we tijdig ondersteuning bieden om financiële problemen te voorkomen.

Door het volgen van de ‘bestuurlijke afspraken voor basisdienstverlening schuldhulpverlening’ zorgen we voor dat mensen met schulden een passend hulpaanbod ontvangen en effectieve begeleiding naar duurzame schuldhulpverlening. Zo kan iedereen weer grip krijgen op zijn financiën.

Wat gaan we er in 2025 voor doen?

- Ons ondersteuningsaanbod ontwikkelen en uitbreiden.
- Extra begeleiding bieden tijdens en na afloop van het schuldhulpverleningstraject.
- Via samenwerkingsovereenkomsten of convenanten met bewindvoerders zorgen voor een effectieve en gecoördineerde aanpak voor inwoners die onder bewind staan.

Harlinger indicatoren

Vergunninghouders

Indicator	2021 taak-stelling	2021 werkelijk	2022 taak-stelling	2022 werkelijk	2023 taak-stelling	2023 werkelijk	2024 taak-stelling	2024 werke-lijk*
Aantal gehuisveste vergunninghouders	23	26	22	28	18	7	28	12

**Het aantal gehuisveste vergunninghouders tot 1 juli 2024*

Algemene indicatoren

Indicator	Eenheid	Bron	Harlingen 2021	Harlingen 2022	Harlingen 2023	Gemeente < 25.000 inw. 2021/2022/2023
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 65 jaar	meerdere 2023	750,9	775,6	785,9	708,1
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	CBS Jeugd 2022	geen data	1%	geen data	1%
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	CBS Jeugd 2022	7%	6%	geen data	3%
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking	CBS 2023	67,7%	68,7%	70%	73,7%
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	CBS 2023	550,3	460,6	413,7	173,7
Lopende re-integratievoorzien-ingen	Aantal per 10.000 inwoners 15 – 64 jaar	CBS 2023	446,1	413,2	406	146,7
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS Jeugd 2023	13%	12,6%	12,6%*	12,5%*
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS Jeugd 2023	1,5%	1,7%	1,5%*	geen data
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	CBS Jeugd 2021	0,4%	geen data	geen data	geen data
Cliënten met een maatwerk-arrangement	Aantal per 10.000 inwoners	CBS 2023	910	910	870	653

**Voorlopige cijfers*

Financiën

X €1000	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	29.625	29.475	31.287	31.994	32.682	33.549
Baten	12.035	9.191	9.155	9.584	9.902	10.328
Resultaat voor bestemming	**-17.589**	**-20.284**	**-22.132**	**-22.410**	**-22.780**	**-23.221**
Onttrekking aan reserves	1.021	223	98	98	86	73
Toevoeging aan reserves						
Mutaties reserves	**1.021**	**223**	**98**	**98**	**86**	**73**
Resultaat na bestemming	**-16.568**	**-20.061**	**-22.034**	**-22.312**	**-22.694**	**-23.148**

Kaderstellende beleidsnota's

Algemeen

Lokaal

Kadernota sociaal domein 'vaststellen en doorpakken'	2013
Beleidsplan sociaal domein (3 D's)	2014
Verordening Adviesraad Sociaal Domein Noardwest Fryslân	2021

Regionaal

Centrumregeling samenwerking Sociaal Domein Fryslân	2022

Wmo

Lokaal

Beleidsnotitie ondersteuning en waardering voor Mantelzorgers	2021-2025
Uitvoeringsplan mantelzorgondersteuning	2023-2024
Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning	2021
Verordening maatschappelijke ondersteuning	2021
Financieel besluit Maatschappelijke ondersteuning	2021

Regionaal

Toekomstvisie Beschermd Wonen en opvang voor 2018 en verder	2018
Regioplan Beschermd Wonen	2023
Brede Aanpak Dakloosheid in Friesland	2021
Regiovisie: 'aanpak van geweld in afhankelijkheidsrelaties	2021
Fries actieplan 2019-2022:	
Een duurzame aanpak van geweld in afhankelijkheidsrelaties	2019-2022
Beleidsplan Aanpak Mensenhandel Fryslân	2022

Jeugd

Lokaal

Beleidsregels Jeugd	2023
Verordening Jeugd	2023
Beleidsnotitie Opgroeien in Harlingen	2021

Regionaal

De Fryske Regiovisie Jeugdhulp 2023-2026: Mei-inoar foar ús bern	2023
Hervormingsagenda Jeugd 2023 – 2018	2023

Participatie

Wet Inburgering	2022
Implementatieplan Aan de slag met inburgering per 01-01-2022	2022
Kadernota Werk Vermogen !	2020

Armoede

Lokaal

Kalender tegen armoede	2022
Beleidsregels financieel vangnet gemeente Harlingen	2021
Beleidsregels toelating tot de schuldhulpverlening gemeente Harlingen	2021
Verordening kwijtschelding gemeentelijke belastingen	2020

PROGRAMMA 8 VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU

Wethouders Erik de Groot en Hendrik Sijtsma

Speerpunten	
1	Inwoners van Harlingen groeien kansrijk op, ontwikkelen zich tot gezonde volwassenen, worden vitaal oud en doen mee in de samenleving.
2	Een ideaal evenwicht tussen ecologische, economische en sociale belangen (People, planet, profit) door in te zetten op de thema's energietransitie, circulariteit, klimaatadaptatie, biodiversiteit, duurzame mobiliteit, en sociale duurzaamheid
3	Een doelmatige, milieu-hygiënische, economische en duurzaam verantwoorde afvalinzameling.
4	Een efficiënte, effectieve en toekomstgerichte omgevingsdienst FUMO.
5	Doelbewust rioolbeheer.
6	Een klimaatbestendige inrichting van de openbare ruimte.
7	De REC een voortdurend punt van zorg en aandacht van de gemeente Harlingen te laten blijven in het belang van haar inwoners.

Nieuwe ontwikkelingen

Onderwerp	2025	2026	2027	2028
Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO)	88.000	88.000	88.000	88.000
	88.000	**88.000**	**88.000**	**88.000**

Toelichting nieuwe ontwikkelingen

Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO)
Vanuit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) zetten gemeenten stevig in op preventie. De gemeenteraad wil daarbij onderzoeken of de 'IJslandse aanpak' ook bij ons effectief is bij het tegengaan van overlast van jongeren door alcohol en drugs.
Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO) is een werkwijze die zich richt op het vergroten van het mentaal welbevinden van jongeren, gezonder opgroeien en het voorkomen dat zij gaan drinken, roken of drugs gebruiken. De focus van OKO ligt vooral op de omgeving: gezin, sociaal netwerk, vrije tijd en school. De aanpak werkt aan een positieve, gezonde en veilige leefomgeving en stimuleert het mentaal welbevinden van jongeren. De verwachting is dat deze aanpak op termijn leidt tot minder inzet van jeugdzorg.
Deze aanpak sluit goed aan bij de problematiek in Harlingen. Het alcoholgebruik van jongeren onder de 18 jaar in Harlingen is relatief hoog. Hetzelfde geldt voor roken, vapen en drugs. Daarnaast geeft een groot percentage van de jongeren in Harlingen aan mentale klachten te hebben.
De OKO aanpak past bij de ambities van de nota Gezond en Vitaal Harlingen, GALA en het Fries Integraal Zorgakkoord (FrIZA).
Omdat de aanpak gericht is op het veranderen van de omgeving van de jeugd, zijn de effecten van interventies vaak pas op langere termijn zichtbaar. De aanpak vraagt dan ook een langdurige inzet, ook van middelen en mensen.

Het Trimbos-instituut ondersteunt gemeenten de eerste vier jaar bij de OKO aanpak. Voor de aanpak vinden lokaal gesprekken plaats over de belangrijkste problemen en de kansen om hiermee aan de slag te gaan. Op basis hiervan worden interventies ingezet die passen bij de lokale situatie.

Speerpunt 1

Inwoners van Harlingen groeien kansrijk op, ontwikkelen zich tot gezonde volwassenen, worden vitaal oud en doen mee in de samenleving

Onze bevolking wordt ouder; in Harlingen is zelfs sprake van een dubbele vergrijzing. De vraag naar zorg neemt toe terwijl steeds minder mensen zorg kunnen leveren. Tegen deze achtergrond zijn o.a. het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Integraal Zorg Akkoord (IZA) opgesteld. Het IZA heeft tot doel om zorg betaalbaar en toegankelijk te houden. Vanuit GALA dragen gemeenten hieraan bij. Ons gezondheidsbeleid met veel aandacht voor preventie sluit naadloos aan op GALA.

Wat willen we bereiken?

- We streven naar een vitale gemeente met kinderen die een goede start hebben en daarvan levenslang profijt hebben, met actieve volwassenen die fit met pensioen gaan en actieve, fitte ouderen die zo lang mogelijk mee kunnen doen in de samenleving.
- De gezondheidsverschillen in de gemeente nemen af.

- Een kansrijke start voor ieder kind.
- Het alcohol- en middelengebruik onder jongeren neemt af. Ook daalt het aantal jongeren onder de 18 jaar die binnen onze gemeente aan alcohol kunnen komen aanzienlijk.
- Alle kinderen die nu worden geboren kunnen rookvrij opgroeien.
- Het mentaal welbevinden van onze inwoners neemt toe.
- Het aantal ouderen wat hun gezondheid als goed ervaart neemt toe.

Wat gaan we er in 2025 voor doen?

- Acties van het plan van aanpak GALA 2023-2026 uitvoeren en onderzoeken welke kansrijke interventies vanuit het regioplan (FrIZA) geïmplementeerd kunnen worden.
- Een gezonde leefomgeving met een integrale aanpak stimuleren. Er moet ruimte zijn voor voldoende groen, bewegen en een gezonde leefstijl. Gezondheid wordt een vast onderdeel in de afweging in ruimtelijk beleid.
- Het gezondheidsbeleid sluit aan bij de verschillende levensfases. Interventies in eerdere levensfases hebben een positief effect op de volgende fase.
- Ouders ondersteunen en voorbereiden op het ouderschap. Dit gebeurt samen met de ketenpartners rondom de geboortezorg.
- Programma's als Nu Niet Zwanger, Voorzorg, stevig ouderschap en begeleiding risico gezinnen aanbieden en onderzoeken of het preventieve aanbod moet worden uitgebreid.
- Inzetten op minder middelengebruik onder jongeren door beschermende factoren te vergroten en risicofactoren te verminderen. Onderzoek naar mogelijkheden om het mentaal welbevinden van jongeren te vergroten. De gemeente is aangesloten bij de coalitie Mentale Gezondheid.
- Gezondheidsverschillen verkleinen door programma's als Kansrijke Start en interventies voor gezond gewicht. Hiervoor wordt zowel lokaal als provinciaal een ketenaanpak ontwikkeld. Aansluiten bij de Friese Preventie Aanpak.
- Starten met een pilot Welzijn op Recept waarbij de huisarts inwoners met niet medische klachten verwijst naar de 'welzijnscoach'.
- Ouderen stimuleren te blijven bewegen en meedoen in de samenleving. Er is een aanbod op het gebied van valpreventie.
- Blijvende inzet voor een positieve sportcultuur waarbij een gezonde leefstijl in elke gedragsvorm wordt gestimuleerd. Sportverenigingen worden hiervoor actief benaderd.

Speerpunt 2

Een ideaal evenwicht tussen ecologische, economische en sociale belangen (people, planet, profit) door in te zetten op de thema's energietransitie, circulariteit, klimaatadaptatie, biodiversiteit, duurzame mobiliteit, en sociale duurzaamheid.

De doelstellingen "aardgasloos" en energieneutraal in 2050, vragen de komende jaren grote inspanningen. Het beleid van gemeente Harlingen sluiten aan op de (inter)nationale opgaven van rijksoverheid, Provincie Fryslân en andere stakeholders. In 2030 willen we 88% van de stroomvraag binnen de gemeente duurzaam opwekken. We zetten daarbij in op besparing en duurzame opwek. De CO2reductie staat daarbij voorop. Tot 2030 ligt het accent op isoleren en besparen. Naast energiedoelstellingen heeft het Rijk ook doelstellingen voor circulaire economie en klimaatadaptatie.

Wat gaan we er in 2025 voor doen?

- Samen met de diverse partijen verder werken binnen de Friese Energietafel (FET).
- Het isolatieprogramma uitvoeren.
- Circulariteit goed inbedden in de organisatie.
- Inspelen op de gevolgen van de klimaatverandering.
- Een laadvisie opstellen.
- Een warmtebronnenonderzoek uitvoeren en de transitievisie warmte actualiseren.
- Meer biodiversiteit realiseren door onder meer het borgen van variatie in inheemse soorten en het verbinden van leefgebieden.

Speerpunt 3

Een doelmatige, milieu-hygiënische, economische en duurzaam verantwoorde afvalinzameling

We werken aan een betere afvalscheiding met steeds meer hergebruik van afval. We willen groeien naar een circulaire economie. Doelstelling is nog steeds dat er niet meer dan 100 kg per jaar per persoon mag worden verbrand. Daarvoor zetten we in op goede afvalscheiding en hoogwaardige recycling. We willen de aanpak opruimen van zwerfafval op land en in het water voortzetten.

Programmabegroting 2025
gemeente Harlingen

Wat gaan we er in 2025 voor doen?

- Geschikte vormen onderzoeken om afvalscheiding verder te stimuleren.
- Uitvoering geven aan het uitvoeringsplan zwerfafval en dit actualiseren

Speerpunt 4

Zorgdragen voor een efficiënte, effectieve en resultaatgerichte bedrijfsvoering van en meewerken aan de toekomst van de FUMO

We ondersteunen de doorontwikkeling van de uitvoeringsdienst FUMO. Het gaat daarbij om de organisatie zelf, het verder verbeteren van de uitvoering van taken en de FUMO als systeem.

Wat gaan we er in 2025 voor doen?

- Onze (kritische) bijdrage leveren aan de doorontwikkeling van de FUMO.

Speerpunt 5

Doelbewust rioolbeheer

Op basis van de inspecties van riolen, gemalen en pompunits en plannen voor wegenonderhoud en klimaatbestendige inrichting van de openbare ruimte maken we gerichte vervangingskeuzes. Het aanlegjaar is daarbij niet langer bepalend.

Wat gaan we er in 2025 voor doen?

- Reguliere beheer uitvoeren zoals omschreven in het Gemeentelijk Rioleringsplan 2024-2028.
- De riolering vervangen in de omgeving Gerrit Schuilstraat.

Speerpunt 6

Een klimaatbestendige inrichting van de openbare ruimte

In het Gemeentelijk Rioleringsplan 2024-2028 is veel aandacht voor het klimaatbestendig maken van de gemeente Harlingen. Met rijkssubsidie voeren we klimaatadaptieve maatregelen versneld uit.

Wat gaan we er in 2025 voor doen?

- Klimaatbestendig maken van de omgeving Gerrit Schuilstraat.
- Het riool vervangen in de Oude Trekweg en de afwatering van de Grensweg verbeteren.
- Wateroverlast in de omgeving Hugo de Grootstraat aanpakken in combinatie met de ontwikkeling locatie Diamant
- Bomen worden gerevitaliseerd door het vergroten van ondergrondse groeivolumes.
- Binnen projecten de verharding waar mogelijk vervangen door heersters, vaste planten of “groene” bestrating.

Speerpunt 7

De REC een voortdurend punt van zorg en aandacht van de gemeente Harlingen te laten blijven in het belang van haar inwoners.

Wat gaan we er in 2025 voor doen?

- We blijven alle ontwikkelingen en gebeurtenissen rond de REC kritisch volgen.

Harlinger indicatoren

Milieu

Aantal kilo's restafval dat verbrand wordt

Indicator	2021	2022	2023	2024
Restafval dat wordt verbrand (per inwoner*)	135 kg	118 kg	100 kg	80 kg

**Bron: Omrin*

Ecologisch beheer

Indicator	2021	2022	2023	2024
Ecologisch beheerd areaal:				
Talud	14.562 m2	15.331 m2	15.331 m2	19.690 m2
Bijenlint bermen	11.470 m2	11.470 m2	11.470 m2	11.470 m2
Natuurlijke oevers en wadi	4.423 m2	5.588 m2	5.588 m2	4.783 m2
Ruigte en braakliggende percelen	93.129 m2	44.198 m2	44.198 m2	34.935 m2
Bloemrijk kruidenmengsel	104.269 m2	116.390 m2	116.390 m2	123.066 m2
Totaal	**227.853 m2**	**192.977 m2**	**192.977 m2**	**193.944 m2**

Toelichting: Ecologisch groenbeheer is een vorm van het beheren van groen waarbij de inheemse flora en fauna centraal staan. Ecologisch beheer is er op gericht de biodiversiteit te vergroten en de flora en fauna de kans te geven zich door middel van natuurlijke processen te ontwikkelen. De soortensamenstelling van een stuk groen wordt grotendeels bepaald door natuurlijke concurrentie en bijgestuurd door de beheerder.

Algemene indicatoren

Indicator	Eenheid	Bron	Harlingen 2020	Harlingen 2021	Harlingen 2022	Gemeente < 25.000 inw. 2021
Omvang huishoudelijk restafval*	Kg/inwoner	CBS 2022	225	222	209	108
Hernieuwbare elektriciteit**	%	RWS 2022	164,9%	164,5%	177,3%	geen data

**Cijfers m.b.t. het huishoudelijk restafval komen van het CBS. Het CBS heeft geen recentere cijfers voorhanden.*

***De geleverde restwarmte van de REC wordt aangemerkt als hernieuwbaar.*

Financiën

X €1000	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	4.888	6.517	5.348	5.319	5.267	5.301
Baten	4.185	5.337	4.471	4.526	4.437	4.446
Resultaat voor bestemming	**-703**	**-1.180**	**-877**	**-793**	**-830**	**-855**
Onttrekking aan reserves	426	522	188	88	88	88
Toevoeging aan reserves						
Mutaties reserves	**426**	**522**	**188**	**88**	**88**	**88**
Resultaat na bestemming	**-277**	**-658**	**-689**	**-705**	**-742**	**-767**

Kaderstellende beleidsnota's

Volksgezondheid

Nota Gezond en Vitaal Harlingen 2023-2026	2023

Riolering

Gemeentelijk Rioleringsplan 2024-2028	2024
Fries Bestuursakkoord Waterketen	2021-2025 (FBWK3)
Energievisie Fryslân 2050	2023

Afval

Nota bodembeheer	2018
Afvalstoffenverordening	2012
Notitie afvalbeleid	2017

Milieubeheer

Gemeenschappelijke Regeling Friese Uitvoeringsdienst Milieu en Omgeving	2017
Duurzaamheidsnotitie	2022

PROGRAMMA 9

VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE ORDENING EN STEDELIJKE VERNIEUWING

Wethouders Erik de Groot en Paul Schoute

Speerpunten	
1	Uitvoering woonvisie en regionale woningmarktafspraken.
2	Leegstand en verpaupering tegengaan.
3	Werken naar een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit

Nieuwe ontwikkelingen

Onderwerp	2025	2026	2027	2028
Woningmarktmonitor	50.000			
Opstellen Omgevingsbeleid	100.000	100.000	100.000	100.000
	150.000	**100.000**	**100.000**	**100.000**

Toelichting nieuwe ontwikkelingen

Woningmarktmonitor
Vanuit de nieuwe Wet versterking regie volkshuisvesting (Wvrg) krijgen gemeenten nieuwe en veranderende taken met betrekking tot woonbeleid. Met de woonzorgvisie en urgentieverordening en de actualisatie van de regionale woondeal hebben we ons hierop voorbereid.
Voor het opstellen en uitvoering geven aan goed woon- en woningmarktbeleid is inzicht in de lokale woningmarkt cruciaal. Goede lokale monitoring van het woonbeleid is nodig om in het woningbouwprogramma en de prestatieafspraken te kunnen bijsturen. We willen een aantrekkelijke woongemeente zijn voor verschillende doelgroepen en huishoudens. Ons woningbouwprogramma is hierop gericht.
Het budget voor woningmarktonderzoek en advies zetten we in voor ondersteuning, onderzoek en advies bij het opstellen van het volkshuisvestingsprogramma. Daarnaast werken we aan het inrichten van een structuur voor monitoring. Voor het monitoren van het woonbeleid en eventueel andere beleidsvelden zijn meerdere oplossingen denkbaar. Afhankelijk van de informatievraag richten we de periodieke monitor in.

Opstellen Omgevingsbeleid
Voor het opstellen van de Omgevingsvisie is een inventarisatie gemaakt van bestaand beleid en ontwikkelingen. Dit heeft geresulteerd in een pakket bouwstenen die we uitwerken tot een conceptvisie om te bepreken met belanghebbenden. De Omgevingsvisie wordt uiteindelijk vertaald in programma's. In 2025 maken we een start met de eerste programma's of worden lopende trajecten omgezet in een visie- en programmadeel. Voor deze werkzaamheden rond de Omgevingsvisie en verdere uitvoering is jaarlijks een budget van € 100.000 nodig.

Speerpunt 1

Uitvoering woonvisie en regionale woningmarktafspraken

De Woonvisie en het Addendum is aangevuld met de Woonzorgvisie en het Woonbehoefteonderzoek voor de dorpen. Herijking van de afspraken in de regionale woondeal geeft aanvullende input. Een belangrijke verdiepingsslag daarbij is om de woonopgave voor ouderen verder te concretiseren.
Recente demografische prognoses laten zien dat in Friesland het aantal huishoudens sneller groeit. Ook voor Harlingen betekent dit dat we tot en met 2030 meer woningen moeten bouwen. Een belangrijke opgave is de tijdige beschikbaarheid van passende bouwlocaties.
Bij veel nieuwe wetgeving krijgen gemeenten een (nieuwe) belangrijke rol. Op het gebied van toezicht en handhaving en beleidsmatig. Zo staan we voor de keuze of we een vergunningsplicht instellen voor het huisvesten van arbeidsmigranten. Het herziene logiesbeleid voor kleinschalige logiesaccomodaties in relatie tot wonen willen wij dit begrotingsjaar uitvoeren.

Wat gaan we er in 2025 voor doen?

- Verbeteren woningmarktmonitoring en uitvoeren woningmarktonderzoek.
- Volkshuisvestingsprogramma ontwikkelen binnen de Omgevingsvisie.
- Verkennen mogelijke woningbouwlocaties.
- Uitvoering geven aan uitvoeringsprogramma woonzorgvisie.
- De Regiodeal Noordwest Fryslân uitvoeren.

- Uitvoering geven aan herziene logiesbeleid.
- Afwegen en zo nodig instellen van een vergunningsplicht huisvesten arbeidsmigranten.

Speerpunt 2

Leegstand en verpaupering tegengaan

We zijn trots op onze monumentale binnenstad en zorgen hier als gemeente dan ook goed voor. Langdurige leegstand past hier niet bij. Met de aanhoudende druk op de woningmarkt is er een extra stimulans om leegstaande en soms ook in verval rakende panden beter te benutten. Met het stads- en dorpsvernieuwingsfonds hebben we middelen gereserveerd om knelpunten te helpen oplossen. De afgelopen jaren is hier beperkt gebruik van gemaakt. In 2025 komen we met een voorstel deze middelen beter te benutten.

Binnen het project 'revitalisering monumentale binnenstad Harlingen' is een stadsherstelfonds opgericht. De gelden uit dit fonds worden ingezet om het onrendabele deel van de restauratie van vervallen panden te financieren. Omdat de looptijd van het stadsherstelfonds in 2025 eindigt is het van belang om de middelen goed in te zetten.

Wat gaan we er in 2025 voor doen?

- Bijdragen aan herstel en verbetering van de gebouwde omgeving in de stad en dorpen.
- Waar mogelijk subsidie toekennen uit het stadsherstelfonds.

Speerpunt 3

Werken aan een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit

Wij geven verder inhoud en uitvoering aan de Omgevingswet. In 2025 ligt de focus nog nadrukkelijker op de verdere implementatie hiervan. Het motto van deze wet is: "ruimte voor ontwikkeling en waarborgen voor kwaliteit". We gaan daarbij uit van de vier basisinstrumenten uit deze wet: Omgevingsvisie, Programma's, Omgevingsplan en vergunningen. We werken de Omgevingsvisie verder uit. Dit is het integrale beleidsstuk voor de fysieke omgeving voor het gehele grondgebied van de gemeente. Het is een visie op hoofdlijnen rond een aantal opgaven.
Voor 2032 moet het tijdelijke Omgevingsplan zijn omgezet naar hét Omgevingsplan voor de gehele gemeente. Gebied voor gebied pakken wij dit aan. In 2025 stellen we de wijziging vast van het Omgevingsplan voor het bedrijventerrein Oostpoort en de Koningsbuurt vast. Ook de Industriehaven willen we in 2025 in het Omgevingsplan op nemen.

Ruimtelijk geven we verder inhoud aan de ontwikkeling van Westerzeedijk, Willemshaven, Waterfront (Waddenpromenade, veerhaven, sluiscomplex en lang parkeren) en het Spaansenterrein. Ook begeleiden we nieuwe (bouw)initiatieven.

Wat gaan wij er in 2025 voor doen?

- Werken, en ervaring op doen, met de Omgevingswet.
- Opstellen van de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan.
- Diverse lopende bestemmingsplanprocedures afronden.

Harlinger indicatoren

Aanbod huurwoningen

Indicator*	2021	2022	2023	2024
Beschikbare huurwoningen naar prijsklasse				
Goedkoop	18%	15%	15%	14%
Betaalbaar	75%	75%	78%	79%
Bereikbaar	7%	10%	7%	7%

Bron: De Bouwvereniging (2024). Vermelde cijfers zijn exclusief aanbod overige(sociale) verhuurders. (2024: Goedkoop: huur < € 454,47; Betaalbaar: huur tussen € 454,47 en € 650,43 (lage aftoppingsgrens); bereikbaar: huur tussen € 650,45 en € 879,66).

Lastendruk bedrijven

Indicator*	2021	2022	2023	2024
Gemiddeld aanslag OZB alle Friese gemeenten (alle categorieën)	13.082	13.506	14.068	15.187
Gemeente Harlingen gemiddelde aanslag over alle categorieën	14.894	15.380	15.644	18.718
Plaats ranglijst gemeente Harlingen (van de 18 gemeenten)	12	12	11	14

NB. De stijging in 2024 ten opzichte van 2023 wordt veroorzaakt door de invoering van de nieuwe financieringssystematiek voor het Ondernemersfonds in 2024. Hierdoor is het tarief voor niet-woningen extra verhoogd met 0,08%. De meeropbrengst wordt gestort in het Ondernemersfonds.

Algemene Indicatoren

Indicator	Eenheid	Bron	Harlingen 2021	Harlingen 2022	Harlingen 2023	Harlingen 2024	Gemeente < 25.000 inw. 2022/2023
Gemiddelde WOZ waarde	1000 euro	CBS 2023	190	208 **	237**	geen data	394 **
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1000 woningen	BAG 2022	1,5	25,6	geen data	geen data	8,9
Demografische druk	%	CBS 2024	87,7%	88,3%	88%	86,6%	81,1%
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuis houdens	In Euro's	COELO 2024	594	644	662	694	947
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuis houdens	In Euro's	COELO 2024	668	723	766	800	1.037

** De som van het aantal personen van 0 tot 20 en van 65 en ouder ten opzichte van het aantal personen in de leeftijd van 20 tot 65 jaar.*

Financiën

X €1000	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Lasten	2.308	2.818	1.847	1.802	1.802	1.802
Baten	394	514	442	442	442	442
Resultaat voor bestemming	**-1.914**	**-2.304**	**-1.405**	**-1.360**	**-1.360**	**-1.360**
Onttrekking aan reserves	1.002	635	1.550	100	100	100
Toevoeging aan reserves	-200		-1.400			
Mutaties reserves	**802**	**635**	**150**	**100**	**100**	**100**
Resultaat na bestemming	**-1.112**	**-1.669**	**-1.255**	**-1.260**	**-1.260**	**-1.260**

Kaderstellende beleidsnota's

Ruimtelijke Ordening	
Camperbeleid	2010
Structuurvisie	2012
Detailhandelstructuurvisie Harlingen, Dynamiek met Karakter	2013
Logiesbeleid	2020
Actualisering detailhandelsbeleid (implementatie dienstenrichtlijn)	2021
Ruimtelijk kompas	2017
Notitie bouwhoogte	2010
Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	
Nota Grondbeleid 2020-2023	2020
Wonen en Bouwen	
Prestatieafspraken gemeente Harlingen-De Bouwvereniging-Huurdersverenging	2019
Prestatieafspraken gemeente Harlingen-De Bouwvereniging-Huurdersverenging	2020
Prestatieafspraken gemeente Harlingen-De Bouwvereniging-Huurdersverenging	2021
Prestatieafspraken gemeente Harlingen-Woonzorg Nederland	2019-2022
Woonvisie	2020-2030
Gemeenschappelijke regeling Hûs en Hiem, welstandadvisering en monumentenzorg	2022
Welstandsnota	2021
Bouwverordening	2015
Visiedocument Ruimtelijk Kompas Harlingen	2017

PARAGRAFEN

A. LOKALE HEFFINGEN

Algemeen

De gemeentelijke belastingen vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten van de gemeente. Van de lokale heffingen die bij de algemene dekkingsmiddelen horen is de onroerendezaakbelastingen (OZB) de belangrijkste. Ook de opbrengst van de (water)toeristenbelasting moet als algemeen dekkingsmiddel worden aangemerkt. Uitgangspunt bij de samenstelling van de begroting 2025 is een verhoging van de tarieven met het geschatte inflatiepercentage van 2,8% (=nationale consumentenprijsindex (cpi) voor 2025 uit de meicirculaire 2024). Daarnaast zijn er nog heffingen die niet tot de algemene dekkingsmiddelen horen, maar wel in het beleidsmatige deel van het overzicht betrokken worden. De belangrijkste zijn de afvalstoffenheffing en de rioolheffing.

Kosten overhead

De overheadkosten worden als apart taakveld begroot binnen programma 1 Bestuur en Ondersteuning. In de programma's worden alleen de kosten opgenomen die betrekking hebben op het primaire proces.
Het centraal begroten van de overheadkosten betekent dat het niet mogelijk is om uit de taakvelden alle kosten te bepalen. Analoog aan de extracomptabele toerekening van compensabele BTW worden daarom ook de overheadkosten extracomptabel toegerekend. Voor deze toerekening wordt een opslag berekend door de totale overheadkosten (het saldo van het taakveld overhead) uit te drukken in een percentage van de direct aan het primaire proces toegerekende loonkosten.
Voor de begroting 2025 is deze opslag als volgt berekend:
Totale kosten overhead: € 6.698.696 (loonkosten) + € 4.817.094 (overige kosten) = € 11.515.790
Totale loonkosten primaire proces: € 9.328.607
Overhead: € 11.515.790 / € 9.328.607 = 123%.
Voor die belastingen en rechten waarin maximaal 100% kostenverhaal mag plaatsvinden wordt voor de berekening van het kostendekkingspercentage rekening gehouden met deze opslag voor overhead.

Verhogingen 2025

In de begroting is rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:

Onroerende-zaakbelasting
In 2025 worden de OZB-percentages verhoogd met het geschatte inflatiepercentage van 2,8%.
In deze begroting wordt voorts een extra verhoging toegepast van 12% voor woningen en 8% voor niet-woningen. Tezamen met de extra verhoging van 1% voor 2025 en 2026 uit de begroting 2023 betekent dit dat de OZB-percentages voor 2025 verhoogd worden met 15,8% voor woningen en 11,8% voor niet-woningen.
Bij de OZB voor niet-woningen is cf. raadsbesluit de geprognosticeerde opbrengst m.i.v. 1 januari 2024 verhoogd met € 80 per € 100.000 WOZ-waarde ter financiering van het Ondernemersfonds. Dit komt neer op een plus van 0,08% op het tarief en een meeropbrengst van € 351.000 (2024: € 339.000) in de begroting bij programma 1. In de begroting bij programma 4 is € 351.000 opgenomen als bijdrage aan het Ondernemersfonds.

Afvalstoffenheffing
Het uitgangspunt is dat het inzamelen en verwerken van GFT en huishoudelijk afval volledig kostendekkend (100%) wordt uitgevoerd.
De kosten voor inzamelen en verwerken zijn met name door hogere inzamelingskosten met € 47.000 gestegen ten opzichte van de vorige begroting. Omdat inmiddels de voorziening afvalstoffenheffing een redelijke omvang heeft gekregen, is in deze begroting deze kostenstijging ten laste van de voorziening gebracht. Hierdoor konden de tarieven afvalstoffenheffing hetzelfde blijven als vorig jaar.
Het tarief voor een eenpersoonshuishouden bedraagt dus weer € 217,08 en het tarief voor een meerpersoonshuishouden is weer € 323,04.
De tarieven voor een extra grijze of groene container zijn geïndexeerd met 2,8%.

Rioolheffing
Ook bij de opbrengst van de rioolheffing wordt uitgegaan van volledige (100%) kostendekking. Naast de kosten van riolering wordt ook 50% van de kosten schoonmaken van watergangen en 50% van de kosten veegdienst in de tarieven doorberekend. De rioolheffing wordt geheven van zowel gebruikers als eigenaren. Gebruikers zijn een heffing verschuldigd over elke volle 150 m^3 boven een waterverbruik van 250 m^3. In de praktijk zijn daardoor in principe uitsluitend

bedrijven de gebruikersheffing verschuldigd, aangezien huishoudens minder dan 400 m³ water per jaar gebruiken.
De kosten voor riolering stijgen voor 2025 met zo'n € 90.000. Dit heeft vooral te maken met in 2025 t.o.v. 2024 hogere investeringen (onderhoud) vanuit het GRP en de aanleg van vuilwaterinnamepunten aan de Zuiderhaven en het Plankenpad. Het nieuwe vastrecht voor niet-woningen (25m²-60m²) komt daarmee op € 100,80, een stijging ten opzichte van 2024 met € 5,40. Het vastrecht voor alle overige objecten komt uit op € 201,60, een stijging ten opzichte van 2024 met € 10,80. De heffing voor gebruikers wordt in 2025 verhoogd met 2,8% naar € 36,00.
Bij de berekening van de tarieven is rekening gehouden met een korting van € 15 per aansluiting. Dit wordt gedekt door een uitname van € 130.000 uit de voorziening rioolheffing.

Toeristenbelastingen
Om meer in de pas te lopen met het gemiddelde percentage voor toeristenbelasting in Friesland, is het tarief voor de (water)toeristenbelasting in twee stappen verhoogd tot € 1,95. In 2024 ging het tarief van € 1,20 naar € 1,55. In de begroting 2025 gaat het tarief van € 1,55 naar € 1,95.

Overige belastingen en rechten
Conform de Kadernota begroting 2025 worden de tarieven van de overige heffingen in 2025 met 2,8% verhoogd.

Kostendekkendheid leges en heffingen
Op grond van artikel 10 van het BBV moet inzichtelijk worden gemaakt hoe bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden. Het komend jaar wordt gebruikt om meer inzicht te krijgen in de tijdsbesteding van de producten en de aantallen, met als doel een zuiverdere kostentoerekening en een verhoging van het percentage kostendekkendheid.

Leges
De tarieventabel bij de legesverordening kent 3 titels, te weten:
Hoofdstuk 1. Algemene dienstverlening
Hoofdstuk 2. Dienstverlening en besluiten in het kader van de Omgevingswet
Hoofdstuk 3. Dienstverlening vallend onder de dienstrichtlijn en niet vallend onder hoofdstuk 2.
De afzonderlijke als ook de integrale kostendekkendheid van deze onderdelen zijn als volgt:

Omschrijving	**Kosten**	**Opbrengsten**	**Kostendekking**
Hoofdstuk 1	€ 654.607	€ 234.549	35,83%
Hoofdstuk 2	€ 827.158	€ 303.232	36,66%
Hoofdstuk 3	€ 3.725	€ 209	5,61%
Totale tarieventabel	**€ 1.485.490**	**€ 537.990**	**36,22%**

Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar het bij de belastingvoorstellen als bijlage ter inzage liggende rapport "Onderzoek kostendekkendheid leges".

Afvalstoffenheffing en rioolheffing
Ook de afvalstoffenheffing en rioolheffing mogen ten hoogste kostendekkend zijn.

Omschrijving	Afvalstoffenheffing	Rioolheffing
Lasten taakvelden	1.757.000	1.432.000
Baten taakvelden	-112.000	0
Kwijtscheldingen	112.000	0
Netto lasten taakvelden	1.757.000	1.272.000
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	115.000	249.000
(Compensabele) BTW	358.000	280.000
Totale lasten	**2.230.000**	**1.961.000**
Opbrengst heffing	2.189.000	1.831.000
Bijdrage voorziening (dekking kortingen)	41.000	130.000
Totale baten	**2.230.000**	**1.961.000**
Dekkingspercentage	**100%**	**100%**

Overzicht belangrijkste tarieven

Soort heffing	2024	2025
Onroerende-zaakbelasting [1]		
Woningen:		
- eigenaren in percentage van de WOZ-waarde	0,0977%	N.t.b.
Niet-woningen		
- eigenarentarief in percentage van de WOZ-waarde	0,3601%	N.t.b.
- gebruikerstarief in percentage van de WOZ-waarde	0,2704%	N.t.b.
Afvalstoffenheffing:		
- voor eenpersoonshuishoudens	€ 217,08	€ 217,08
- voor meerpersoonshuishoudens	€ 323,04	€ 323,04
- voor extra containergebruik (grijs)	€ 162,60	€ 167,16
- voor extra containergebruik (groen)	€ 29,52	€ 30,36
Rioolheffing:		
- voor eigenaren niet-woningen 25 m² - 60 m²	€ 95,40	€ 101,04
- voor eigenaren alle overige objecten	€ 190,80	€ 202,08
- voor gebruikers per volle 150 m³ boven 250 m³	€ 35,04	€ 36,00

[1] Voor de heffing van onroerende-zaakbelasting in 2025 vindt in 2024 hertaxatie plaats naar de waardepeildatum 1 januari 2024. De uitkomst hiervan is van belang voor de tariefberekening.

Kwijtscheldingsbeleid

Het is mogelijk om kwijtschelding aan te vragen voor afvalstoffenheffing en voor de ozb en rioolheffing voor woningen. Ondernemers kunnen kwijtschelding aanvragen voor de privé aanslag. Met ingang van 2024 is de vermogensnorm verruimd.
De kosten van bestaan worden gehandhaafd op 100% van de normuitkering (bijstand).
Kwijtschelding voor het schoolzwemmen is niet mogelijk, dit gaat via het kindpakket.

In de onderstaande tabel staat een aantal gegevens met betrekking tot de kwijtschelding weergegeven.

Omschrijving	Rekening 2023	Begroting 2023	Begroting 2025
Aantal verzoeken met volledige kwijtschelding	428	480	450
Aantal verzoeken met gedeeltelijke kwijtschelding	34	20	30
Aantal verzoeken dat is afgewezen	182	100	120
Totaal aantal verzoeken	644	600	600

Lastendruk

Jaarlijks wordt door het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden een onderzoek verricht naar de ontwikkeling van de lokale lasten. Uit de op dit moment meest recente rapportage (2024) blijkt dat de omvang van de gemeentelijke heffingen van Harlingen tot één van de laagste in Friesland behoort. In het onderzoek zijn betrokken de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. In onderstaande tabel worden de gemiddelde woonlasten van Harlingen t.o.v. Friesland en Nederland voor één- en meerpersoonshuishoudens vermeld.

Gemiddelde woonlasten[1]	Eenpersoonshuish. 2023	Eenpersoonshuish. 2024	Meerpersoonshuish. 2023	Meerpersoonshuish. 2024
Gemeente Harlingen	662	694	766	800
Friesland	756	785	858	888
Nederland	867	911	944	994
Plek ranglijst Friesland (lasten van laag naar hoog)	3	3	2	2

[1] OZB + afvalstoffenheffing + rioolheffing

Voor een nader inzicht in de ontwikkeling van de woonlasten meerpersoonshuishoudens wordt verwezen naar het onderdeel financiële kengetallen van paragraaf B. Weerstandsvermogen en risicobeheersing (Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishouden). Voor wat betreft de lastendruk voor bedrijven is het lastiger om een vergelijking te maken met andere gemeenten omdat de gemeente Harlingen geen afval inzamelt bij bedrijven, deze moeten bij een andere partij een contract afsluiten. Ook m.b.t. de rioolheffing voor bedrijven is het lastig om bedragen te berekenen die vergelijkbaar zijn met andere gemeenten omdat de rioolheffing voor eigenaren van bedrijven in Harlingen mede afhankelijk is van de bruto vloeroppervlakte van het bedrijf. De OZB voor bedrijven kan wel vergeleken worden met andere gemeenten. Hierbij neemt Harlingen een 14de plek in (2023: 11e).

B. WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEHEERSING

Algemeen

De gemeente wil op een gestructureerde wijze risico's beheersen en eventuele risico's bewust nemen. Om die reden is het van belang om inzicht te hebben in eventuele grote financiële tegenvallers die bij de risico's horen en de beschikbare weerstandscapaciteit om deze risico's op te vangen.

Conform het Besluit Begroting en Verantwoording komt in deze paragraaf de volgende informatie aan de orde:

Het beleid inzake weerstandscapaciteit en de risico's
Inventarisatie van de risico's
Inventarisatie van de weerstandcapaciteit
Confrontatie risico's met beschikbaar weerstandsvermogen.

Beleid inzake weerstandscapaciteit en de risico's

Het beleid is vastgelegd in de Nota weerstandsvermogen en risicobeheersing 2015 welke in de raadsvergadering van 1 juli 2015 is vastgesteld.

Begrippen

In deze paragraaf zijn de volgende begrippen gedefinieerd:

Begrip	Toelichting
Weerstandscapaciteit	Dit is het geheel van middelen en mogelijkheden om niet begrote, onvoorziene en (mogelijk) substantiële kosten te dekken.
Risico's	Risico's zijn al die gebeurtenissen die het realiseren van organisatie-doelstellingen in de weg staan. De risico's die relevant zijn voor het weerstandsvermogen zijn die risico's die niet op een andere manier zijn te ondervangen en die een financieel nadelig gevolg kunnen hebben.
Weerstandsvermogen	Dit is de mate waarin onverwachte financiële tegenvallers kunnen worden opgevangen. Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit gedeeld door de benodigde weerstandscapaciteit.
Risicomanagement	Het identificeren en kwantificeren van risico's en het bepalen van activiteiten die de kans van optreden van de risico's en/of de gevolgen van de risico's beheersbaar houdt.
Beheersmaatregelen	Het stelsel van maatregelen en procedures die worden genomen om de onderkende risico's te ondervangen dan wel om de opkomende risico's te signaleren en het effect hiervan te beperken.

Cyclische aanpak

Risicomanagement is een systematisch en regelmatig terugkerend proces om risico's te identificeren, te analyseren en te beoordelen en op basis hiervan maatregelen te nemen en te evalueren. Het is een in hoge mate gestandaardiseerd proces dat de volgende stappen kent:

Fase	Activiteiten
Stap 1: Identificeren	In deze fase worden alle potentiële risico's geïnventariseerd. Van belang is een brede en gestructureerde benadering waarmee zoveel mogelijk risico's in beeld kunnen worden gebracht. Het volledig en eenduidig in kaart brengen van de betrokken risico's is van groot belang voor de verdere fasen.
Stap 2: Analyseren en beoordelen	Na het in kaart brengen van de risico's kunnen deze geanalyseerd worden. De analyse bestaat uit een inschatting van de kans dat een gebeurtenis optreedt, waarbij tevens wordt aangegeven wat de gevolgen van het optreden van het risico kunnen zijn. In deze processtap worden de risico's gekwantificeerd. De basis voor de risicoweging of kwantificering is de "kans maal gevolg" methodiek. Deze systematiek wordt bij hoofdstuk 3 nader toegelicht.
Stap 3: Maatregelen nemen	Wanneer risico's worden onderkend, zijn een aantal oplossingen mogelijk. Voor elk risico moet een keuze gemaakt worden uit de volgende vier maatregelen: vermijden, verminderen, overdragen of accepteren.
Stap 4: Bewaken / monitoren	Het doel van continue monitoring is om tijdig (wijzigingen in) risico's te signaleren, adequate maatregelen te kunnen treffen en waar nodig bij te sturen. Hoe eerder een (wijziging in een) risico wordt gesignaleerd, hoe beter de gevolgen te beheersen zijn. Er wordt zo veel mogelijk aangesloten op de bestaande planning & control cyclus.

Inventarisatie van de risico's

Hieronder worden de risico's genoemd en toegelicht die tot het moment van aanbieden van de begroting bekend zijn.

Om de risico's te kwantificeren wordt de "kans maal gevolg" methodiek toegepast. Het gevolg is de schade als het risico zich daadwerkelijk voordoet. Voor het gevolg wordt een niet begroot geldbedrag genoemd en onderbouwd. De kans is de waarschijnlijkheid, uitgedrukt in een percentage, dat het risico zich daadwerkelijk voor kan doen.
De kans vermenigvuldigd met het gevolg geeft het risicobedrag weer dat in de risico-inventarisaties (van begroting en jaarrekening) wordt opgenomen.

Voor het inschatten van de kans wordt het volgende uitgangspunt gehanteerd:

Aantal keren dat een risico zich naar verwachting voordoet	Kans
< 1 x per 10 jaar	10%
1 x per 5 – 10 jaar	30%
1 x per 2 – 5 jaar	50%
1 x per 1 – 2 jaar	70%
1 x per jaar of >	90%

nr	Risico	Omschrijving risico	Beheersmaatregel	Kans	Geldgevolg	Fin effect structureel	Fin effect incidenteel
1	Wachtgeld wethouders	Wethouders hebben na beëindiging van het wethouderschap recht op wachtgeld. Op het moment van beëindiging wordt dit recht berekend en wordt ten laste van het rekeningresultaat een dotatie aan de voorziening gedaan. Risico betreft het ontoereikend zijn van het rekeningsaldo om deze dotatie te kunnen doen.	Geen beheersmaatregel. Betreft een politiek risico. Enkel in het weerstandsvermogen wordt hier rekening mee gehouden. Met een last van ca. 150.000 euro per jaar per wethouder betekent dit een incidenteel negatief effect van € 450.000 Dit bedrag wordt als financieel effect meegenomen voor een juiste weergave van het weerstandsvermogen.	50%	450.000		225.000
2	Pensioenen wethouders	De gemeente is zelf verantwoordelijk voor de betaling van de wethouders pensioenen. Jaarlijks wordt aan de hand van een actuariële berekening de toekomstige pensioenverplichting berekend. Op basis hiervan wordt de dotatie aan de voorziening bepaald. De dotatie wordt ten laste van het rekeningresultaat gebracht. Risico betreft het ontoereikend zijn van het rekening-saldo om deze dotatie te kunnen doen.	Jaarlijkse actualisatie van pensioenverplichting. (gemiddeld € 50.000 per collegelid)	50%	150.000		75.000
3	Te weinig invloed als kleine gemeente op begroting en plannen van gemeenschappelijke regelingen / verbonden partijen	Doordat Harlingen slechts een beperkt stemrecht heeft, heeft zij weinig tot geen invloed op majeure ontwikkelingen. Hierbij is het van belang dat Harlingen zich sterk profileert in de verschillende Algemene en Dagelijkse Besturen (AB en DB).	Tijdig reageren op begrotingen van gemeenschappelijke regelingen. Indien mogelijk / noodzakelijk, gezamenlijk optreden met andere Friese gemeenten.	50%	1.000.000		500.000
4	Rampen	Risico dat op grondgebied van Harlingen zich een ramp voordoet.	Verzekeringen en adequate crisisbeheersing organisatie, waardoor gevolgen beperkt kunnen worden.	10%	2.000.000		200.000

5	Grondexploitatie	Het grootste gedeelte van de grondexploitaties zijn afgesloten. Of de verwachte verliezen zijn voorzien. Er is nog sprake van één grondexploitatie binnen de gemeente. Deze grondexploitatie is in handen van een derde partij. Indien zich de situatie voordoet dat deze partij niet meer in staat is de gronden te exploiteren dan zal de gemeente de exploitatie overnemen. Het risico bestaat dat de gemeente wordt geconfronteerd met een verliesgevende exploitatie.	Jaarlijks wordt de grondexploitatie herrekend. Uit deze exploitatie blijkt wat de status is als de gemeente zelf de grond zou exploiteren. Voorlopig is er geen reden tot afboeken.	30%	1.000.000		300.000
6	Planschade	Vooraf zal op basis van inschatting moeten worden bezien wat de mogelijke planschade zou kunnen zijn. Deze schade dient dan verdisconteerd te worden in bv. de aankoop van de grond. Planschade blijft daardoor een financiële risicofactor.	Voor elke wijziging van een bestemmingsplan moet een inschatting van mogelijke planschade opgenomen worden. De gemeente Harlingen zal dit in de leges tot uitdrukking moeten brengen, zodat de kosten voor rekening van de initiatiefnemer blijven komen.	30%	100.000		30.000
7	Bodemverontreini-ging	Bij herontwikkeling van binnenstedelijke locaties is er kans op bodemverontreiniging. In het buitengebied wordt de gemeente soms geconfronteerd met illegale stort. De kosten komen dan voor rekening van de gemeente.	Bodembeleid en bodemkwaliteitskaart moeten up-to-date zijn	10%	200.000		20.000
8	Open-einde regelingen	De gemeente voert take uit die wettelijk verplicht zijn. Dit kan ertoe leiden dat de lasten uit de pas kunnen gaan lopen ten opzicht van de middelen die de gemeente daarvoor krijgt.	Adequate monitoring ontwikkeling aanvragen.	0%		0	0
9	Geldleningen	Aan enkele verenigingen zijn geldleningen verstrekt. Het risico is dat verenigingen niet aan hun betalingsverplichtingen kunnen voldoen.	Monitoring van financiële ontwikkelingen aan de hand van jaarrekening en begroting.	10%	250.000		25.000

10	Garantstellingen	De gemeente staat ultimo 2025 garant voor € 100 miljoen aan leningen. Het risico bestaat dat de gemeente alsnog de garantie moet betalen omdat de lenende partij niet kan voldoen aan de verplichtingen richting de geldverstrekker.	De gemeente is aangesloten bij Stichting Waarborgfonds. Deze stichting vangt eerst nog de klappen op voordat de gemeente moet betalen. Periodiek de financiële situatie beoordelen van de partijen waar de gemeente een garantie aan heeft verleend.	10%	1.000.000		100.000
11	Aansprakelijkheid	Burgers en/of bedrijven kunnen de gemeente aansprakelijk stellen wegens het bijvoorbeeld niet functioneren van riool (wateroverlast), werkzaamheden die (wel of niet) worden uitgevoerd door gemeentelijk personeel die overlast of schade veroorzaken, onvoldoende handhaven, onvoldoende onderhoud aan wegen, trottoirs, fietspaden etc. met schade als gevolg.	Adequate beheersmaatregelen en goede onderhoudsplannen. Adequaat reageren op brieven, vragen en klachten van burgers en bedrijven. Aansprakelijkheidsverzekering.	30%	250.000	75.000	
12	Belastingen	Bij de toepassing van de belastingwetgeving (BTW, Loonheffing etc.) kunnen verschillen van inzicht en/of interpretatie ontstaan of kunnen de regels onjuist worden toegepast. Dit kan leiden tot een naheffing van de zijde van de fiscus.	De gemeente heeft op het gebied van belastingen samenwerkingen met diverse partijen. Caraad v.w.b. de vennootschapsbelasting en EFK Belastingen v.w.b. omzetbelasting. Met hen is nauw contact. Samen met opleidingen/cursussen van interne personeel wordt hiermee de kans op het maken van fouten gereduceerd.	10%	500.000		50.000

13	Onderhanden projecten	Bij de onderhanden projecten loopt de gemeente het risico dat budgetten worden overschreden door onvoorziene zaken.	Periodiek wordt er gerapporteerd over de stand van zaken van de projecten. Er wordt gerapporteerd over de voortgang van de bestedingen en de toereikend-heid van het budget,. Door dit tijdig in beeld te brengen kan er op tijd worden ingegrepen.	30%	1.000.000		300.000
14	Oninbare vorderingen	Na de invoering van een strak invorderingsbeleid is de eventuele oninbaarheid van debiteurenvorderingen goed in beeld. Er vindt regelmatig een analyse plaats op de inbaarheid en deze wordt getoetst aan de hoogte van de voorziening.	Door een strakke invorderingsprocedure te volgen en de debiteurenpositie continue te monitoren wordt het risico op oninbaarheid kleiner.	30%	100.000	30.000	
15	Juridische procedures	Jaarlijks worden diverse procedures door of tegen de gemeente gevoerd. De uitkomst en de omvang zijn in een aantal gevallen onzeker en deze procedures kunnen dan ook als een risico worden aangemerkt. Zolang ze nog lopen is het van belang om deze zaken niet openbaar te behandelen omdat de onderhandelingspositie tegenover derden daardoor mogelijk wordt geschaad. Bovendien kunnen er wettelijke belemmeringen aanwezig zijn welke openbare behandeling van zaken niet toestaan	De raad wordt regelmatig geïnformeerd over lopende gerechtelijke procedures.	50%	1.000.000		500.000

16	Informatiebeveiliging, privacy en datalekken	Binnen de Gemeente Harlingen wordt steeds meer gebruik gemaakt van allerlei informatie; Met deze informatie moet zorgvuldig en integer worden omgegaan; Informatiebeveiliging wordt steeds belangrijker. Ondanks dat we continue werken aan de beveiliging van de informatievoorziening van de gemeente, blijft het risico bestaan dat er iets gebeurt. De computersystemen van de gemeente kunnen aangevallen worden (cybercrime), maar ook kunnen persoonsgegevens vernietigd, gewijzigd of vrijkomen zonder dat dit de bedoeling is (datalek).	Voldoen aan de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). Daarin gaat het bijvoorbeeld over toegang van medewerkers tot systemen en ruimten. Maar ook zaken als clean desk beleid wachtwoordbeleid etc.	10%	5.000.000		500.000
17	Sociaal Domein	Dat de uitkeringen voor het sociaal domein vanuit het gemeentefonds de afgelopen jaren te laag zijn geweest is inmiddels duidelijk. De arbitragecommissie heeft hierover een uitspraak gedaan. In hoeverre de uitkering voldoende stijgt om de tekorten uit het verleden en in de toekomst, te compenseren, is nog onduidelijk. Financieel risico is op € 0,- geraamd. Reden hiervoor is dat er een Reserve Sociaal Domein is opgenomen op de balans (anders dubbel).	Continue screening van de berichtgeving en behoudend zijn met betrekking tot het inzetten van nieuw meerjarig beleid.	0%		0	0
18	Personeelskosten	Harlingen is een kleine organisatie en daarmee op een aantal onderdelen kwetsbaar. Waar grotere gemeenten diverse medewerkers binnen een vakgebied hebben moeten medewerkers in Harlingen vaak op diverse vakgebieden thuis zijn. Bijvoorbeeld bij ziekte of het vertrek van een medewerker kan dit direct tot problemen leiden.	Blijvend samenwerking zoeken met andere gemeenten en continue blijven (bij)scholen.	50%	1.500.000		750.000

19	Nieuw financierings-systematiek Ge-meentefonds	Het Rijk werkt met gemeenten en provincies aan een nieuwe financieringssystematiek. Met de komst van het nieuwe kabinet wordt steeds meer gesproken over bezuinigingen. Bezuinigingen bij het Rijk zorgen in de meeste gevallen ook voor bezuinigingen op het gemeentefonds.	De uitkomsten van deze nieuwe financierings-systematiek voor gemeenten zijn nog onduidelijk. We houden scherp in de gaten wat dit voor de gemeente Harlingen betekent. Zodra er meer duidelijkheid komt brengen we de structurele (financiële) lange termijn effecten voor de gemeente Harlingen hiervan in beeld. Benoemd incidenteel risico is voor overbrugging van het eerste jaar.	30%	1.500.000		450.000
		Totaal				**105.000**	**4.025.000**
						Structureel	**Incidenteel**

4. Inventarisatie van de weerstandscapaciteit

4.1. Structureel

De Financiële-verhoudingswet (Fvw) bepaalt dat de eigen inkomsten van een gemeente, wil zij in aanmerking komen voor een aanvullende uitkering op basis van artikel 12 Fvw, een bepaald redelijk peil moet hebben. De onroerende zaakbelastingen (OZB) alsmede de afvalstoffenheffing en rioolheffing maken onderdeel uit van het belastingpakket.

De toelatingseisen voor 2025 zijn als volgt:

Afvalstoffenheffing	100 % kostendekkend
Rioolheffing	100 % kostendekkend
OZB	normpercentage 0,1595 van de WOZ-waarde

Een eventuele onderdekking op de onderdelen afvalstoffenheffing en rioolheffing moet gecompenseerd worden door extra baten uit de OZB.

Kostendekkendheid afvalstoffenheffing- en rioolheffing

Retributies	Lasten	Baten	Ruimte
Afvalstoffenheffing	2.230.000	2.230.000	0
Rioolheffing	1.961.000	1.961.000	0
Totaal	**4.191.000**	**4.191.000**	**0**

**incl. bijdragen uit de voorzieningen afvalstoffenheffing en rioolheffing (zie paragraaf lokale heffingen)*

Onbenutte belastingcapaciteit OZB

Het verschil tussen de fictieve opbrengsten bij maximale heffings- en belastingtarieven en de begrote opbrengsten is de onbenutte belastingcapaciteit. De berekening van de maximale belastingtarieven gebeurt op basis van het normtarief. Dit normtarief wordt door het Rijk vastgesteld. Voor 2025 is de uitkomst vastgesteld op 0,1595 % van de WOZ-waarde.

Gerealiseerde opbrengst	5.055.500
Berekening met normtarief (0,1595 % van WOZ waarde 2.299.672.000)	3.667.977
Ruimte	**0**

Voor onvoorziene structurele uitgaven is jaarlijks een bedrag beschikbaar van € 35.000.
Aanwending van deze post kan alleen indien voldaan wordt aan al de 3 O's, te weten: onvoorzienbaar, onvermijdbaar en onuitstelbaar.

Incidenteel

Algemene reserve (31 december 2025)	5.000.000
Algemene investeringsreserve (31 december 2025)	5.807.738
Totaal reserves	**10.807.738**

De stille reserves zijn bewust niet meegenomen. Deze reserves zijn wel aanwezig binnen de gemeente Harlingen, voornamelijk in de waardering van het gemeentelijk vastgoed. Deze middelen zijn echter niet snel opneembaar en het is lastig in te schatten wat de hoogte van de reserve is. Om deze reden heeft de raad, met de vaststelling van de Nota weerstandsvermogen en risicobeheersing 2015, op 1 juli 2015 besloten dat deze reserves niet worden meegenomen bij de bepaling van de hoogte van de weerstandscapaciteit.

Confrontatie risico's met beschikbare weerstandscapaciteit.

	Structureel	Incidenteel	Totaal
Geïnventariseerde risico's	105.000	4.025.000	4.130.000
Beschikbare weerstandscapaciteit	0	10.807.738	10.807.738
Saldo	-105.000	6.782.738	

De ratio met betrekking tot de incidentele posten wordt als volgt berekend:

Beschikbare weerstandscapaciteit / Benodigde weerstandscapaciteit = Ratio weerstandsvermogen = € 10.807.738/€ 4.130.000 = **2,62**

De raad heeft aangegeven te streven naar voldoende weerstandscapaciteit. Een ratio van het weerstandsvermogen van tenminste 1,0 voldoet aan het criterium "voldoende". Bij deze norm is de omvang van de gekwantificeerde risico's in evenwicht met de beschikbare weerstandscapaciteit waarmee risico's opgevangen kunnen worden. Indien de ratio daalt tot onder 1,0 dan wordt de gemeente kwetsbaarder. De gemeente beschikt dan niet meer over voldoende weerstandscapaciteit om de risico's af te dekken.

Financiële kengetallen

De kengetallen maken inzichtelijk over hoeveel financiële ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ze geven zodoende inzicht in de financiële weerbaarheid en wendbaarheid.

Schuldquote

Omschrijving	Rekening 2023	Begroting 2024	*Begroting 2025*	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Netto schuldquote	55,10%	77,20%	***80,27%***	79,55%	80,88%	81,10%
Idem, gecorrigeerd voor verstrekte leningen	54,43%	54,43%	***79,67%***	78,97%	80,34%	80,60%

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.
Omdat bij verstrekte leningen er onzekerheid kan bestaan of ze allemaal terug worden betaald wordt ook de netto schuldquote gecorrigeerd voor leningen bepaald. De netto schuldquote gecorrigeerd voor leningen is voor onze gemeente nauwelijks van belang omdat er maar een beperkt bedrag aan verstrekte leningen uitstaat, waarvan het merendeel voor hypothecaire geldleningen personeel.

De netto schuldquote voor 2025 bedraagt 74,62 % en kan als normaal worden aangemerkt.

Algemene normwaarden schuldquote	Schuldquote
Normaal	< 90%
Voorzichtigheid geboden	90% - 130%
Zeer hoge schuld	> 130%

Solvabiliteitsratio

Omschrijving	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Solvabiliteit	40,52%	32,21%	***28,72%***	27,55%	25,89%	25,03%

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Dit percentage geeft aan in hoeverre de activa (investeringen) zijn gefinancierd met eigen vermogen. Hoe hoger dit percentage hoe minder gefinancierd is met vreemd vermogen (leningen).

Algemene normwaarden solvabiliteit	Ratio
Weinig risico	> 50%
Normaal	20% - 50%
Hoog risico	0% - 20%

Als normaal wordt een ratio tussen de 20% en 50% beschouwd. Voorzichtigheid is geboden bij een ratio tussen de 0% en 20%.

De solvabiliteitsratio voor 2024 bedraagt 28,72% en kan als normaal worden beschouwd.

Kengetal grondexploitatie

Omschrijving	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Kengetal grondexploitatie	1,28%	2,18%	***1,18%***	1,18%	1,16%	1,14%

De afgelopen jaren is gebleken dat de grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen.

Algemene normwaarden grondexploitatie	Ratio
Weinig risico	< 20%
Voorzichtigheid geboden	20% - 35%
Hoog risico	> 35%

Het kengetal heeft nagenoeg uitsluitend betrekking op de grondexploitatie Ludinga. De rente wordt niet bijgeschreven op de boekwaarde maar wordt ten laste gebracht van de algemene middelen. Daar de gemeente de grondexploitatie ook nog eens niet zelf verricht, is het (financiële) risico nagenoeg minimaal.

Structurele exploitatieruimte

Omschrijving	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Kengetal structurele exploitatieruimte	6,47%	0,48%	1,31%	-1,67%	-0,69%	-0,46%

Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte er is om de eigen lasten te kunnen dragen of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen.

Algemene normwaarden structurele exploitatieruimte	Ratio
Weinig risico	< 20%
Normaal	0
Hoog risico	< 0 %

Opgemerkt wordt dat de structurele ruimte die er in de begroting en meerjarenraming zit met nieuw beleid wordt ingevuld. In geval de primitieve begroting een structureel tekort vertoont, dan zal in de begroting direct structurele ombuigings- en bezuinigingsmaatregelen worden verwerkt. Het kengetal zal zich dan ook altijd rond de 0% begeven.

Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishouden

Omschrijving	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Totale woonlasten gezin Harlingen	€ 766	€ 800	€ 918	€ 940	€ 962	€ 984
Gemiddelde woonlasten gezin Nederland	€ 944	€ 994	€ 1.022	€ 1.046	€ 1.070	€ 1.095
Woonlasten t.o.v. landelijk gemiddelde jaar ervoor	84,73%	84,73%	92,37%	92,01%	91,92%	91,92%

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB, de rioolheffing en de reinigingsheffing voor een woning met een gemiddelde WOZ-waarde. Het kengetal belastingcapaciteit wordt berekend door de totale lokale woonlasten meerpersoonshuishouden in het begrotingsjaar te vergelijken met het landelijk gemiddelde in het jaar daarvoor.

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat de Harlinger woonlasten zich in de jaren 2023 en 2025 tussen de 85 en 83% van de gemiddelde woonlasten in Nederland hebben bedragen. Conclusie: de lokale woonlasten liggen in Harlingen op een laag niveau. Omdat de rioolheffing 100% en de afvalstoffenheffing nagenoeg kostendekkend is, is de ruimte binnen de belastingcapaciteit, naast de mogelijkheden om de OZB te verhogen, beperkt.

Algemene conclusie financiële positie
Onze financiële positie op dit moment is stabiel te noemen, terwijl de vooruitzichten voor de komende jaren ongunstig zijn. Dit vraagt voor de middellange termijn meer dan de gebruikelijke aandacht voor de financiële positie. De structurele exploitatieruimte voor nu en toekomstige jaren is zorgelijk mede gezien de kabinetsvoornemens. Het inpassen van nieuw beleid zal evenwel kritisch en zorgvuldig moeten worden afgewogen tegen bestaand beleid. Ook wordt er in 2024 gestart met een analyse naar de mogelijkheden om de kosten te verlagen. Hierbij wordt met name gekeken of bepaalde taken beëindigd kunnen worden met het doel om de tekorten weg te werken en ruimte te scheppen voor nieuw beleid.

C. ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN

Inleiding

Deze paragraaf gaat over beheer en onderhoud van kapitaalgoederen in de openbare ruimte en gemeentelijke gebouwen. De bruikbaarheid en kwaliteit van de openbare ruimte worden voor een belangrijk deel bepaald door de aanwezige kapitaalgoederen zoals wegen, openbare verlichting, rioleringen, water, groenvoorzieningen en gebouwen. Voor het beheer en onderhoud zijn beheerplannen in het leven geroepen.

Beheer en onderhoud kapitaalgoederen

De gemeente is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte en gemeentelijke gebouwen. Deze paragraaf heeft als doel inzicht te geven in de stand van zaken en de financiële dekking van de beheerplannen.

Over welke kapitaalgoederen het gaat, geven de volgende tabellen een indicatief overzicht:

Wegen, fiets- en voetpaden, bermen

In 2024 is het beheerplan wegen door de raad vastgesteld. Deze gaat over de periode 2025 – 2029. Dit beheerplan geeft inzicht in de te verwachten werkzaamheden en de lasten die dit in deze periode met zich meebrengt om de wegen in goede staat te houden. Ieder jaar worden daarnaast alle wegen geïnspecteerd door middel van een visuele inspectie. Uit de wegeninspectie volgt het jaarlijkse onderhoudsprogramma van de wegen.

Kapitaalgoed	Eenheid	Hoeveelheid
Zwaar belaste weg	m2	0
Gemiddeld belaste weg	m2	113.703
Licht belaste weg	m2	165.332
Weg in woongebied	m2	579.220
Weg in verblijfsgebied	m2	243.816
Fietspaden	m2	78.718
Eilandparkeren	m2	71.563
Totaal wegen	m2	1.252.352
Abri’s	st.	4

Openbare verlichting

In 2024 is het beheerplan openbare verlichting door de raad vastgesteld. Deze gaat over de periode 2025-2029. Het beheerplan geeft handvaten voor het inrichten en onderhouden van de openbare verlichting. Het dagelijks onderhoud van de openbare verlichting verloopt via de Coöperatie Openbare Verlichting en Energie Fryslân. Deze lasten zijn volledig opgenomen in de begroting.

Kapitaalgoed	Eenheid	Hoeveelheid
Lichtmasten	st.	3.443
Armaturen	st.	3.540

Parkeerautomaten

Sinds 2024 hebben we een beheerplan Parkeerautomaten. Deze gaat over de periode 2025 – 2039. Op basis van het beheerplan voeren we ons beheer en onderhoud uit en kijken we naar ontwikkelingen die op ons af komen. De lasten zijn verwerkt in de begroting.

Kapitaalgoed	Eenheid	Aantal
Parkeerautomaten	St.	55

Riolering

Het beheer en onderhoud van de rioleringen vinden plaats op basis van het Gemeentelijk Rioleringsplan 2024-2028. De lasten worden volledig gedekt uit de heffing van de rioolrechten.

Kapitaalgoed	Eenheid	Hoeveelheid
Vrijvervalriolering	km	150
Persleiding	km	24
Duikers	m	3.034
Rioolgemalen	st.	19
Pompunits buitengebied (minigemalen)	st.	63
Poldergemalen	st.	5
Bergbezinkbassins	st.	5

Kades en walbeschoeiingen (damwanden zoet)

Het beheerplan Kades en walbeschoeiing is door de raad in 2024 vastgesteld. Dit beheerplan is de leidraad voor het onderhoud en is gebaseerd op een kwaliteitsniveau Basis, met als kenmerken HEEL, BETROUWBAAR, VEILIG en FUNCTIONEEL. Het Doel van de onderhoudsmaatregelen is om tegen zo laag mogelijke kosten de levensduur van de constructie zo lang mogelijk te maken op basis van SOBER EN DOELMATIG.

Kapitaalgoed	Eenheid	Hoeveelheid
Zandstrand	m²	25.000
Zeehavensteigers	m	1.430
Betonkade Nieuwe Willemshaven	m	400
Havendammen	3	3.100
Damwanden, staal buitenwaterkering	m	2.650
Damwanden, hout buitenwaterkering	m	299
Damwanden, staal binnenwaterkering	m	282
Damwanden, hout binnenwaterkering	m	5.912
Gemetselde kades	m	809
Betonnen damwanden	m	262

Infrastructuur maatschappelijke havens

De Port of Harlingen is verantwoordelijk voor het civieltechnisch beheer en onderhoud van de gemeentelijke havens Noorderhaven, Zuiderhaven, Oude Buitenhaven, Dok, Vluchthaven en Willemshaven. Hiervoor is een beheerplan opgesteld, het Havenbeheerplan 2018-2037.

Kapitaalgoed	Eenheid	Hoeveelheid
Houten damwand	m	440
Stalen damwand	m	2.493
Gemetselde kade	m	132
Betonkade	m	414
Stalen steigers	m	230
Houten steigers	m	665
Talud	m	65

Openbaar groen

Het beheer en onderhoud vindt plaats op basis van de hoeveelheden uit het groenbeheerprogramma. De lasten zijn verwerkt in de begroting.

Kapitaalgoed	Eenheid	Hoeveelheid
Bomen	st.	7.320
Openbaar groen	ha.	1

Baggeren binnenwateren

Voor de wateren achter de sluis wordt gebaggerd conform het beheerplan Baggeren binnenwateren gemeente Harlingen 2025-2040. In 2024 heeft de raad dit beheerplan vastgesteld zodat ook de komende jaren het onderhoud geregeld is. De binnenwateren zijn verdeeld in een aantal categorieën en per categorie is aangegeven in welke mate de gemeente hier een beheer en/of onderhoudstaak heeft. Het plan maakt inzichtelijk wat de jaarlijkse beheers- en baggeropgave is in de deze periode van alle zoete binnen wateren van de gemeente Harlingen

Kapitaalgoed	**Eenheid**	**Hoeveelheid**
Binnenwater	m²	369.315

Bruggen en duikers

Het beheerplan Bruggen en duikers 2025-2040 is in 2024 door de raad vastgesteld. Het vormt de leidraad voor het beheer van deze kapitaalgoederen. Het onderhoud van deze objecten is gebaseerd op het kwaliteitsniveau Basis en kenmerkt zich door de termen HEEL, BETROUWBAAR, VEILIG en FUNCTIONEEL. Het doel van deze onderhoudsmaatregelen een zo lang mogelijke levensduur tegen zo laag mogelijke kosten, dus SOBER en DOELMATIG

Kapitaalgoed	Eenheid	Hoeveelheid
Bruggen en duikers	st.	63

Gemeentelijke gebouwen en sportinventaris

De gemeente Harlingen heeft ongeveer 52 gebouwen en complexen (modern en monumentaal) in eigendom. De gebouwen verkeren nu bijna allemaal in een redelijke goede staat van onderhoud.
Het groot onderhoud aan de eigen gebouwen wordt uitgevoerd aan de hand van het beheerplan gebouwen 2025-2040 van de gemeente Harlingen welke in 2024 is vastgesteld. Op basis van inspecties is tevens een meerjaren-inzicht gemaakt voor de sporthalinventaris. Dit vormt de basis voor het beheerplan van de sporthalinventaris.

Het kwaliteitsniveau van de voorgestelde maatregelen kenmerkt zich door de termen SOBER, FUNCTIONEEL en DOELMATIG. Het doel van de onderhoudsmaatregelen
is om tegen zo laag mogelijke kosten de levensduur van de gebouwen zo lang mogelijk te maken.

Kapitaalgoed	Eenheid	Hoeveelheid
Gemeentelijke gebouwen	st.	38
Schoolgebouwen	st.	7
Sportaccommodaties	st.	7

Dekking beheerplannen

Op grond van door de raad vastgestelde beheerplannen zijn voorzieningen ingesteld voor de uitvoering van de daarin opgenomen activiteiten.
Voor de jaren 2025 tot en met 2028 zijn de volgende onttrekkingen aan de voorzieningen geraamd.

Omschrijving	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Bruggen	286.112	304.184	308.889	331.471
Damwanden (zoet)	138.782	258.846	155.082	144.216
Baggerspecie (zoet)	45.000	70.000	167.945	433.611
Maatschappelijke havens	340.500	340.500	340.500	340.500
Gemeentelijke gebouwen	596.400	473.752	713.937	482.053
Totaal	**1.406.794**	**1.447.282**	**1.686.353**	**1.731.851**

Meerkosten geactualiseerde beheerplannen

In 2025 bedragen de meerkosten van de geactualiseerde beheerplannen ruim € 900.000. Een specificatie van de meer-of minderkosten is hieronder opgenomen.

	2025	**2026**	**2027**	**2028**
gemeentelijke gebouwen	50.000	50.000	50.000	50.000
bruggen	35.000	35.000	35.000	35.000
damwanden binnenwater	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000
baggeren binnenwater	171.000	171.000	171.000	171.000
maatschappelijke havens	150.000	150.000	150.000	150.000
monumenten-stichting	42.000	42.000	42.000	42.000
parkeerautomaten	0	0	12.000	5.000
wegen	359.000	359.000	359.000	359.000
straatverlichting	26.000	26.000	26.000	26.000
sportinventaris	12.000	59.000	19.000	23.000
openbaar groen	134.000	134.000	134.000	134.000
Totaal	**929.000**	**976.000**	**948.000**	**945.000**

D. FINANCIERING

Algemeen

De financieringsparagraaf (treasuryparagraaf) is samen met het financieringsstatuut (treasury-statuut), dat bij wijziging van de Gemeentewet verplicht is geworden, en de Wet Fido (Wet financiering decentrale overheden), die vanaf 1 januari 2001 van kracht is geworden en per 1 januari 2009 is gewijzigd, een belangrijk instrument voor het transparant maken en daarmee voor het sturen, beheersen en controleren van “treasury”.

Treasury is het besturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico’s.

In het treasurystatuut van de gemeente Harlingen, dat in december 2009 door de raad is vastgesteld, zijn de uitgangspunten, de doelstellingen en de beleidsmatige en organisatorische kaders (inclusief toezicht op de uitvoering van treasury) bepaald.

De financierings- en beleggingsactiviteiten van de gemeente Harlingen vinden plaats binnen het formele kader van het treasurystatuut. De uitvoering van het treasurybeleid vindt zijn weerslag in de financieringsparagraaf van de begroting en de jaarrekening. In de begroting komen de concrete beleidsplannen aan de orde. In de jaarrekening gaat het om de realisatie van de plannen en om een verschillenanalyse tussen de plannen en de uitkomsten.

Risicobeheer

Het treasurybeleid van onze gemeente is er op gericht binnen de financiële mogelijkheden een zo optimaal mogelijk rendement te verkrijgen dan wel de lasten zo veel mogelijk te reduceren. Hierbij moeten de risico’s zo goed mogelijk worden beheerst. De waarde van financiële activa dient zo weinig mogelijk gevoelig te zijn voor marktbewegingen.

Renterisico’s

Kasgeldlimiet

Jaarlijks wordt de kasgeldlimiet berekend. Dit is een percentage van de totale begroting (8,50%). De kasgeldlimiet is gericht op het voorkomen van ongewenste renterisico’s die ontstaan door het aangaan van overmatige korte termijn financieringen. Indien deze kasgeldlimiet structureel wordt overschreden dient de kortlopende schuld omgezet te worden in een langlopende schuld.
De berekening voor de kasgeldlimiet voor de begroting 2025 is als volgt:

Begrotingstotaal	83.545.457
Het door de minister vastgestelde percentage	8,50%
Kasgeldlimiet	7.101.364

Renterisiconorm

In de Wet Fido is een norm gegeven voor de omvang van het renterisico. Onder renterisico wordt verstaan de gevoeligheid van de financiële positie van de organisatie voor renteschommelingen.
De renterisiconorm is een percentage van het begrotingstotaal.
De uitkomst hiervan mag niet overschreden worden, zodat er een spreiding van de opgenomen leningen, looptijden en renteaanpassingsdata en eventueel hieruit voortvloeiende rentewijzigingen, ontstaat.

In de volgende tabel wordt het renterisico in relatie tot de norm aangegeven

Renterisiconorm 2025 (bedragen x € 1.000)

Stap	Variabelen Renterisico(norm)	2025	2026	2027	2028
1	Renteherzieningen	-	-	-	-
2	Aflossingen	5.000	4.000	4.000	4.000
3	*Renterisico (1+2)*	5.000	4.000	4.000	4.000
4	*Renterisiconorm*	16.709	16.160	16.397	16.536
(5a) = (4>3)	Ruimte onder renterisiconorm	11.709	12.160	12.397	12.536
(5b) = (3>4)	Overschrijding renterisiconorm				
	Berekening renterisiconorm				
(4a)	Begrotingstotaal	83.545	80.804	81.985	82.681
(4b)	Percentage	20%	20%	20%	20%
	Renterisiconorm (4) = (4a x 4b/100)	16.709	16.160	16.397	16.536

De gemeente heeft per 1 januari 2025 vijf leningen voor in totaal € 40.666.667
Uit bovenstaande tabel blijkt dat onze gemeente binnen de renterisiconorm blijft.
De marktrente voor langlopende geldleningen bedraagt nu 3,17% (20 jarige lineaire lening). De rente voor rood staan in rekening-courant bedraagt 5,00%.
Bij het besluit om een nieuwe lening aan te trekken speelt de kasgeldlimiet, het verschil in percentage tussen lang en kort geld en de verwachting van de renteontwikkeling op langere termijn een rol.

Over de investeringen is op basis van het geraamde renteomslag-percentage (0,6266 %) rente berekend.

Kredietrisico's

In onderstaand overzicht wordt het kredietrisico op de verstrekte gelden per 1 januari 2025 weergegeven, alsmede de bedragen volgens de begroting 2025-2028.

(bedragen x € 1.000)

Uitzettingen	2025	2026	2027	2028
Leningen verenigingen/ stichtingen	348	335	322	309
Deelnemingen	3.919	3.919	3.919	3.919
Hypothecaire geldleningen ambtenaren	136	129	122	115
Totaal	4.403	4.383	4.363	4.343

Bij het uitzetten van middelen zijn in ieder geval twee aspecten in het geding. Dit zijn een voldoende kredietwaardigheid van de tegenpartij en een beperkt marktrisico van de uitzetting.

Financieringspositie

Bij de financiering van de gemeentelijke activiteiten en investeringen wordt uitgegaan van integrale financiering. Dit wil zeggen dat gekeken wordt naar de totale financieringsbehoefte van de gemeente. Door de langere looptijd van diverse projecten betekend dit niet dat per direct het tekort moet worden geleend. Dit betreft een indicatie van de financieringsbehoefte in de komende jaren.

De berekening van de kapitaalbehoefte per 1 januari 2025 is als volgt:

Totaal geïnvesteerd vermogen		98.139.754
Reserves en voorzieningen	44.133.468	
Aangetrokken geldleningen	40.666.666	
		84.800.134
Financieringstekort		13.339.620

Beheersen EMU-saldo lokale overheden

Het overheidssaldo of EMU-saldo is binnen de Europese Unie een belangrijke indicator voor de gezondheid van de overheidsfinanciën. In het Verdrag van Maastricht is vastgelegd dat de lidstaten elk half jaar de gegevens over het saldo van hun overheid moeten rapporteren aan de Europese Commissie. Hierbij is bepaald dat een tekort niet meer dan 3 procent van het bruto binnenlands product (bbp) mag bedragen. In samenhang met deze tekortgrens voor de gehele overheid zijn in Nederland afspraken gemaakt over een macronorm voor het tekort van de gemeenten, provincies en waterschappen tezamen.
Met het Rijk is voor 2024 tot en met 2026 een tekortnorm van -0,5 procent van het bruto binnenlands product (bbp) voor het EMU-saldo als collectief aandeel van decentrale overheden afgesproken.
Deze macro EMU-norm wordt onderverdeeld voor medeoverheden. Voor de gemeenten betekent dit dat het aandeel voor de gemeenten gezamenlijk wordt vastgesteld op -0,34 procent van het bruto binnenlands product.

het EMU-saldo wordt als volgt berekend (bedragen x € 1.000):	**2024**	**2025**	**2026**
Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan / onttrekking uit reserves	-1.270	1.701	-2.435
Mutaties die het EMU-tekort verkleinen:			
Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	3.145	3.279	3.557
Bruto dotaties aan voorzieningen ten laste van de exploitatie	1.319	1.388	1.388
Baten uit bijdragen van andere overheden			
Opbrengsten uit verkoop van grond (tegen verkoopprijs)			
Mutaties die het EMU-tekort vergroten:			
Investeringen in materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	-3.589	-7.322	-453
Aankoop grond, bouw- en woonrijpmaken e.d.			
Betalingen ten laste van de voorzieningen	-1.564	-1.453	-1.512
Betalingen die niet via de exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves worden gebracht en die niet vallen onder één van de andere genoemde posten			
Boekwinst bij verkoop van deelnemingen en aandelen			
EMU-saldo gemeente Harlingen	**-1.959**	**-2.407**	**545**

Deze berekening van het EMU saldo laat zien dat de gemeente in 2025 € 2.407.000 meer uitgeeft dan dat er wordt ontvangen. Dit is goed verklaarbaar want er wordt de fors geïnvesteerd. Het gaat hierbij zowel de uitgaven die volgen uit de exploitatie (structureel) als ook uitgaven met betrekking tot investeringen en projecten (incidenteel).
Uit de uitkomst blijkt dat de gemeente Harlingen in negatieve zin bijdraagt aan het totale EMU saldo.

Geprognosticeerde balans 2025-2028

(bedragen x 1.000)

Activa	ultimo 23	ultimo 24	ultimo 25	ultimo 26	ultimo 27	ultimo 28
Vaste activa						
(Im)materiele vaste activa	87.711	92.080	97.724	94.467	94.649	95.125
Financiele vaste activa	4.430	4.477	4.383	4.363	4.343	4.323
Totaal vaste activa	92.141	96.557	102.107	98.830	98.992	99.448
Vlottende activa						
Voorraden	983	1.550	912	912	912	912
Uitzettingen met een looptijd korter dan één jaar	9.353	11.698	9.353	9.353	9.353	9.353
Liquide middelen	3	400	3	3	3	3
Overlopende activa	3.154	2.800	3.100	3.100	3.100	3.100
Totaal vlottende activa	13.493	16.448	13.368	13.368	13.368	13.368
Totaal activa	105.634	113.005	115.475	112.198	112.360	112.816

Passiva	ultimo 23	ultimo 24	ultimo 25	ultimo 26	ultimo 27	ultimo 28
Vaste passiva						
Eigen vermogen	42.807	36.402	33.161	30.911	29.089	28.241
Voorzieningen	7.885	7.731	7.666	7.607	7.309	6.965
Vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar	45.667	58.822	61.698	60.730	63.012	64.660
Totaal vaste passiva	96.359	102.955	102.525	99.248	99.410	99.866
Vlottende passiva						
Vlottende schulden met een looptijd korter dan één jaar	2.639	6.350	6.350	6.350	6.350	6.350
Overlopende passiva	6.636	3.700	6.600	6.600	6.600	6.600
Totaal vlottende passiva	9.275	10.050	12.950	12.950	12.950	12.950
Totaal passiva	105.634	113.005	115.475	112.198	112.360	112.816

Externe ontwikkelingen

Schatkistbankieren
De Wet schatkistbankieren verplicht gemeenten om hun overtollige financiën onder te brengen bij het Rijk. Tot een bepaald bedrag mogen gemeenten hun overtollige financiën buiten de schatkist van het Rijk aanhouden. Voor Harlingen is dit zogenaamde drempelbedrag in 2024 bepaald op € 1.494.696 voor automatische afroming.
Dit drempelbedrag wordt berekend aan de hand van het begrotingstotaal van de gemeente.
Voor elk kwartaal moet aangetoond worden dat de gemeente de drempelwaarde niet heeft overschreden. Met de BNG is afgesproken dat zij dagelijks het meerdere boven het drempelbedrag stort op de rekening van het rijk. Gelet op deze afspraak is er voldoende waarborg dat de gemeente het drempelbedrag niet overschrijdt.

Algemene uitkering
Voor de ontwikkelingen m.b.t. de algemene uitkering wordt verwezen naar de tekst in de aanbiedingsbrief.

Economisch beeld volgens Centraal Plan Bureau
De Nederlandse economie heeft een aantal magere kwartalen achter de rug. De groeivertraging is een reactie op het uitbundige herstel na de coronacrisis en de daaropvolgende inflatieschok na de start van de oorlog in Oekraïne, die het besteedbaar inkomen van huishoudens onder druk heeft gezet. De uitvoer ondervond vanaf 2022 tegenwind door stagnerende groei van de wereldhandel en hoge energieprijzen (zie kader). Hoewel de economische productie vanaf eind 2022 licht is gedaald, is de werkloosheid nauwelijks opgelopen.
De inflatie daalt traag, mede doordat de hoge loonstijging aanhoudt. De goedereninflatie is inmiddels tot stilstand gekomen, maar de inflatie van arbeidsintensieve diensten blijft nog langer hoog doordat de hogere lonen daar nog in doorwerken. Ook de bijdrage van de huren aan de inflatie is relatief groot, omdat de maximale huurverhoging is gekoppeld aan de loongroei. De hoge voedselprijzen en de verhoging van de tabaksaccijns hebben dit jaar eveneens een opwaarts effect op de inflatie. In 2025 neemt de druk vanuit lonen en voedselprijzen af en komt de inflatie (cpi) uit op 3,2%.

Het aanpassingsproces van de lonen op de inflatieschok uit 2022 is nog niet volledig voltooid. De reële lonen liggen nog wat onder het niveau van 2021. Er worden nog altijd nieuwe cao's afgesloten waarin compensatie wordt geboden voor de eerdere oploop van de prijzen. Dit resulteert in een groei van de contractlonen in de marktsector in 2024 van 6,4%, volgend jaar zwakt die groei af naar 4,2%. De lonen liggen daarmee in beide jaren duidelijk boven de inflatie. Als gevolg van de gunstige onderhandelingspositie van werknemers in de krappe arbeidsmarkt, is ook de incidentele loongroei positief.
De inflatie daalt, maar blijft voorlopig hoog. De inflatieschok kwam oorspronkelijk voort uit oplopende energie- en voedselprijzen, mede veroorzaakt door de oorlog in Oekraïne. Terwijl eerder werd verwacht dat de inflatie snel zou afnemen, houdt deze nu toch langer aan. De kerninflatie neemt in 2024 wel af, maar blijft hoog (3,5% in 2024 vs. 5,7% in 2023). Daarnaast verdwijnt in 2024 de negatieve bijdrage die dalende energieprijzen in 2023 nog aan de cpi (consumentenprijsindex) leveren. Daarmee komt de cpi-inflatie in 2024 op 3,8% (zie figuur 1.2, links). Hiermee blijft naar verwachting de Nederlandse inflatie wat hoger dan het Europese gemiddelde.
Hogere lonen en een aantrekkende wereldhandel zorgen ervoor dat in 2024 weer een gematigd groeitempo wordt bereikt. De vertraagde reactie van de lonen op de inflatiepiek zorgt ervoor dat huishoudens dit jaar en volgend jaar meer te besteden hebben. De hogere consumptie leidt ertoe dat de economische activiteit weer een gematigde groei laat zien, al lopen de besparingen ook op.
Hoewel de groei van de werkgelegenheid terugloopt, blijft de arbeidsmarkt krap. De afgelopen jaren hebben werkgevers hun personeel vastgehouden, terwijl de productie licht terugviel. Als gevolg hiervan is de arbeidsproductiviteit gedaald. Dit beeld draait nu om: de productie kan dit en komend jaar groeien, terwijl de werkgelegenheid nauwelijks toeneemt. Omdat het arbeidsaanbod nog wel groter wordt, loopt de werkloosheid licht op naar 3,9% in 2025. De arbeidsmarkt is daarmee nog altijd krap.
De overheidsfinanciën verslechteren gedurende de komende kabinetsperiode. Een verkenning van het budgettaire beeld tijdens de kabinetsperiode laat zien dat het begrotingstekort de komende jaren groter wordt, doordat de uitgaven harder stijgen dan de inkomsten. Dat is deels het gevolg van de vergrijzing (zorg en sociale zekerheid), deels het gevolg van beleidskeuzes (het expansieve beleid van het vorige kabinet wordt in het hoofdlijnenakkoord slechts beperkt bijgebogen, daarnaast zijn er onder andere hogere defensie-uitgaven en wordt het eigen risico in de zorg gehalveerd). Ook spelen de afnemende onderuitputting en oplopende

rentekosten een rol. Het beleid uit het hoofdlijnenakkoord leidt in 2025 tot een toename van het tekort, en in 2028 juist tot een wat lager tekort ten opzichte van het basispad.
Het begrotingstekort scheert dicht langs de vangrail, met risico op ongelukken. De komende jaren ligt het overheidssaldo dicht bij de Brusselse grenswaarde van -3% bbp.Gegeven de economische onzekerheid die deze verkenning omgeeft, is het goed mogelijk dat deze norm overschreden wordt bij tegenvallende economische ontwikkeling of lagere dan verwachte onderuitputting. Ook de onzekere haalbaarheid van enkele voorgenomen besparingen kan daartoe leiden. In het hoofdlijnenakkoord is opgenomen dat bij dreigende overschrijding van de -3%, aanvullende maatregelen zullen worden genomen. Daarmee bestaat het risico dat ad-hoc-bezuinigingen moeten worden gevonden, omdat de tijd ontbreekt voor structurele hervormingen. Indien de overschrijding plaatsvindt als gevolg van laagconjunctuur, kunnen extra bezuinigingen ook procyclisch uitpakken.

Basisraming	2023	2024	2025
Bruto binnenlands product-groei (% groei)	0,1	0,6	1,6
Werkloosheid (%)	3,6	3,7	3,9
Inflatie (hcip, %)	4,1	3,5	2,8
Personen in armoede (niveau in %)	4,6	4,5	4,1
EMU-saldo (%bbp)	-0,4	-2,2	-2,6
EMU-schuld (%bbp)	45,1	45,3	46,9

Bron: CPB -concept MEV (augustus 2024)

E. BEDRIJFSVOERING

Inleiding
Onder bedrijfsvoering verstaan we het geheel van activiteiten op het gebied van planning en uitvoering van activiteiten. Het is daarbij belangrijk dat iedereen op de hoogte is van de beoogde resultaten en kwaliteit en dat we de uitvoering bijstellen als dat noodzakelijk is. Deze paragraaf laat zien welke belangrijke aspecten van de bedrijfsvoering in 2025 aan de orde zijn.

Opleiden en ontwikkelen
Het is van belang dat wij onze medewerkers toerusten voor hun werk nu en in de toekomst. Dit doen we met het maken van een opleidingsplan voor de gehele organisatie. Hiermee zijn we in 2024 gestart. We ronden dit in 2025 af. In het opleidingsplan staan alle opleidingen en cursussen die medewerkers nodig hebben om hun werk goed uit te kunnen voeren. Daarnaast is er in het opleidingsplan ruimte voor de mentale ontwikkeling van onze medewerkers.

Samen Harlingen
Een personele en organisatorische impuls is in 2021 onder de naam ‘’Samen Harlingen’’ ingezet om Harlingen als gemeente krachtig en zelfstandig te laten blijven. Centraal daarbij staan een gezonde financiële huishouding, optimale dienstverlening aan inwoners, professionele medewerkers en hoogwaardige ondersteuning van college en gemeenteraad. Zo werken we aan een gemeente waar inwoners goed wonen, bedrijven gedijen, medewerkers met voldoening werken en toeristen graag komen.

Vanuit Samen Harlingen willen we medewerkers zo veel mogelijk in vaste dienst hebben. Toch doen we ook een beroep op tijdelijke inhuur om onze werkzaamheden uit te kunnen voeren. De inzet daarvan is in 2025 vergelijkbaar met dit jaar.
In 2025 willen we dat onze net opgezette projectorganisatie goed uitgerust is en dat projectmatig werken wordt gebruikt als werkwijze in de gehele organisatie. In 2025 verwachten we dat het opleidingsplan zijn vruchten gaat afwerpen.

Ook voor gemeente Harlingen komt het ravijnjaar dichterbij. Als organisatie houden we rekening met een herijking van het beleid om onze financiële huishouding gezond te houden.

Vitaliteit
We investeren in de vitaliteit van onze medewerkers. Onder andere met preventieve maatregelen op het gebied van het mentaal welzijn met oog op maatschappelijke veranderingen. We nemen vitaliteit ook op in het opleidingsplan. Daarbij stimuleren we medewerkers aan de slag te gaan met hun mentale gezondheid. Ook houden we begin 2025 een preventief medisch onderzoek voor de gehele organisatie.

Indicator ziekteverzuim

Indicator	2021	2022	2023
Ziekteverzuim 25-35 jaar	5,44%	2,72%	2,21%
Ziekteverzuim 35-45 jaar	4,47%	5,40%	3,63%
Ziekteverzuim 45-55 jaar	3,72%	8,64%	4,66%
Ziekteverzuim onder 55 plussers	8,41%	9,10%	9,63%
Gemiddeld ziekteverzuim	5,20%	6,27%	5,52%

Toelichting
Van 2022 naar 2023 is het gemiddelde ziekteverzuim bij de gemeente Harlingen gedaald van 6,27% naar 5,52%. De daling van het verzuimpercentage is deels het resultaat van preventie en sneller handelen bij signalen van langdurige uitval. Wel blijven hoge werkdruk en ervaren fysieke en/of psychische klachten belangrijke thema’s. Hier spelen wij als organisatie op in. Verder blijven we het ziekteverzuim analyseren om te kijken welke aanvullende maatregelen mogelijk zijn.

Privacy
De bescherming van persoonsgegevens is en blijft een belangrijk onderwerp dat nauw samenhangt met kwaliteit van dienstverlening en onze betrouwbaarheid. Sinds de invoering van de AVG in 2018 staat de bescherming van persoonsgegevens hoog op de agenda. De gemeente heeft een belangrijke verantwoordelijkheid bij het beschermen van persoonsgegevens, ook in het kader van de Wet politiegegevens. Alle gegevensverwerkingen binnen onze gemeente zijn daarom inzichtelijk gemaakt en opgenomen in het verwerkingsregister. Het up-to-date houden van dit register is een continu proces.

In 2025 gaan we door met Data Protection Impact Assesments (DPIA). Hiermee maken we een inschatting van de risico's van de verwerking van persoonsgegevens. Daarnaast nemen we maatregelen om persoonsgegevens binnen de gemeente te beschermen. Ook willen we in 2025 medewerkers via diverse activiteiten blijvend bewust maken van de risico's van omgaan met privacygevoelige informatie. Met continue aandacht voor deze risico's willen we datalekken voorkomen. Nieuwe ontwikkelingen bijvoorbeeld rond Artificial Intelligence (AI) houden we nauwlettend in de gaten.

Juridisch specialisme

Civiel recht
In de afgelopen jaren waren de juridische kosten, met name de advocaatkosten, relatief hoog. Op dit moment loopt een zogenaamde schadestaatprocedure bij de rechtbank. Het gaat om de vermeende schadeplichtigheid van de gemeente en een derde partij. De rechtbank wijst naar verwachting binnenkort vonnis. We houden daarbij rekening met hoger beroep.

Voor het overige lopen nu geen grote civiele procedures die tot kosten voor de gemeente leiden. We verwachten dat de juridische kosten het komende jaar zullen afnemen als zich geen nieuwe procedures voordoen.

Publiekrecht
Op het gebied van het publiekrecht wordt per 1 januari 2025 een aantal wetten van kracht. Het gaat onder andere om de Wet modernisering bestuurlijk elektronisch verkeer (Wmbev). Hiermee krijgen inwoners en ondernemers het recht om officiële berichten digitaal aan overheidsorganisaties te versturen. De invoering van deze wet heeft gevolgen voor onze werkprocessen en ICT.
Daarnaast start naar verwachting de volgende fase voor de Wet open overheid (Woo). Daarbij moeten we een aantal zaken actief openbaar maken. De voorbereiding hierop is al gestart. De verdere invoering van de Woo heeft ook gevolgen voor onze werkprocessen en ICT.
De verwachting is dat we de functies concernjurist en VTH jurist vast kunnen invullen. De tijdelijke inhuur vervalt daarmee. In 2025 gaan we verder met het actualiseren van de gemeentelijke regelgeving, zodat alle regelgeving actueel en toepasbaar is in ons werk. Ten slotte is de verwachting dat de hoeveelheden bezwaarschriften, het aantal beroepen en hoger beroep in 2025 op gelijk niveau blijven als vorige jaren.

Inkoop en aanbesteden
De werking van het nieuwe inkoopbeleid bevalt goed. Het beleid geeft meer ruimte om snel te handelen. Hierdoor zijn er minder afwijkingen van het inkoopbeleid. De inkoopadviseur blijft hierover communiceren zodat zo veel mogelijk collega's weten hoe het werkt. Dit gebeurt meteen bij het inwerken. Nieuwe medewerkers zijn daardoor direct op de hoogte van het inkoopbeleid.
De kwaliteit van het contractenbeheer willen we verbeteren door meer gebruik te maken van de hiervoor beschikbare applicatie. Na het Didam arrest, dat bepaalt dat gemeenten niet langer onroerende goederen één op één kunnen verkopen, zijn er meer tenders bij gebiedsontwikkeling. De verwachting is dat dit toeneemt in 2025. Er is sprake van een goede samenwerking tussen de concerncontroller en de inkoopadviseur bij het verkrijgen van een rechtmatigheidsverklaring van het college. Door een tussentijdse spendanalyse komen mogelijke onrechtmatigheden eerder aan het licht.

Informatiebeveiliging
De Network and Information Security Directive (NIS2-richtlijn) is eind 2022 vastgesteld door de Europese Unie. De richtlijn is gericht op versterking van de digitale en economische weerbaarheid van lidstaten. Deze wordt omgezet naar de Nederlandse Cyberbeveiligingswet die eind 2024 in werking treedt. Gemeente Harlingen valt als essentiële entiteit onder deze wetgeving. De wet omvat de zorgplicht en meldplicht die organisaties hebben ten aanzien van informatiebeveiliging en maakt extern toezicht mogelijk. In 2025 gaan we door met de implementatie van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). Dit is een normenkader voor informatiebeveiliging toegespitst op de overheid. In 2025 werken we verder aan het professionaliseren van de (beheerorganisatie van de) informatievoorziening. Dit draagt bij aan het beperken van risico's rond 'beschikbaarheid', 'integriteit' en 'vertrouwelijkheid' van informatie. Bij het beperken van de risico's in het werken met vertrouwelijke gegevens zijn de collega's binnen het 'privacy'-domein betrokken.

Rechtmatigheid
In 2024 is een nieuwe visie geschreven voor concerncontrol in Harlingen.
Op basis daarvan gaat de concerncontroller zich onder meer richten op de rechtmatigheidsverklaring door het college, risicomanagement, kwaliteit van college- en raadsvoorstellen, interne audits op de door de lijn uitgevoerde interne controles en ondersteuning van de directie en het college.

F. VERBONDEN PARTIJEN

Inleiding

Het doel van deze paragraaf is de raad inzicht te verschaffen in beleidsmatige en financiële betrokkenheid van de gemeente over door derden uit te voeren processen waarvoor de gemeente verantwoordelijk is. Een verbonden partij is een derde rechtspersoon waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft. Dat zijn deelnemingen (vennootschappen), gemeenschappelijke regelingen, stichtingen en verenigingen.

Een bestuurlijk belang heeft de gemeente wanneer ze een zetel heeft in het bestuur van een derde rechtspersoon of als ze stemrecht heeft. Hieronder wordt verstaan dat namens de gemeente een burgemeester, wethouder, raadslid of ambtenaar de volgende functie(s) vervult bij een derde rechtspersoon:

- lid van het Algemeen Bestuur
- lid van het Dagelijks Bestuur

Een financieel belang heeft de gemeente indien de middelen die deze ter beschikking stelt verloren gaan in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente.

De gemeente Harlingen heeft bestuurlijke en financiële belangen in verschillende verbonden partijen waaronder gemeenschappelijke regelingen, stichtingen en overige samenwerking-verbanden. Voor maar een gedeelte van deze verbonden partijen geldt dat zij een rol spelen in de beleidsvoering van de gemeente. In andere gevallen is de participatie van de verbonden partijen historisch gegroeid. Hieronder zijn de verbonden partijen van de gemeente opgenomen.

De verbonden partijen

A. Publiekrechtelijke partijen

- Werkvoorzieningschap Fryslân-West (Empatec)
- Welstandszorg Hûs en Hiem
- Sociaal Domein Fryslân
- Dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheid Noardwest Fryslân
- Publieke Gezondheids- en Veiligheidsregio Fryslân
- De Marrekrite
- Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO)

B. Privaatrechtelijke partijen

- Bank Nederlandse Gemeenten
- N.V. Port of Harlingen
- Omrin (Afvalsturing Friesland en Fryslân Miljeu)
- Onderdelen van voormalig N.V. Essent
- Openbare Verlichting en Energie Fryslân (OVEF)

Kerngegevens

Hieronder worden kort een aantal van de verbonden partijen uitvoeriger besproken vanwege het belang dat de gemeente bij deze partijen heeft. Hierbij besteden we aandacht aan de doelstelling, de activiteiten, het financiële en bestuurlijke belang, het eigen- en vreemd vermogen en het resultaat van de verbonden partij.

A. Publiekrechtelijke partijen

Naam **Werkvoorzieningsschap Fryslân-West (Empatec)**

Vorm: Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats: Sneek
Doel: Het op bedrijfsmatige verantwoorde wijze doen uitvoeren van taken van en voor de deelnemende gemeenten op het terrein van gesubsidieerde arbeid.
Dit gebeurt via de NV Empatec.
Activiteiten: Bieden van werkgelegenheid onder aangepaste omstandigheden
Financieel belang: Bijdrage per werknemer afkomstig uit gemeente
Bestuurlijk belang: De gemeente heeft een zetel in het Algemeen Bestuur Wethouder Schoute is vanuit zijn functie lid van het Dagelijks Bestuur en wethouder de Groot als portefeuillehouder Financiën lid van het Algemeen Bestuur.

Gemeentelijke bijdrage :

2025	2026	2027	2028
€ 2.099.005	€ 1.940.853	€ 1.910.702	€ 1.899.812

Eigen vermogen Ultimo 2023: € 9.519.000
Vreemd vermogen Ultimo 2023: € 1.179.000
Resultaat 2023 Voordelig saldo: € 1.668.000

Naam **Welstandszorg Hûs en Hiem**

Vorm: Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats: Leeuwarden
Doel: Het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de bouwkundige, stedenbouwkundige en landschappelijke schoonheid in de provincie Friesland
Activiteiten: Adviseren van de 18 gemeenten in het kader van de Woningwet, Monumentenwet en de Monumentenverordening
Financieel belang: De Welstandszorg Hûs en Hiem wordt gefinancierd middels een adviesbijdrage per aangevraagd advies
Bestuurlijk belang: De gemeente heeft een zetel in het Algemeen Bestuur Wethouder De Groot is vanuit zijn functie lid van het Dagelijks Bestuur (penningmeester)

Gemeentelijke bijdrage:

2025	2026	2027	2028
€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000

Eigen vermogen Ultimo 2023: € 256.743
Vreemd vermogen Ultimo 2023: € 452.937
Resultaat 2023 Nadelig saldo: € 84.479

Naam **Sociaal Domein Fryslân**

Vorm: Gemeenschappelijke regeling (Centrumregeling)
Centrumgemeente: Gemeente Leeuwarden
Activiteiten: Wettelijke taken op het terrein van jeugdhulp, maatschappelijke ondersteuning en participatie en de functies voor deze taken die zien op beleidsvoorbereiding, de inkoop, het contractmanagement en beheer, het financieel administratief beheer verwerken evenals het cliëntenbeheer.
Financieel belang: De kosten voor instandhouding worden onder gemeenten verdeeld op basis van het percentuele aandeel dat een gemeente toekomt in het totaal van aantallen cliënten op basis van de jeugdwet.
Bestuurlijk belang: Wethouder Sijtsma heeft vanuit zijn functie de portefeuille jeugd, wethouder de Groot is voorzitter PO Algemene middelen naast de portefeuille WMO, VZ Convenant weer thuis en lid stuurgroep Urgentieverordening.

Gemeentelijke bijdrage :

2025	2026	2027	2028
€ 143.431	€ 146.874	€ 150.252	€ 153.707

Eigen vermogen Ultimo 2023: € n.v.t.
Vreemd vermogen Ultimo 2023: € n.v.t.
Resultaat 2023 N.v.t.

Naam **Dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheid Noardwest Fryslân**

Vorm: Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats: Franeker
Doel: Het op bedrijfsmatige wijze (doen) uitvoeren van taken van de 4 deelnemende gemeenten op de terreinen van de sociale zekerheid en de gesubsidieerde arbeid.
Activiteiten: Uitvoering van de P-wet, WMO (prestatievelden huishoudelijke verzorging en voorzieningen gehandicapten), Jeugdwet, Wet Inburgering en overige wetten op de terreinen van de sociale zekerheid en de gesubsidieerde arbeid waarvan de uitvoering aan de gemeentebesturen al dan niet in medebewind is opgedragen.
Financieel belang: De dienst SoZaWe Noardwest Fryslân wordt als volgt gefinancierd: 30% naar rato van het inwoneraantal en 70% naar rato van het aantal uitkeringsgerechtigden/Wmo-cliënten.
Bestuurlijk belang: Wethouder de Groot was en Schoute is lid van het bestuurlijk overleg.

Gemeentelijke bijdrage:

2025	2026	2027	2028
€ 23.717.105	€ 24.599.645	€ 25.403.831	€ 26.294.377

Eigen Vermogen Ultimo 2023: € 654.806
Vreemd Vermogen Ultimo 2023: € 9.485.151
Resultaat 2023 Nihil

Naam **Publieke Gezondheids- en Veiligheidsregio Fryslân**

Vorm: Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats: Leeuwarden
Activiteiten: Per 1 januari 2007 zijn de Brandweer Fryslân en GGD/GHOR Fryslân gefuseerd tot de hulpverleningsdienst Fryslân. Daarmee is de verplichte bestuurlijke integratie in het kader van de vorming van de veiligheidsregio's tussen de regionale brandweer en de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen (GHOR) gerealiseerd.
Financieel belang: Jaarlijkse bijdrage
Bestuurlijk belang: Burgemeester Sjerps is vanuit haar functie lid van het Algemeen Bestuur.
Wethouder de Groot is lid van de bestuurscommissie gezondheid evenals lid van de agendacommissie Gezondheid en burgemeester Sjerps is lid van de bestuurscommissie Veiligheid

Gemeentelijke bijdrage:

2025	2026	2027	2028
€ 2.100.220	€ 2.192.169	€ 2.280.770	€ 2.369.035

Eigen vermogen Ultimo 2023: € 8.868.135
Vreemd vermogen Ultimo 2023: € 82.448.281
Resultaat 2023 Voordelig saldo: € 562.481

Naam **De Marrekrite**

Vorm: Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats: Leeuwarden
Doel: De gemeenschappelijke belangen van de deelnemers te behartigen op het gebied van een evenwichtige en gecoördineerde ontwikkeling van de watersport en waterrecreatie, dit met inachtneming van de belangen van natuur en landschap.
Activiteiten: Beheer en onderhoud aanlegvoorzieningen
Financieel belang: Jaarlijkse bijdrage
Bestuurlijk belang: Per deelnemende gemeente 1 lid in het Algemeen Bestuur Wethouder Schoute is vanuit zijn functie lid van het Algemeen Bestuur

Gemeentelijke bijdrage:

2025	2026	2027	2028
€ 7.041	€ 8.283	€ 8.787	€ 9.050

Eigen vermogen Ultimo 2023: € 4.328.380
Vreemd vermogen Ultimo 2023: € 4.893.971
Resultaat 2023 Voordelig saldo: € 90.522

Naam	**Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO)**
Vorm:	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats:	Leeuwarden
Doel:	Het inzetten op een betere en veilige leefomgeving in Fryslân. Hiervoor voeren ze een aantal taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving uit die voorheen werden uitgevoerd door overige partijen (rijk, provincie, gemeenten, waterschappen, brandweer).
Activiteiten:	Verlenen van vergunningen, houden van toezicht, handhaving en advisering op het gebied van licht, geluid, trillingen, bodem, energie, externe veiligheid en juridische zaken.
Financieel belang:	Aandelen en naar rato van afname diensten.
Bestuurlijk belang:	Stemrecht naar rato van de aandelen Wethouder Sijtsma is vanuit zijn functie lid van het Algemeen Bestuur

Gemeentelijke bijdrage:

2025	2026	2027	2028
€ 608.136	€ 608.136	€ 608.136	€ 608.136

Eigen vermogen	Ultimo 2023: € 1.278.771
Vreemd vermogen	Ultimo 2023: € 5.326.625
Resultaat 2023	Voordelig saldo: € 71.996

B. Privaatrechtelijke partijen

Naam	**Bank Nederlandse Gemeenten**
Vorm:	Naamloze vennootschap
Vestigingsplaats:	Den Haag
Doel:	De uitoefening van het bedrijf van bankier ten dienste van overheden.
Activiteiten:	Verlenen van bancaire diensten
Financieel belang:	31.200 aandelen à € 2,50 nominaal
Bestuurlijk belang:	Stemrecht naar rato aandelenbezit
Eigen vermogen	Ultimo 2023: € 4.721 miljoen
Vreemd vermogen	Ultimo 2023: € 110.819 miljoen
Resultaat 2023	Nettowinst: € 254 miljoen

Naam	**N.V. Port of Harlingen**
Vorm:	Naamloze vennootschap
Vestigingsplaats:	Harlingen
Doel: Harlingen met Activiteiten:	Het beheren, ontwikkelen en exploiteren van havens te bijbehorende haventerreinen. Exploitatie van de haven, zoals het ontwikkelen, aanleggen en beheren van de haveninfrastructuur en haven suprastructuur. Het verzorgen van de logistieke dienstverlening voor de afhandeling van goederenstromen.
Financieel belang:	100%
Bestuurlijk belang:	100% aandeelhouder Wethouder de groot is de vertegenwoordiger namens de aandeelhouder
Eigen vermogen	Ultimo 2023: € 4.946.764
Vreemd vermogen	Ultimo 2023: € 9.280.346
Resultaat 2023	Voordelig saldo: € 845.283

Naam	**Afvalsturing Fryslân / Fryslân Miljeu (Omrin)**
Vorm:	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats:	Heerenveen
Doel:	Het verwijderen en voorkomen van het Friese afval in alle Friese gemeenten conform de voorgeschreven milieudoelstellingen en dat tegen zo laag mogelijke kosten.
Activiteiten:	Afvoeren en verwerken van afval
Financieel belang:	Aandelen
Bestuurlijk belang:	Stemrecht naar rato van de aandelen Wethouder Sijtsma is vertegenwoordiger namens de gemeente als aandeelhouder
	Afvalsturing Fryslân
Eigen vermogen	Ultimo 2023: € 78.528.000
Vreemd vermogen	Ultimo 2023: € 106.366.000
Resultaat 2023	Voordelig saldo: € 10.322.000
	NV Fryslân Miljeu
Eigen vermogen	Ultimo 2023: € 11.572.000
Vreemd vermogen	Ultimo 2023: € 26.299.000
Resultaat 2023	Voordelig saldo: € 1.007.000

Programmabegroting 2025
gemeente Harlingen

Naam	**Openbare Verlichting & Energie Fryslan (OVEF)**
Vorm:	Coöperatie
Vestigingsplaats:	Leeuwarden
Doel:	Is een organisatie die de inkoop van energie en de verduurzaming verzorgt voor leden en afnemers. Verder beheren ze de data die uit de energiemeters komt en adviseren ze de leden en afnemers hierover. Op het gebied van openbare verlichting kopen ze het beheer en onderhoud van een kleine 100.000 lichtmasten in. Ook verzorgen ze het beheer van de publieke laadpalen in Friesland. De uitvoering van het beleid is verdeeld over de diensten Openbare Verlichting (OVL), Energie en Laadinfra.
Bestuurlijk belang:	Wethouder Sijtsma is vanuit zijn functie lid van het Algemeen Bestuur, Burgemeester Sjerps is lid van de Raad van Commissarissen
Financieel belang:	Afname van diensten
Eigen vermogen	N.v.t.
Vreemd vermogen	N.v.t.
Resultaat 2023	N.v.t.

Diverse deelnemingen in verband met verkoop aandelen Essent en Attero.

In 2009 is besloten de aandelen in het productie- en leveringsbedrijf van Essent te verkopen aan energiebedrijf RWE. Netwerkbedrijf Enexis is hierbij eigendom gebleven van de publieke aandeelhouders. Daarnaast is een aantal Special Purpose Vehicles (SPV's) opgericht om de verkoop van Essent en Attero financieel verder af te wikkelen. Uit de verkoop van Essent aan RWE en Attero aan Waterland vloeien de onderstaande verbonden partijen voort.

Naam	**Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV**
Vorm:	Besloten Vennootschap
Vestigingsplaats :	Den Bosch
Doel:	Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V. is 100% aandeelhouder van Energy Resources Holding BV, een voortzetting van Essent Business Development B.V. Welke een 50% belang heeft in N.V. Elektriciteit Productiemaatschappij Zuid Nederland(EPZ). Zodra de juridische obstakels voor de vervreemding van het 50% belang in EPZ voor de huidige publieke aandeelhouders zijn weggenomen, wordt in principe dit belang en daarmee deze onderneming overgedragen aan RWE. Hierover zijn tijdens de verkoop van Essent aan RWE afspraken gemaakt tussen de toenmalige Essent aandeelhouders en RWE. EPZ houdt zich bezig met de winning van energie uit een kerncentrale (Borsele), een kolen- en biomassacentrale en een windpark.
Bestuurlijk Belang:	Aandeelhouder
Financieel belang:	Dividend
Eigen vermogen	Ultimo 2023 € 1.443.974
Vreemd vermogen	Ultimo 2023 € 31.981
Resultaat 2023	Nadelig saldo € 36.040

Naam	**CSV Amsterdam BV (Claim Staat Vennootschap BV)**
Rechtsvorm:	Besloten vennootschap
Vestigingsplaats:	Den Bosch
Doel:	Samenwerking inzake procedure tegen de staat in verband met de nadelige (financiële) gevolgen van de splitsingswet voor de (voormalige) aandeelhouders van Essent en Attero.
Bestuurlijk belang:	Aandeelhouder
Financieel belang:	Dividend
Eigen vermogen	Ultimo 2023 € 84.349
Vreemd vermogen	Ultimo 2023 € 64.446
Resultaat 2023	Nadelig saldo € 125.730

G. GRONDBELEID

Visie op het grondbeleid

Algemeen

Grondbeleid is beleid dat de gemeentelijke doelstellingen op het gebied van ruimtelijke ordening ondersteunt. Het grondbeleid streeft naar het creëren van ruimte voor verschillende functies zoals wonen, infrastructuur, welzijn, zorg, bedrijventerreinen, detailhandel, natuur en recreatie door het ondersteunen of oppakken van concrete ontwikkelinitiatieven.

Het gemeentelijk grondbeleid is één van de belangrijkste instrumenten om bestuurlijke doelen op het gebied van ruimtelijke beleidsopgaven te realiseren. De financiële impact van grondbeleid is groot. De resultaten op grondexploitaties en de financiële risico's zijn van belang voor de algemene financiële positie van de gemeente.

In 2024 is de nota grondbeleid geactualiseerd voor de periode 2024-2027. Met name de woningmarktopgaven voor de komende jaren vragen van de gemeente een actievere opstelling dan voorheen. Daarom hanteert de Nota grondbeleid als uitgangspunt dat de gemeente een situationeel grondbeleid gaat voeren. Op basis van afwegingscriteria wordt per gebieds- of locatieontwikkeling bepaald welke grondbeleidsstrategie en -instrumenten de gemeente wil inzetten.

Daarnaast wordt in de nota grondbeleid 2024-2027 aandacht besteed aan de consequenties van de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024 en daarin specifiek het gemeentelijke kostenverhaal binnen grondexploitaties en de gevolgen van het Didam-arrest. In dit arrest van 26 november 2021 heeft de Hoge Raad geoordeeld dat overheidslichamen bij verkoop van onroerende zaken op grond van het gelijkheidsbeginsel gelegenheid moeten bieden aan potentiële gegadigden om mee te dingen.

Doel grondbeleid

Bij de vaststelling van de nota grondbeleid in 2024 zijn de volgende uitgangspunten geformuleerd:
- De gemeente past een situationeel grondbeleid toe waarbij op basis van een vastgesteld afwegingskader wordt bepaald welke ontwikkelingsstrategie wordt gevolgd;
- Hoofdregel is dat kostenverhaal primair op vrijwillige basis via een anterieure overeenkomst (privaatrechtelijk), voorafgaand aan de vaststelling van het omgevingsplan of verlening van de omgevingsvergunning, plaatsvindt.
- De gemeente wil het instrument van financiële bijdrage inzetten voor het realiseren van sociale en betaalbare (huur)woningen en betaalbare woningen.

Focus 2025

Verwerven vastgoed
Grootschalige grond- en vastgoedverwervingen worden op dit moment niet voorzien. Mochten er strategische grondposities of vastgoed beschikbaar komen, dan zal de gemeenteraad tijdig worden meegenomen.

Gronduitgifte
Voor wat betreft de grondposities die de afgelopen jaren zijn aangekocht zal de focus blijven liggen op het maken en uitvoeren van plannen voor een passende invulling van deze locaties, waarbij de Willemshaven en de gebiedsontwikkeling Westerzeedijk prioriteit blijven houden.

Het uitbreidingsplan Ludinga is op dit moment de enige lopende exploitatie voor wat betreft woningbouw. Verkoop hiervan geschiedt via de projectontwikkelaar.

Daarnaast is op bedrijventerrein Oostpoort nog een beperkt aantal bouwrijpe bedrijfskavels beschikbaar. Streven is om deze in 2025 te gaan verkopen.

Afstoten vastgoed
Voor leegstaande en leegkomende gemeentelijke gebouwen wordt gezocht naar de beste herbestemmingsvorm en/of worden panden verkocht met inachtneming van het bepaalde in de vast te stellen visie Vastgoed.

Verkoop erfpachtgrond
Van oudsher is de gemeente eigenaar van relatief veel erfpachtgrond. In de komende periode tussen 2024 en 2030 lopen veel (soms erg oude) erfpachtovereenkomsten af. In 2024 zal het erfpachtbeleid geactualiseerd worden zodat de gemeente op tijd voorbereid is om hier op een juiste en wenselijke wijze op in te kunnen spelen op het eindigen van de rechten van erfpacht door

enerzijds het bieden van mogelijkheden tot verkoop van het bloot eigendom en anderzijds door verlenging van het recht van erfpacht onder alsnog vast te stellen voorwaarden en condities. In 2025 zullen de zittende erfpachters op grond van dit herziene erfpachtbeleid worden geïnformeerd.

Uitvoering grondbeleid

Sinds een aantal jaar is er veel aandacht zijn voor inbreiding en herbestemming. Dat zal de komende jaren niet veranderen is de verwachting. Dat zorgt ervoor dat indien deze locaties niet in eigendom zijn van de gemeente, in de praktijk een meer faciliterende en samenwerkende rol wordt gezocht. In de nota grondbeleid is vastgelegd op welke wijze kostenverhaal plaatsvindt. Voor wat betreft een aantal ontwikkellocaties heeft de gemeente Harlingen in de afgelopen jaren diverse grondposities verworven. Dit zijn over het algemeen ook herbestemmings- en/of inbreidingslocaties. In het geval dat de gemeente eigenaar is van de grond, bestaat de mogelijkheid (en ligt het soms ook meer voor de hand) om de exploitatie in eigen hand te nemen. Hier zal de rol van de gemeente meer actief zijn. De ontwikkeling van het Willemshavengebied en het Westerzeedijkgebied zijn daar goede voorbeelden van.

Risico's in de grondexploitatie

Als algemene risico's in de grondexploitaties kunnen worden genoemd:

- conjunctuur- en renterisico's waardoor de vraag naar bouwgrond in kan zakken en renteverliezen kunnen ontstaan.
- verandering in woon- en werkvoorkeuren en behoeftes tussen het tijdstip van tot stand komen van het plan en het moment van aanbieden van de bouwgrond waardoor het product niet meer aansluit op de vraag.
- het niet tijdig kunnen verwerven van gronden en het stijgen van aankoopprijzen.
- milieurisico's.
- planschadeclaims.
- het wellicht niet kunnen komen tot volledig kostenverhaal in geval van particuliere exploitaties.
- hogere prijsstijgingen en lagere opbrengststijgingen dan voorzien in de exploitatie-berekeningen.
- archeologie.
- politieke besluitvorming.
- capaciteit.

Niet in exploitatie genomen gronden

Harlingen heeft diverse percelen grond in voorraad met het oog op het ontwikkelen van toekomstige bestemmingsplannen, te weten:

	Oppervlakte	Boekwaarde op 1 januari 2025	Boekwaarde op 31 december 2025
Het terrein Westerzeedijk	71.970	359.850	359.850
Overig (diversen, verspreid in gemeente)	89.593	95.806	95.806
Totaal	**172.763**	**511.656**	**511.656**

Toelichting:

Het terrein Westerzeedijk

Deze gronden staan op de balans voor € 5 per m². Dit gebied wordt in 2024 en 2025 verder ontwikkeld. Bij verkoop van deze gronden zal de boekwaarde worden afgeboekt.

Overig

Het betreffen hier diverse percelen, verspreid over de gemeente, met een totale oppervlakte van bijna 9 hectare. Ze hebben nog een boekwaarde van € 95.806 (€ 1,07 per m²).

Deze grond is gedeeltelijk verpacht (geraamde opbrengst € 2.583).

Erfpachtgronden

De boekwaarde van de in erfpacht uitgegeven gronden bedraagt in 2025 € 13.721.000.

Het betreft hier gronden uit oude grondexploitaties voor woningbouw (€ 16.000) en voor bedrijfsterreinen (€ 13.705.000), die niet zijn verkocht, maar in erfpacht zijn uitgegeven.

De jaarlijkse rentekosten van deze erfpachtgronden zijn geraamd op € 86.000.

De jaarlijkse opbrengst erfpachtcanon is geraamd op € 461.000.

Grondexploitaties, onderhanden werken

Er zijn momenteel geen gemeentelijke grondexploitaties. Er loopt nog een particuliere grondexploitatie, nl. het realiseren van de nieuwbouwwijk Ludinga.

Ludinga

In 2004 is gestart met de ontwikkeling van dit uitleggebied voor woningbouw ten zuidoosten van Harlingen. Dit wordt gedaan door de projectontwikkelaar Ludinga Vastgoed BV.
De binnen dit uitleggebied in eigendom van de gemeente Harlingen zijnde gronden zijn per 1 januari 2002 voor € 4,2 miljoen verkocht aan Ludinga Vastgoed BV.
Levering en betaling vinden plaats op het moment van levering door Ludinga Vastgoed BV van gronden in bouwrijpe staat aan de nieuwe bewoners.
Voor het nog niet door Ludinga Vastgoed BV voldane gedeelte van deze koopsom ontvangt de gemeente een rentevergoeding vanaf 1 januari 2002.
Totaal is sinds 2005 159.602 m² geleverd aan eindgebruikers. Dit is 66,5% van de totale hoeveelheid aan Ludinga Vastgoed te leveren grond die geraamd is op ca. 24 hectare.

Financiële overzicht Ludinga:	
Geraamde boekwaarde op 1 januari 2025:	€ 942.000
Lasten 2025:	-
Baten 2025:	€ 30.000
Geraamde boekwaarde op 31 december 2025:	€ 912.000

Grondexploitatie, reserves en voorzieningen

Voor grondexploitaties, waarvoor op basis van een geactualiseerde exploitatieopzet een verlies wordt geprognosticeerd, wordt een voorziening aangehouden. Uitgangspunt hierbij is een behoedzame raming van de opbrengsten.
Op dit moment zijn er geen voorzieningen voor verliesgevende grondexploitaties.

H. INTERBESTUURLIJK TOEZICHT

Aanleiding

Het Interbestuurlijk Toezicht (IBT) op gemeenten en waterschappen is een wettelijke taak van de provincie. Zij ziet er op toe dat toezichtontvangers medebewindstaken in lijn met wet- en regelgeving uitvoeren. In de afgelopen jaren is het Friese IBT geëvalueerd en is er gewerkt aan het effectiever maken van het toezicht. Dit leidde tot een visie, doelstelling en werkwijze die sinds 2022 voor alle toezichtontvangers geldt.

Uitvoeringsagenda IBT 2023-2024

In de uitvoeringsagenda staan de werkzaamheden van de provincie op het gebied van IBT. Met deze agenda wordt sinds 2022 gewerkt aan de vormgeving van risicogericht maatwerktoezicht. De nadruk hierbij ligt op dialoog en lerend toezicht.
Het beleidskader IBT 2023 is het fundament voor het vormgeven van het risicogericht maatwerktoezicht. Dit proces kost tijd. De methodiek is tenslotte nieuw voor toezichthouders en toezichtontvangers. Doel is om voor iedere toezichtontvanger een individueel toezichtplan voor de komende jaren op te stellen en deze te ‘vullen’ met informatie vanuit themaonderzoeken, toezichtgesprekken en afspraken. Voor Harlingen gebeurt dit in 2025.

J. WET OPEN OVERHEID

De Wet open overheid (hierna: Woo) regelt het recht van burgers op informatie van de overheid. De wet beoogt overheden transparanter te maken door overheidsinformatie beter vindbaar en digitaal toegankelijker te maken, en daarmee het vertrouwen van onze inwoners te bevorderen.
De Woo omvat:

- Actieve openbaarmaking van informatie.
- Passieve (op verzoek) openbaarmaking van informatie.
- Verbetering van de informatiehuishouding.

Actieve openbaarmaking van informatie

De wet verplicht ons om verschillende informatiecategorieën uit eigen beweging openbaar te maken (dit is de actieve openbaarmakingsplicht). De eerste informatiecategorieën treden 1 november 2024 inwerking. Dit zijn de categorieën:

- Wetten en algemeen verbindende voorschriften
- Overige besluiten van algemene strekking
- Organisatie en werkwijze
- Bereikbaarheidsgegevens

De invoering van de categorieën gaat stapsgewijs (in tranches, zie tabel hieronder) om zo de uitvoeringslasten behapbaar te houden. De verplichting om actief informatie openbaar te maken is opgedeeld in tranches (1 tot en met 4). Onduidelijk is wanneer tranche 2, 3 en 4 inwerking gaan treden. Naar alle waarschijnlijkheid ergens in 2025.
In 2025 bereiden wij ons verder voor op deze inwerkingtreding van de volgende tranches. Denk hierbij aan een goed functionerend platform waarop informatie actief openbaar wordt gemaakt en aan toegankelijke en vindbare informatie. Dit alles zal ook via het Register van Overheidsorganisaties beschikbaar worden.

Tranche 1 (inwerking op 1 november 2024	Tranche 2 en 3	Tranche 4
Wetten en algemeen verbindende voorschriften (art. 3.3, eerste lid, onder a)	Ontwerpen van wet- en regelgeving en bijbehorende adviesaanvragen (art. 3.3, eerste lid, onder c)	Beschikkingen (art. 3.3, tweede lid, onder k)
Overige besluiten van algemene strekking (art. 3.3, eerste lid, onder b)	Agenda's en besluitenlijsten bestuur (art. 3.3, tweede lid, onder d)	
Organisatie en werkwijze (art. 3.3, eerste lid, onder d)	Vergaderstukken en verslagen decentrale overheden (art. 3.3, tweede lid, onder c)	
Bereikbaarheidsgegevens (art. 3.3, eerste lid, onder e)	Schriftelijke oordelen in klachtenprocedures (art. 3.3, tweede lid, onder l)	
	Adviezen (art. 3.3, tweede lid, onder e)	
	Convenanten (art. 3.3, tweede lid, onder f)	
	Jaarplannen en jaarverslagen (art. 3.3, tweede lid, onder g)	
	Verplichtingen tot verstrekking van subsidies anders dan met beschikkingen (art. 3.3, tweede lid, onder h)	
	Woo-verzoeken en -besluiten (art. 3.3, tweede lid, onder i)	
	Onderzoeksrapporten (art. 3.3, tweede lid, onder j)	

Passieve openbaarmaking van informatie

Passieve openbaarmaking is het openbaar maken van informatie nadat hierom is verzocht, een zogenoemd Woo-verzoek. Het streven is om ook in 2025 Woo-verzoeken binnen de wettelijke termijn van 4 weken af te handelen. Mocht dat niet lukken dan wordt er in overleg met verzoeker getreden om afspraken te maken over afhandeling van het Woo-verzoek.

Informatiehuishouding verder op orde

Veel informatie van de gemeente komt voort uit haar werkprocessen. Hierbij kan gedacht worden aan de behandeling van een aanvraag om een vergunning, het opstellen van beleid of het afsluiten van een overeenkomst met een externe partij. De uitdaging is om digitale informatie uit de werkprocessen duurzaam vindbaar en uitwisselbaar te ontsluiten en te archiveren. Aan deze uitdaging wordt in 2025 verder gewerkt.

FINANCIELE BEGROTING

OVERZICHT INCIDENTELE BATEN EN LASTEN

Omschrijving	2025	2026	2027	2028
Lasten				
1. Bestuur en ondersteuning				
1a Tijdelijke uitbreiding formatie grondzaken	13.000			
1b Organisatieontwikkeling	50.000			
1c Werkprocessen versimpelen, aanpak projectmatig werken	100.000	100.000		
1d Raadscommunicatie	30.000	30.000		
1e Versneld afschrijven boekwaarde Westerzeedijk			300.000	
3. Verkeer, vervoer en waterstaat				
3a Verkeersveiligheid Groot Ropens	134.800			
3b Maritieme ontwikkeling havenplaatsen	47.000			
3c Baggeren verontreinigde grond in de Zuiderhaven, jachthaven Leeuwenbrug	60.000			
3d Beheer badhuus, formatie	50.000	50.000		
3e Co-financiering Maritieme Visserij Experience, projecten en projectleider	435.000			
3f Co-financieirng Maritieme Vissering Experience, Spukcoördinator	20.000	20.000	20.000	20.000
3g Uitvoering centrumvisie en uitvoeringsprogramma, diverse maatregelen	200.000	200.000	200.000	
3h Uitvoering centrumvisie en uitvoeringsprogramma, proceskosten, uitwerking visie, concrete maatregelen	100.000			
4. Economie				
4a Integrale gebiedsontwikkeling programma Harlingen	100.000			
4b Uitvoeringsbudget citymarketing Harlingen Welkom aan Zee	50.000	50.000		
4c Contributieverhoging vereniging Waddenzeegemeenten	40.000	40.000		
5. Onderwijs				
5a Uitvoering taalbeleid	12.500	12.500	12.500	
6. Sport, cultuur en recreatie				
6a Programmering Harlingen, bijdrage culturele productie	75.000			
6b Erfgoed en duurzaamheid	50.000			
6c Erfgoed subsidieregeling	260.000			
6d Cultuureducatie, ontwikkelkosten	15.000			
6e Cultuureducatie, uitvoeringskosten	25.000	25.000	25.000	25.000
6f Arcadia	41.000			

6g Omroep Zilt	10.000	10.000		
6h Gezondheid bomen	21.500	21.500	21.500	
6i Revitalisering en vergroenen wijken en kernen	324.000	324.000	324.000	
6j Viering 80 jaar vrijheid	35.000			
7. Sociaal domein				
7a Present	15.000	15.000	15.000	15.000
7b Pilot Odensehuis	66.000	66.000	66.000	66.000
8. Volksgezondheid en milieu				
8a Renovatie begraafplaats	100.000			
8b Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO)	88.000	88.000	88.000	88.000
9. Volkshuisvesting, R.O. en Stedelijke vernieuwing				
9a Woningmarktmonitor	50.000			
9b Opstellen Omgevingsbeleid	100.000	100.000	100.000	100.000
9c Vorming reserve woningbouw	1.200.000			
9d Dotatie algemene investeringsreserve	200.000			

Totaal lasten	**4.117.800**	**1.152.000**	**1.172.000**	**314.000**
Baten				
1. Bestuur en ondersteuning				
1a Bijdrage van de algemene investeringsreserve	13.000			
1b Bijdrage van de algemene investeringsreserve	50.000			
1c Bijdrage van de algemene investeringsreserve	100.000	100.000		
1d Bijdrage van de algemene investeringsreserve	30.000	30.000		
1e Bijdrage van de algemene investeringsreserve			300.000	
3. Verkeer, vervoer en waterstaat				
3a Bijdrage van de algemene investeringsreserve	134.800			
3b Bijdrage van de algemene investeringsreserve	47.000			
3c Bijdrage van de algemene investeringsreserve	60.000			
3d Bijdrage van de algemene investeringsreserve	50.000	50.000		
3e Bijdrage van de algemene investeringsreserve	435.000			
3f Bijdrage van de algemene investeringsreserve	20.000	20.000	20.000	20.000
3g Bijdrage van de algemene investeringsreserve	200.000	200.000	200.000	
3h Bijdrage van de algemene investeringsreserve	100.000			
4. Economie				
4a Bijdrage van de algemene investeringsreserve	100.000			
4b Bijdrage van de algemene investeringsreserve	50.000	50.000		
4c Bijdrage van de algemene investeringsreserve	40.000	40.000		
5. Onderwijs				
5a Bijdrage van de algemene investeringsreserve	12.500	12.500	12.500	
6. Sport, cultuur en recreatie				
6a Bijdrage van de algemene investeringsreserve	75.000			
6b Bijdrage van de algemene investeringsreserve	50.000			
6c Bijdrage van de algemene investeringsreserve	260.000			
6d Bijdrage van de algemene investeringsreserve	15.000			
6e Bijdrage van de algemene investeringsreserve	25.000	25.000	25.000	25.000
6f Bijdrage van de algemene investeringsreserve	41.000			
6g Bijdrage van de algemene investeringsreserve	10.000	10.000		
6h Bijdrage van de algemene investeringsreserve	21.500	21.500	21.500	
6i Bijdrage van de algemene investeringsreserve	324.000	324.000	324.000	

6j Bijdrage van de algemene investeringsreserve	35.000			
7. Sociaal domein				
7a Bijdrage van de reserve sociaal domein	15.000	15.000	15.000	15.000
7b Bijdrage van de reserve sociaal domein	66.000	66.000	66.000	66.000
8. Volksgezondheid en milieu				
8a Bijdrage van de algemene investeringsreserve	100.000			
8b Bijdrage van de reserve sociaal domein	88.000	88.000	88.000	88.000
9. Volkshuisvesting, R.O. en Stedelijke vernieuwing				
9a Bijdrage van de algemene investeringsreserve	50.000			
9b Bijdrage van de algemene investeringsreserve	100.000	100.000	100.000	100.000
9c Bijdrage van de algemene investeringsreserve	1.200.000			
9d Bijdrage reserve stads- en dorpsvernieuwing	200.000			
Totaal baten	**4.117.800**	**1.152.000**	**1.172.000**	**314.000**
Saldo	**0**	**0**	**0**	**0**

Lasten

1a Tijdelijke uitbreiding formatie grondzaken
Om in 2025 te komen tot een sluitend contractbeheersysteem is eenmalig tijdelijke uitbreiding van de formatie vastgoed benodigd om daarmee in 2025 te kunnen voldoen aan de gestelde eis van de accountant van een transparante en sluitende administratie (financieel en contractueel) op het gebied van grondzaken. Dit betekent een eenmalige last van € 13.000 in 2025.

1b Organisatieontwikkeling
Voor diverse organisatieontwikkelingen op HRM-gebied (arbo, on-/offboarding & arbeidsmarkt-communicatie) is het noodzakelijk om in 2025 over een extra budget van € 50.000 te beschikken.

1c Werkprocessen versimpelen, aanpak projectmatig werken
Om de regeldruk op meerdere terreinen te verminderen en voor de verdere aanpak van projectmatig werken wordt voor 2025 en 2026 € 200.000 gereserveerd.

1d Raadscommunicatie
De gemeenteraad wil de inwoners meer betrekken bij de beslissingen die de gemeenteraad moet nemen. Tevens wil de gemeenteraad het werk van de gemeenteraad zichtbaarder maken. Om dit te bereiken heeft de raad de wens uitgesproken om aan de slag te gaan met raadscommunicatie. Voor 2025 en 2026 is hiervoor € 30.000 gereserveerd.

1e Versneld afschrijven boekwaarde Westerzeedijk
Deze afschrijving is noodzakelijk vanwege de verplaatsing van de gemeentewerf naar een nieuwe locatie.

3a Verkeersveiligheid Groot Ropens
Deze locatie scoort hoog qua risico voor de verkeersveiligheid. Het is gewenst om hier extra snelheidsremmende maatregelen toe te passen. Hiervoor is een budget van € 134.800 geraamd.

3b. Maritieme ontwikkeling havenplaatsen
Voor de continuering van het programma ontwikkeling maritieme havenplaatsen wordt voor de jaren 2025 € 47.000 geraamd.

3c Baggeren verontreinigde grond in de Zuiderhaven, jachthaven Leeuwenbrug
In de Zuiderhaven zit nog verontreinigde grond op de plek waar de werven hebben gezeten.
Omdat deze plek nu verder dicht slibt is baggeren noodzakelijk. Hiervoor is in 2025 een eenmalig budget benodigd van € 60.000.

3d Beheer badhuus, formatie
De huidige exploitant van het Badhuus beëindigt in oktober 2024 zijn werkzaamheden. Dit betekent dat de exploitatie en het dagelijks beheer van het Badhuus terugkomt bij de gemeente Harlingen.
Tijdelijk is (vanaf september 2024 tot eind 2026) 1 FTE benodigd om het beheer van het Badhuus in voort te kunnen zetten. Hiervoor is in 2025 en 2026 € 50.000 geraamd.

3e en 3f Cofinanciering Maritieme Visserij Experience, projecten, projectleider en SPUK coördinator
In 2023 stelde het Rijk geld beschikbaar voor visserijbedrijven en voor gemeenschappen die worden geraakt door ingrijpende veranderingen in de Noordzeevisserij. Het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit(LNV) heeft gevraagd om in het kader van maatregelen voor de visserijketens en gemeenschappen een Visserij Ontwikkel Plan (VOP) op te stellen. Gemeente Harlingen heeft hierop ingeschreven. Om in aanmerking te komen voor een rijksbijdrage is cofinanciering vereist. Daarnaast is budget nodig voor de jaarlijkse coördinatie en -verantwoording van deze rijksbijdrage (specifieke uitkering, spuk).

3g en 3h Uitvoering centrumvisie en uitvoeringsprogramma, proceskosten, uitwerking visie, concrete maatregelen, diverse maatregelen
In juli 2024 is de centrumvisie en het bij behorende uitvoeringsprogramma door de gemeenteraad van Harlingen vastgesteld. De centrumvisie beschrijft kansen, ideeën en ambities en omvat de gewenste ontwikkelingsrichting voor het centrum van Harlingen. In het uitvoeringsprogramma, staan de deelprojecten en acties. Voor de uitvoering van de verschillende acties in het uitvoeringsprogramma is een uitvoeringskrediet voor de centrumvisie van Harlingen. Buiten de kosten voor de

herinrichtingswerkzaamheden, is voor de jaren 2025, 2026 en 2027 een budget van € 200.000 benodigd voor het oppakken en uitwerken van diverse maatregelen. Tevens is een eenmalig (extra) budget van € 100.000 noodzakelijk voor 2025 ten behoeve van de verschillende proceskosten en het verder uitwerken van de visie in gebiedsplannen.

4a Integrale gebiedsontwikkeling programma Harlingen
Voor het Harlinger aandeel in het integrale Gebiedsontwikkelingsplan voor de Kustzone Noord-West wordt in 2025 een budget van € 100.000 geraamd.

4b Uitvoeringsbudget citymarketing Harlingen Welkom aan Zee
Voor de uitwerking van het uitvoeringsbudget citymarketing Harlingen Welkom aan Zee is wederom in 2025 en 2026 € 50.000 geraamd. Daarmee is financiële ruimte om de huidige aanpak te continueren en nieuwe impulsen te geven aan de citymarketing

4c Contributieverhoging vereniging Waddenzeegemeenten
De gemeenten aan de Waddenzee zijn vertegenwoordigd door de Vereniging van Waddenzeegemeenten (VWG). De VWG informeert hen over actualiteiten en brengt namens hen standpunten, wensen en bedenkingen in. Deze ontwikkelingen vragen een beter georganiseerde inzet. Hiervoor is een tijdelijke contributieverhoging nodig in 2025 en 2026 van € 40.000.

5a Uitvoering taalbeleid
Voor de uitvoering van het taalbeleid en het financieel ondersteunen van daaruit voortvloeiende initiatieven is nog geen geoormerkt budget gereserveerd. Voor de jaren 2025,2026 en 2027 is hiervoor een budget van € 12.500 geraamd.

6a Programmering in Harlingen, bijdrage voor culturele productie
Voor het optimaliseren van de exploitatie en programmering van culturele activiteiten in Harlingen wordt in 2025 € 75.000 geraamd.

6b Erfgoed en duurzaamheid
Begin 2024 is een lijst van aanbevelingen en wensen opgesteld gericht op duurzaamheid in relatie tot erfgoed.
Het gaat hierbij dan om eenvoudigere omschrijving van de (welstands)regels, meer kennisdelen vanuit de gemeente, een goed voorbeeldenboek, betere begeleiding van initiatiefnemers, het onderzoeken van de mogelijkheid tot vereenvoudigen van vergunningsaanvragen. Om een start te maken met de uitvoering is een budget van € 50.000 geraamd.

6c Erfgoed subsidieregeling
In Harlingen zijn er 242 gemeentelijk monumenten en 425 beeldbepalende panden. Deze panden vertegenwoordigen voor een groot deel de cultuurhistorie van de gemeente. Om dit te behouden worden er vanuit welstand en monumentenzorg voorwaarden gesteld bij onderhoud, restauratie en verduurzaming van deze panden. Voorstel is om een subsidieregeling in te richten om als gemeente een bijdrage te geven in deze aanvullende kosten.
De voorgestelde regeling daarom gericht worden op gemeentelijk monumenten. Hiervoor is 2025 een budget van € 260.000 geraamd.

6d en 6e Cultuureducatie, ontwikkelkosten en uitvoeringskosten
Het huidige programma cultuureducatie wordt sinds 2011 aangeboden in de vorm van het cultuurmenu aan het basisonderwijs. Het doel is om dit uit te breiden naar een programma (doorlopende leerlijn) voor kinderen en jongeren van 2 t/m 18 jaar. De doorlopende leerlijnen zijn gericht op kennismaking, zelf doen en talentontwikkeling. Hiervoor is in 2025 een eenmalig budget van € 15.000 geraamd voor ontwikkelkosten benodigd en voor de jaren 2025 tot en met 2028 een uitvoeringsbudget van € 25.000.

6f. Arcadia
In 2025 wordt een mooi, in het oog springend cultureel evenement in de binnenstad van Harlingen georganiseerd. Hierbij wordt met Arcadia samengewerkt. De totale kosten bedragen € 50.000. Omdat er in 2025 al een budget van € 9.000 voor Arcadia is gereserveerd is nog een aanvullend budget van € 41.000 geraamd.

6g Omroep Zilt
Omroep Zilt ontvangt extra financiering vanuit het Rijk voor het aanstellen van professionele verslaggevers c.q. journalisten. De rijksbijdrage die de gemeente via VNG voor de streekomroep ontvangt is niet toereikend is voor de huidige exploitatiekosten, die door de groei van het personele bestand sterk zijn toegenomen. Naar verwachting wordt vanaf 2027 structureel een hogere bijdrage vanuit het Rijk voor alle streekomroepen toegekend. Om deze tijd te overbruggen ontvangt Omroep Zilt in 2025 en 2026 extra financiële ondersteuning van € 10.000.

6h Gezondheid bomen
Binnen de gemeente Harlingen komen diverse boomziektes en plagen voor. Tegen sommige ziektes en plagen bestaat tegenwoorden wel een remedie. De kastanje bloedingsziekte kan worden bestreden met een warmteremedie en de luizenpoepplaag (plakkerige laag op auto's en verharding) van lindes kan biologisch (met de inzet van lieveheersbeestjes) worden bestreden. Daarom is er vanaf 2025, gedurende een drietal jaren, een budget van € 21.500 geraamd.

6i Revitalisering en vergroenen wijken en kernen
De kwaliteit/gezondheid van de bomen in de kernen (met name de bomen die in de verharding staan) is matig vanwege de slechte ondergrondse doorwortelbare ruimte.
Om te voorkomen dat al deze bomen binnen nu en 10 jaar gekapt moeten worden, is het vergroten van ondergrondse doorwortelbare ruimte een must. Het plan is om in 3 jaar tijd ca 180 bomen (60 bomen per jaar) te revitaliseren en de omgeving rond de bomen te vergroenen. Hiervoor is in 2025, 2026 en 2027 € 324.00 geraamd.

6j Viering 80 jaar vrijheid
In 2023 is door de raad een motie aangenomen ten aanzien van een viering 80 jaar vrijheid in de gemeente Harlingen. Hiervoor is in 2025 een budget van € 35.000 geraamd.

7a Present
Het verbinden van vrijwillige inzet voor een hulpvraag is de hoofdactiviteit van Present. Present heeft het in de loop der jaren drukker gekregen met deze activiteit. Om dit uit te kunnen blijven voeren, zijn de uren van de algemeen coördinator en de projectcoördinator in 2022 opgehoogd.
Om de basistaken van Present te kunnen garanderen is er een verhoging van de subsidie nodig. Hiervoor is in de jaren 2025 tot en met 2025 € 15.000 extra geraamd.

7b. Pilot Odensehuis
In 2023 heeft de gemeenteraad de motie 'Locatie voor het opzetten en faciliteren van een Odensehuis - inrichten dementie vriendelijke gemeente' overgenomen. Een succesvol Odensehuis heeft een lange aanlooptijd nodig om bekendheid te krijgen in de gemeente. Om een goede pilot te kunnen draaien en te onderzoeken wat de effecten hiervan zijn vindt gedurende vier jaar een pilot in Harlingen plaats. De kosten hiervan zijn geraamd op € 66.000 (gedurende 2025 tot en met 2028).

8a Renovatie begraafplaats
Voor achterstallig onderhoud en voor renovatie van de begraafplaats wordt in 2025 € 100.000 beschikbaar gesteld.

8b Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO)
Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO) is een werkwijze om het mentaal welbevinden van jongeren te vergroten, hen gezonder op te laten groeien en te voorkomen dat jongeren gaan drinken, roken of drugs gaan gebruiken.
De Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO) aanpak bestaat uit een lokale aanpak, gekeken wordt wat de grootste problemen zijn en waar kansen liggen om deze aan te pakken. Hierdoor kan het gereserveerde budget van € 88.000 (2025 tot en met 2028) voor de OKO aanpak effectief worden ingezet.

9a Woningmarktmonitor
Het opstellen en uitvoering geven aan goed woon- en woningmarktbeleid staat of valt met inzicht in het functioneren van de lokale woningmarkt. Om een aantrekkelijke woongemeente te zijn voor vele verschillende doelgroepen en huishoudens is beleid gemaakt. Met het woningbouwprogramma wordt bijgestuurd, op aantallen, maar ook op het soort woningen.
Om lokaal de juiste keuzes te kunnen maken is het belangrijk dat hierbij overzicht wordt gehouden. Dit pleit voor het goed lokaal inrichten van de monitoring van het woonbeleid. Hiervoor is een 2025 een budget geraamd van € 50.000.

9b Opstellen Omgevingsbeleid
Op grond van de Omgevingswet dient de gemeente een Omgevingsvisie op te stellen. Op basis van een inventarisatie van bestaand beleid en ontwikkelingen, heeft dit geresulteerd in een pakket bouwstenen. Voor het onderhoud en het beheer van de Omgevingsvisie/website en het opstellen van aanpasnoties en programma's is voor de jaren 2025 tot en met 2028 een budget van € 100.000 geraamd.

9c Vorming reserve woningbouw
Om de woningbouw in Harlingen van een impuls te voorzien ontvangen we vanuit

het Rijk de zogenaamde Woningbouwimpuls gelden voor project Almenum en voor project Spaansen. Een van de voorwaarden van deze subsidie is dat de gemeente zelf mee financiert. Bij beide projecten gaat het om maatregelen om woningen infrastructureel te ontsluiten (bv. aanleg wegen en bruggen) en het inrichten van de openbare ruimte. Wij ontvangen in totaal € 2,3 miljoen vanuit deze gelden. We vormen een reserve woningbouw van in totaal € 1,2 miljoen om de cofinanciering van de zijde van de gemeente af te dekken. Samen met de middelen die wij nog ontvangen voor het Spaansen terrein hebben wij de co financiering vanuit de gemeente voor deze projecten daarmee in zijn totaliteit afgedekt.

9d. Dotatie aan de algemene investeringsreserve
Door de (gedeeltelijke) vrijval van de reserve stads- en dorpsvernieuwing vindt een dotatie aan de algemene investeringsreserve plaats.

Baten

Bijdrage van de algemene investeringsreserve en de reserve sociaal domein
De geraamde incidentele lasten worden grotendeels gedekt uit de algemene investeringsreserve. Het gaat hier om een bedrag van € 3.748.800 aan beschikkingen in 2025, een bedrag van beschikkingen € 983.000 in 2026, in 2027 een bedrag van € 1.003.000 en in 2028 en een bedrag van € 145.000. Tevens wordt een deel van de incidentele lasten gedekt uit de reserve sociaal domein. In de jaren 2025 tot en met 2028 wordt € 169.000 onttrokken aan deze reserve. Verder valt in 2025 € 200.000 van de reserve stads-en dorpsvernieuwing vrij, dit bedrag is aan de algemene investeringsreserve toegevoegd.

OVERZICHT VAN STRUCTURELE TOEVOEGINGEN EN ONTTREKKINGEN AAN DE RESERVES

Conform artikel 23, lid c, van het Besluit Begroting en Verantwoording dient in de programmabegroting (toelichting meerjarenraming) een overzicht te worden opgenomen van de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves. Veelal gaat het hierbij om beschikkingen over (dekkings)reserves die worden aangehouden voor dekking van afschrijvingen op investeringen.

Overzicht van structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves		(bedragen x € 1.000)
Programma	**Toevoegingen reserves**	**Onttrekkingen reserves**
Programma 1 Bestuur en ondersteuning	**0**	**35**
Programma 2 Veiligheid	**0**	**0**
Programma 3 Verkeer, vervoer en waterstaat	**178**	**662**
Programma 4 Economie	**0**	**0**
Programma 5 Onderwijs	**1.209**	**1.013**
Programma 6 Sport, cultuur en recreatie	**41**	**224**
Programma 7 Sociaal domein	**0**	**17**
Programma 8 Volksgezondheid en milieu	**0**	**0**
Programma 9 Volkshuisvesting, RO etc.	**0**	**0**
Totaal programma's	**1.428**	**1.951**

Specificatie structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Lasten	
Programma 3 Verkeer, vervoer en waterstaat	
1.toevoeging aan de reserve monumentenstichting	178
Programma 5 Onderwijs	
2. toevoeging aan de reserve onderwijshuisvesting	1.209
Programma 6 Sport, cultuur en recreatie	
3. toevoeging aan de reserve onderhoud zandstrand	41
Baten	
Programma 1 Bestuur en ondersteuning	
4. onttrekking aan de reserve verkoop havenkantoor	22
5. onttrekking aan de reserve cultuurfunctie entrepotgebouw	13
Programma 3 Verkeer, vervoer en waterstaat	
6. onttrekking aan dekkingsreserves	360
7. onttrekking aan de reserve monumentenstichting	302
Programma 5 Onderwijs	
8. onttrekking aan de reserve onderwijshuisvesting	1.013
Programma 6 Sport, cultuur en recreatie	
9. onttrekking aan dekkingsreserves	224
Programma 7 Sociaal domein	
10. onttrekking aan dekkingsreserve	17

Toelichting

1. Ter dekking van de jaarlijkse fluctuerende subsidie aan de monumentenstichting voor het onderhoud aan 3 monumentale bruggen en 2 monumentale sluizen wordt jaarlijks een gelijk bedrag in de reserve monumentenstichting gestort.
2. Ter dekking van de exploitatiekosten voor de uitvoering van het Integraal Uitvoeringsplan Onderwijshuisvesting (IHP) wordt jaarlijks een bedrag in de reserve onderwijshuisvesting gestort.
3. De jaarlijks fluctuerende onderhoudskosten worden geëgaliseerd door een onttrekking (in het jaar dat het strand wordt opgespoten) of een dotatie (in het jaar dat het strand niet wordt opgespoten.
4. Ter compensatie van het weggevallen structurele exploitatievoordeel op het havenkantoor als gevolg van verkoop wordt jaarlijks een beschikking over de reserve verkoop havenkantoor gedaan.
5. Ter dekking van de investeringen te behoeve van het uitbouwen van het entrepotgebouw tot culturele locatie.
6. Ter dekking van afschrijvingen van investeringen waarvoor dekkingsreserves worden aangehouden worden beschikkingen over dekkingsreserves gedaan.
7. De jaarlijkse subsidie aan de monumentenstichting voor het onderhoud aan 3 monumentale bruggen en 2 monumentale sluizen wordt gedekt uit de reserve monumentenstichting.
8. De exploitatiekosten voor de uitvoering van het Integraal Uitvoeringsplan Onderwijshuisvesting (IHP) worden jaarlijks gedekt uit de reserve onderwijshuisvesting.
9. Ter dekking van afschrijvingen van investeringen waarvoor dekkingsreserves worden aangehouden worden beschikkingen over dekkingsreserves gedaan.
10. Ter dekking van een afschrijving van een investering waarvoor een dekkingsreserve wordt aangehouden wordt een beschikking over een dekkingsreserve gedaan.

OVERZICHT MUTATIES RESERVES 2025-2028

Omschrijving	2025	2026 *	2027 *	2028
Dotaties				
3. Verkeer, vervoer en waterstaat				
- Reserve beheerplannen monumentenstichting	178.000	178.000	178.000	178.000
5. Onderwijs				
- Reserve onderwijshuisvesting	1.208.830	1.224.830	1.240.830	1.256.830
6. Sport, cultuur en recreatie				
- Reserve onderhoud zandstrand	41.000	0	41.000	0
9. Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing				
- Reserve Woningbouw	1.200.000	0	0	0
- Algemene investeringsreserve	200.000	0	0	0
Totaal dotaties	**2.827.830**	**1.402.830**	**1.459.830**	**1.434.830**
Onttrekkingen				
1. Bestuur en ondersteuning				
- Algemene investeringsreserve	193.000	130.000	300.000	0
- Reserve verkoop havenkantoor	22.036	18.036	14.036	10.036
- Reserve cultuurfunctie entrepotgebouw	13.333	13.333	13.333	13.333
3. Verkeer, vervoer en waterstaat				
- Algemene investeringsreserve	1.046.800	270.000	220.000	20.000
- Dekkingsreserves	359.996	359.996	359.996	359.996
- Reserve beheerplannen monumentenstichting	302.224	302.224	302.224	302.224
4. Economie				
- Algemene investeringsreserve	190.000	90.000	0	0
5. Onderwijs				
- Algemene investeringsreserve	12.500	12.500	12.500	0
- Reserve onderwijshuisvesting	1.012.605	1.012.605	1.012.605	1.012.605
6. Sport, cultuur en recreatie				
- Algemene investeringsreserve	856.500	394.500	370.500	39.000

- Reserve onderhoud zandstrand		41.000	0	41.000
- Dekkingsreserves	223.939	223.939	223.939	223.939
7. Sociaal domein				
- Reserve sociaal domein	81.000	81.000	69.000	56.000
- Reserve verbouw gebouw Nieuw Zuid	17.033	17.033	17.033	17.033
8. Volksgezondheid en milieu				
- Algemene investeringsreserve	188.000	88.000	88.000	88.000
9. Volkshuisvesting, RO en stedelijke vernieuwing				
- Algemene investeringsreserve	1.350.000	100.000	100.000	100.000
- Reserve stads- en dorpsvernieuwing	200.000	0	0	0
Totaal onttrekkingen	**6.068.966**	**3.154.166**	**3.103.166**	**2.283.166**
Saldo mutaties reserves	**-3.241.136**	**-1.751.336**	**-1.643.336**	**-848.336**

**excl. de onttrekkingen in 2026 en 2027 t.l.v. de algemene investeringsreserve om het saldo sluitend te maken*.

RECAPITULATIESTAAT

Programma	Lasten 2025	Baten 2025	Resultaat 2025	Resultaat 2026	Resultaat 2027	Resultaat 2028
Bestuur en ondersteuning	18.759.948	59.033.974	-40.274.026	-37.231.593	-37.766.263	-38.312.274
Veiligheid	2.172.857	161.489	2.011.368	2.068.002	2.123.701	2.173.675
Verkeer, vervoer en waterstaat	11.951.404	8.320.299	3.631.105	3.041.369	2.988.254	2.749.116
Economie	1.143.179	297.400	845.779	760.020	680.523	690.785
Onderwijs	2.785.261	644.205	2.141.056	2.124.706	2.108.356	2.095.856
Sport, cultuur en recreatie	6.711.421	1.021.209	5.690.212	5.357.689	5.259.194	5.005.599
Sociaal domein	31.286.811	9.154.629	22.132.182	22.409.846	22.779.992	23.220.751
Volksgezondheid en milieu	5.347.783	4.470.752	877.031	793.078	829.862	854.926
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	1.847.089	441.500	1.405.589	1.360.546	1.360.443	1.360.340
Saldo	**82.005.753**	**83.545.457**	**1.539.704 V**	**683.663 N**	**364.062 N**	**161.226 V**

INVESTERINGSPROGRAMMA

Programma / taakveld	Investerings-bedrag	Kapitaallasten			
		2025	2026	2027	2028
Programma 1 Bestuur en ondersteuning					
1.010 Gemeenteraad	46.680				700
1.030 Beheer overige gebouwen en gronden	75.000	1.125	9.750	9.525	9.300
1.040 Overhead	121.540	1.391	12.484	17.632	17.493
1.080 Overige baten en lasten	170.000	33.433	33.150	32.867	32.584
Programma 3 Verkeer en vervoer					
3.210 Verkeer en vervoer	4.335.215	104.728	356.489	361.688	357.987
Programma 6 Sport, cultuur en recreatie					
6.520 Sportaccommodaties	236.165	2.715	18.102	23.464	23.356
6.570 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	523.570	25.263	54.102	73.135	84.764
Programma 8 Volksgezondheid en milieu					
8.720 Riolering	2.768.834	31.280	100.566	104.248	112.029
8.750 Begraafplaatsen en crematoria	58.640	450	3.900	4.045	6.158
Programma 9 Wonen en bouwen					
9.830 Materieel VVH	27.600	414	5.428	5.382	5.336
Totaal generaal	**8.363.244**	**200.799**	**593.971**	**631.986**	**649.707**

OVERZICHT KOSTEN OVERHEAD

Omschrijving	lasten	baten	saldo 2025	saldo 2026	saldo 2027	saldo 2028
Personeel overhead	6.778.697	0	6.778.697	6.778.697	6.778.697	6.778.697
Human Resource Management	825.677	123.458	702.219	652.184	652.149	652.114
Automatisering / informatisering	1.970.400	0	1.970.400	1.982.890	1.902.689	1.922.487
Financiën/AJZ	345.150	25.000	320.150	320.150	320.150	320.150
Documentaire informatievoorziening	49.357	0	49.357	49.755	59.766	50.682
Algemene dienstverlening	178.445	0	178.445	178.445	178.445	178.445
Team Omgeving	21.540	0	21.540	21.540	21.540	21.540
Team Buitendienst	37.630	0	37.630	37.630	37.630	37.630
Team Communicatie	73.100	0	73.100	73.100	73.100	73.100
Team Openbare werken	205.845	0	205.845	205.845	205.845	205.845
Team Vergunningverlening en handhaving	34.980	0	34.980	34.980	34.980	34.980
Team Gebiedsteams (stad)	15.390	0	15.390	15.390	15.390	15.390
Team Gebiedsteams (jeugd incl. beleidsteam)	16.805	0	16.805	16.805	16.805	16.805
Bodedienst	74.040	1.500	72.540	72.540	72.540	72.540
Bestuurszaken / bestuurs-ondersteuning	6.000	0	6.000	6.000	6.000	6.000
Huisvesting binnendienst	859.184	37.311	821.873	830.353	832.740	833.077
Huisvesting buitendienst	113.788	3.000	110.788	110.698	610.272	307.354
Multifunctioneel gebouw Het Vierkant	402.810	310.779	92.031	91.338	90.645	90.645
Participatiecode	8.000	0	8.000	8.000	8.000	8.000
	12.016.838	**501.048**	**11.515.790**	**11.486.340**	**11.917.383**	**11.625.481**

RAADSBESLUIT

De raad van de gemeente Harlingen;

Gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 24 september 2024

Gelet op artikel 191 van de Gemeentewet:

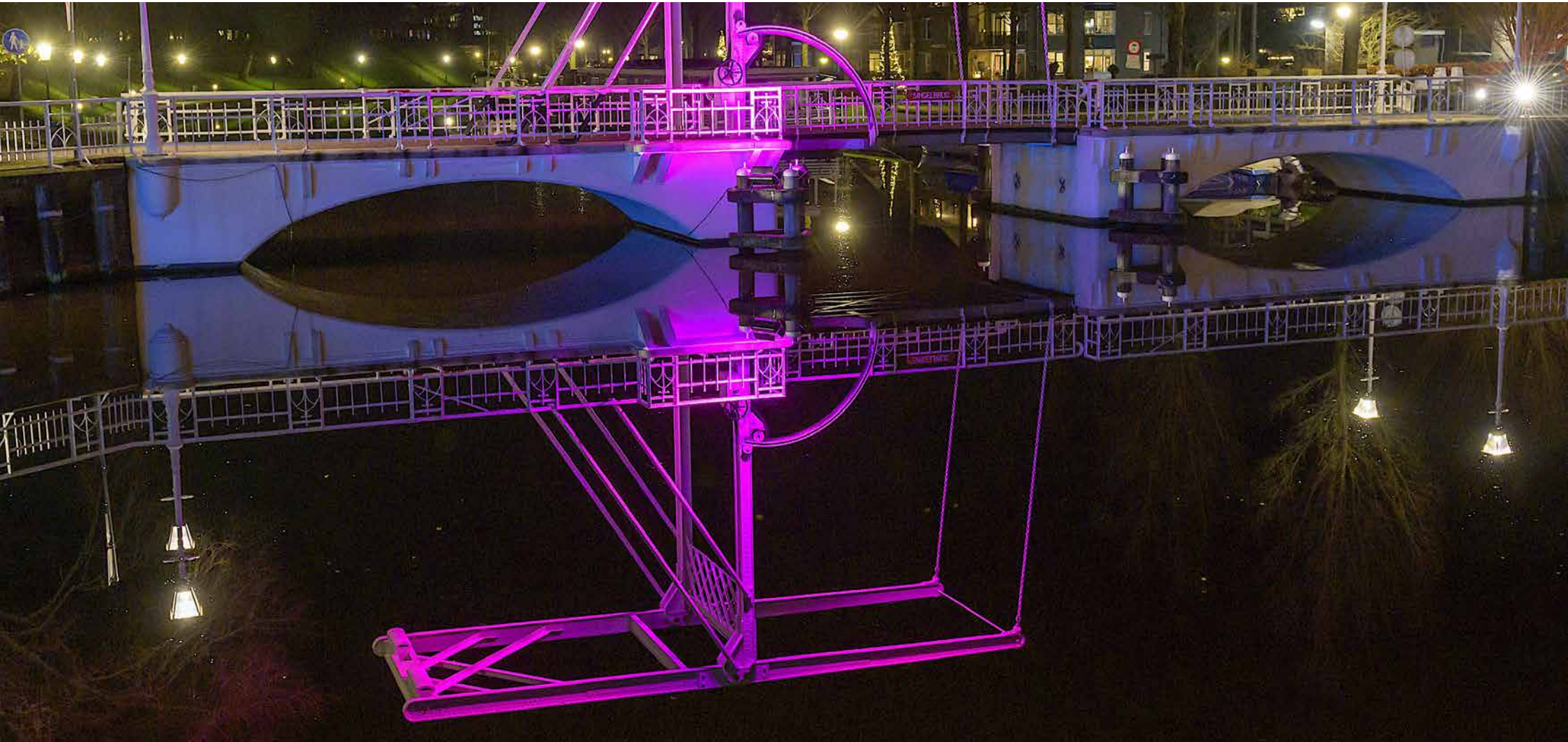
Besluit:
1. De programmabegroting 2025 vast te stellen.
2. In te stemmen met de meerjarige uitkomsten tot en met 2028.
3. In te stemmen met de voorstellen voor nieuwe (onontkoombare) ontwikkelingen.

Aldus besloten door de raad van de gemeente Harlingen in zijn openbare vergadering van 6 november 2024.

De raadsgriffier, De voorzitter,

BIJLAGE
OVERZICHT BATEN EN LASTEN PER TAAKVELD

Baten en lasten per taakveld 2025

nr.	product	lasten	baten	saldi 2025
1.0010	Bestuur	1.574.838	160.999	1.413.839
1.0020	burgerzaken	494.494	196.000	298.494
1.0030	beheer overige gebouwen en gronden	496.789	578.855	-82.066
1.0040	overhead	12.016.838	501.048	11.515.790
1.0050	treasury	73.748	407.106	-333.358
1.0061	OZB woningen	156.747	2.113.900	-1.957.153
1.0062	OZB niet-woningen	91.058	2.941.600	-2.850.542
1.0063	parkeerbelasting	15.582	125.000	-109.418
1.0064	belastingen overig	53.095	136.500	-83.405
1.0070	alg. uikering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	45.803.000	45.803.000
1.0080	overige baten en lasten	238.234	1.000	237.234
1.0090	vennootschapsbelasting	720.695	0	720.695
1.0100	mutaties reserves	2.827.830	6.068.966	-3.241.136
1.0110	resultaat van rekening van baten en lasten	0	0	0
2.1110	crisisbeheersing en brandweer	1.386.985	34.000	1.352.985
2.1120	openbare orde en veiligheid	785.872	127.489	658.383
3.2210	verkeer en vervoer	4.483.599	103.643	4.379.956
3.2220	parkeren	3.818.954	7.487.690	-3.668.736
3.2230	recreatieve havens	849.196	179.015	670.181
3.2240	economische havens en waterwegen	2.799.655	549.951	2.249.704
4.3310	economische ontwikkeling	177.991	0	177.991
4.3330	bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	428.976	2.400	426.576
4.3340	economische promotie	536.212	295.000	241.212
5.4410	openbaar basisonderwijs	34.024	0	34.024
5.4420	onderwijshuisvesting	1.022.747	126.450	896.297
5.4430	onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.728.490	517.755	1.210.735
6.5510	sportbeleid en activering	239.192	120.491	118.701
6.5520	sportaccommodaties	1.975.263	739.729	1.235.534
6.5530	cultuurpresentatie, -productie en -participatie	835.821	72.500	763.321
6.5540	musea	478.927	33.500	445.427
6.5550	cultureel erfgoed	514.147	0	514.147
6.5560	media	555.091	54.989	500.102
6.5570	openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.112.980	0	2.112.980
7.6610	samenkracht en burgerparticipatie	1.303.946	323.244	980.702

7.6621	toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	1.346.454	0	1.346.454
7.6622	toegang en eerstelijnsvoorzieningen jeugd	867.661	0	867.661
7.6623	toegang en eerstelijnsvoorzieningen integraal	303.700	0	303.700
7.6630	inkomensregelingen	11.136.424	8.624.874	2.511.550
7.6640	wsw en beschut werk	2.547.803	0	2.547.803
7.6650	arbeidsparticipatie	894.051	0	894.051
7.6660	hulpmiddelen en diensten (WMO)	1.080.295	37.000	1.043.295
7.6671.1	huishoudelijke hulp (WMO)	2.867.187	169.511	2.697.676
7.6671.2	begeleiding (WMO)	1.354.126	0	1.354.126
7.6671.3	dagbesteding (WMO)	462.531	0	462.531
7.6671.4	overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	0	0
7.6675.1	jeugdhulp ambulant lokaal	85.337	0	85.337
7.6675.2	jeugdhulp ambulant regionaal	3.586.571	0	3.586.571
7.6675.3	jeugdhulp ambulant landelijk	13.965	0	13.965
7.6676.1	jeugdhulp met verblijf lokaal	0	0	0
7.6676.2	jeugdhulp met verblijf regionaal	1.968.189	0	1.968.189
7.6676.3	jeugdhulp met verblijf landelijk	0	0	0
7.6679.1	PGB WMO	122.680	0	122.680
7.6679.2	PGB jeugd	9.779	0	9.779
7.6681.1	beschermd wonen (WMO)	594.366	0	594.366
7.6681.2	maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	0	0	0
7.6682.1	jeugdbescherming	412.110	0	412.110
7.6682.2	jeugdreclassering	45.790	0	45.790
7.6691.1	coördinatie en beleid WMO	179.059	0	179.059
7.6692.1	coördinatie en beleid jeugd	104.787	0	104.787
8.7710	volksgezondheid	1.302.373	105.284	1.197.089
8.7720	riolering	1.167.783	1.961.000	-793.217
8.7730	afval	1.788.210	2.250.000	-461.790
8.7740	milieubeheer	751.035	0	751.035
8.7750	begraafplaatsen en crematoria	338.382	154.468	183.914
9.8810	ruimte en leefomgeving	455.928	0	455.928
9.8830	wonen en bouwen	1.391.161	441.500	949.661
Saldo	**2025**	**82.005.753**	**83.545.457**	**-1.539.704**

Saldo:
Toevoeging aan de eenmalige middelen 1.539.704

Baten en lasten per taakveld 2026

nr.	product	lasten	baten	saldi 2026
1.0010	bestuur	1.629.813	160.999	1.468.814
1.0020	burgerzaken	536.494	196.000	340.494
1.0030	beheer overige gebouwen en gronden	492.216	568.959	-76.743
1.0040	overhead	11.987.388	501.048	11.486.340
1.0050	treasury	103.624	1.077.106	-973.482
1.0061	OZB woningen	156.747	2.182.400	-2.025.653
1.0062	OZB niet-woningen	91.058	3.041.100	-2.950.042
1.0063	parkeerbelasting	15.582	125.000	-109.418
1.0064	belastingen overig	53.095	139.000	-85.905
1.0070	alg. uikering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	43.986.000	-43.986.000
1.0080	overige baten en lasten	691.951	1.000	690.951
1.0090	vennootschapsbelasting	740.387	0	740.387
1.0100	mutaties reserves	1.402.830	3.154.166	-1.751.336
1.0110	resultaat van rekening van baten en lasten	0	0	0
2.1110	crisisbeheersing en brandweer	1.443.619	34.000	1.409.619
2.1120	openbare orde en veiligheid	785.872	127.489	658.383
3.2210	verkeer en vervoer	4.499.431	103.643	4.395.788
3.2220	parkeren	3.742.326	7.487.690	-3.745.364
3.2230	recreatieve havens	794.311	179.015	615.296
3.2240	economische havens en waterwegen	2.317.274	541.625	1.775.649
4.3310	economische ontwikkeling	177.991	0	177.991
4.3330	bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	441.976	2.400	439.576
4.3340	economische promotie	437.453	295.000	142.453
5.4410	openbaar basisonderwijs	34.024	0	34.024
5.4420	onderwijshuisvesting	1.022.747	126.450	896.297
5.4430	onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.728.490	534.105	1.194.385
6.5510	sportbeleid en activering	222.011	103.310	118.701
6.5520	sportaccommodaties	1.995.470	739.729	1.255.741

6.5530	cultuurpresentatie, -productie en -participatie	683.425	72.500	610.925
6.5540	musea	478.060	33.500	444.560
6.5550	cultureel erfgoed	204.147	0	204.147
6.5560	media	555.067	54.989	500.078
6.5570	openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.223.537	0	2.223.537
7.6610	samenkracht en burgerparticipatie	1.293.674	306.075	987.599
7.6620	wijkteams	2.528.002	0	2.528.002
7.6630	inkomensregelingen	11.669.616	9.071.665	2.597.951
7.6640	begeleide participatie	2.404.596	0	2.404.596
7.6650	arbeidsparticipatie	911.597	0	911.597
7.6660	maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.265.807	37.000	1.228.807
7.6671	maatwerkdienstverlening 18+	4.952.706	169.511	4.783.195
7.6672	maatwerkdienstverlening 18-	3.788.200	0	3.788.200
7.6673	maatwerkdienstverlening 18-	1.914.929	0	1.914.929
7.6674	maatwerkdienstverlening 18-	201.164	0	201.164
7.6681	geëscaleerde zorg 18+	594.566	0	594.566
7.6682	geëscaleerde zorg 18-	469.240	0	469.240
8.7710	volksgezondheid	1.303.713	73.869	1.229.844
8.7720	riolering	1.234.516	2.041.747	-807.231
8.7730	afval	1.788.134	2.249.908	-461.774
8.7740	milieubeheer	750.931	0	750.931
8.7750	begraafplaatsen en crematoria	241.776	160.468	81.308
9.8810	ruimte en leefomgeving	455.928	0	455.928
9.8830	wonen en bouwen	1.346.118	441.500	904.618

Saldo	**2026**	**80.803.629**	**80.119.966**	**683.663**

Saldo:
Onttrekking aan de algemene investeringsreserve 683.663

Baten en lasten taakveld 2027

nr.	product	lasten	baten	saldi 2027
1.0010	bestuur	1.537.788	160.999	1.376.789
1.0020	burgerzaken	591.494	196.000	395.494
1.0030	beheer overige gebouwen en gronden	483.393	560.559	-77.166
1.0040	overhead	12.418.431	501.048	11.917.383
1.0050	treasury	133.500	1.077.106	-943.606
1.0061	OZB woningen	156.747	2.237.400	-2.080.653
1.0062	OZB niet-woningen	91.058	3.121.100	-3.030.042
1.0063	parkeerbelasting	15.582	125.000	-109.418
1.0064	belastingen overig	53.095	141.500	-88.405
1.0070	alg. uikering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	45.267.000	-45.267.000
1.0080	overige baten en lasten	1.041.668	1.000	1.040.668
1.0090	vennootschapsbelasting	743.029	0	743.029
1.0100	mutaties reserves	1.459.830	3.103.166	-1.643.336
1.0110	resultaat van rekening van baten en lasten	0	0	0
2.1110	crisisbeheersing en brandweer	1.499.318	34.000	1.465.318
2.1120	openbare orde en veiligheid	785.872	127.489	658.383
3.2210	verkeer en vervoer	4.495.225	103.643	4.391.582
3.2220	parkeren	3.738.784	7.487.690	-3.748.906
3.2230	recreatieve havens	799.764	179.015	620.749
3.2240	economische havens en waterwegen	2.266.454	541.625	1.724.829
4.3310	economische ontwikkeling	137.991	0	137.991
4.3330	bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	451.976	2.400	449.576
4.3340	economische promotie	387.956	295.000	92.956
5.4410	openbaar basisonderwijs	34.024	0	34.024
5.4420	onderwijshuisvesting	1.022.747	126.450	896.297
5.4430	onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.728.490	550.455	1.178.035
6.5510	sportbeleid en activering	118.701	0	118.701
6.5520	sportaccommodaties	1.998.207	739.729	1.258.478

6.5530	cultuurpresentatie, -productie en -participatie	669.029	72.500	596.529
6.5540	musea	477.915	33.500	444.415
6.5550	cultureel erfgoed	204.147	0	204.147
6.5560	media	545.043	54.989	490.054
6.5570	openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.146.870	0	2.146.870
7.6610	samenkracht en burgerparticipatie	1.216.031	231.671	984.360
7.6620	wijkteams	2.528.119	0	2.528.119
7.6630	inkomensregelingen	12.138.934	9.463.623	2.675.311
7.6640	begeleide participatie	2.389.672	0	2.389.672
7.6650	arbeidsparticipatie	930.055	0	930.055
7.6660	maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.294.583	37.000	1.257.583
7.6671	maatwerkdienstverlening 18+	5.072.882	169.511	4.903.371
7.6672	maatwerkdienstverlening 18-	3.879.647	0	3.879.647
7.6673	maatwerkdienstverlening 18-	1.957.932	0	1.957.932
7.6674	maatwerkdienstverlening 18-	199.352	0	199.352
7.6681	geëscaleerde zorg 18+	594.566	0	594.566
7.6682	geëscaleerde zorg 18-	480.024	0	480.024
8.7710	volksgezondheid	1.262.747	0	1.262.747
8.7720	riolering	1.235.645	2.043.113	-807.468
8.7730	afval	1.775.935	2.235.147	-459.212
8.7740	milieubeheer	750.827	0	750.827
8.7750	begraafplaatsen en crematoria	241.865	158.897	82.968
9.8810	ruimte en leefomgeving	455.928	0	455.928
9.8830	wonen en bouwen	1.346.015	441.500	904.515
Saldo	**2027**	**81.984.887**	**81.620.825**	**364.062**

Saldo:

Onttrekking aan de algemene investeringsreserve	364.062

Baten en lasten taakveld 2028

nr.	product	lasten	baten	saldi 2028
1.0010	bestuur	1.538.463	160.999	1.377.464
1.0020	burgerzaken	494.494	196.000	298.494
1.0030	beheer overige gebouwen en gronden	483.195	560.784	-77.589
1.0040	overhead	12.126.529	501.048	11.625.481
1.0050	treasury	163.376	1.077.106	-913.730
1.0061	OZB woningen	156.747	2.294.400	-2.137.653
1.0062	OZB niet-woningen	91.058	3.203.100	-3.112.042
1.0063	parkeerbelasting	15.582	125.000	-109.418
1.0064	belastingen overig	53.095	144.000	-90.905
1.0070	alg. uikering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	46.511.000	-46.511.000
1.0080	overige baten en lasten	1.444.385	1.000	1.443.385
1.0090	vennootschapsbelasting	743.575	0	743.575
1.0100	mutaties reserves	1.434.830	2.283.166	-848.336
1.0110	resultaat van rekening van baten en lasten	0	0	0
2.1110	crisisbeheersing en brandweer	1.549.292	34.000	1.515.292
2.1120	openbare orde en veiligheid	785.872	127.489	658.383
3.2210	verkeer en vervoer	4.267.987	103.643	4.164.344
3.2220	parkeren	3.728.876	7.487.690	-3.758.814
3.2230	recreatieve havens	798.151	179.015	619.136
3.2240	economische havens en waterwegen	2.266.075	541.625	1.724.450
4.3310	economische ontwikkeling	137.991	0	137.991
4.3330	bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	461.976	2.400	459.576
4.3340	economische promotie	388.218	295.000	93.218
5.4410	openbaar basisonderwijs	34.024	0	34.024
5.4420	onderwijshuisvesting	1.022.747	126.450	896.297
5.4430	onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.715.990	550.455	1.165.535
6.5510	sportbeleid en activering	118.701	0	118.701
6.5520	sportaccommodaties	1.999.965	739.729	1.260.236
6.5530	cultuurpresentatie, -productie en -participatie	682.633	72.500	610.133

6.5540	musea	477.769	33.500	444.269
6.5550	cultureel erfgoed	204.147	0	204.147
6.5560	media	545.019	54.989	490.030
6.5570	openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.878.083	0	1.878.083
7.6610	samenkracht en burgerparticipatie	1.212.028	231.671	980.357
7.6620	wijkteams	2.528.241	0	2.528.241
7.6630	inkomensregelingen	12.694.813	9.889.592	2.805.221
7.6640	begeleide participatie	2.394.218	0	2.394.218
7.6650	arbeidsparticipatie	949.019	0	949.019
7.6660	maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.323.988	37.000	1.286.988
7.6671	maatwerkdienstverlening 18+	5.182.713	169.511	5.013.202
7.6672	maatwerkdienstverlening 18-	3.973.462	0	3.973.462
7.6673	maatwerkdienstverlening 18-	2.002.056	0	2.002.056
7.6674	maatwerkdienstverlening 18-	202.364	0	202.364
7.6681	geëscaleerde zorg 18+	594.566	0	594.566
7.6682	geëscaleerde zorg 18-	491.057	0	491.057
8.7710	volksgezondheid	1.296.694	0	1.296.694
8.7720	riolering	1.240.873	2.049.439	-808.566
8.7730	afval	1.775.935	2.235.147	-459.212
8.7740	milieubeheer	750.723	0	750.723
8.7750	begraafplaatsen en crematoria	236.834	161.547	75.287
9.8810	ruimte en leefomgeving	455.928	0	455.928
9.8830	wonen en bouwen	1.345.912	441.500	904.412
Saldo	**2028**	**82.460.269**	**82.621.495**	**-161.226**

Saldo:

Toevoeging aan de eenmalige middelen 161.226